

SNEG NA EKVATORJU

★

AMENDUŠ IN KUBIKI

★

OB LJUBLJENA DEVETA DEZELA

★

Skrivnost letališča El Maza:

KRALJ POD NADZORSTVOM

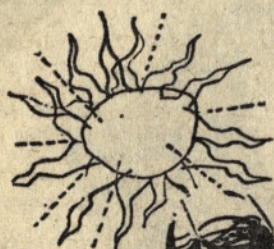
★

CRNA GORA V PRVI SVETOVNI VOJNI

**to
va
rio**

36 11. IX.
1964
CENA 80 DIN

NASMEH SVEŽINE NASMEH ZDRAVJA NASMEH KALODONTA

NASMEH,
ki ustvarja veselje in
razigranost...

NASMEH,
ki ustvarja razpoloženje
ob srečanju...

NASMEH,
ki izraža svežino in
belino...

KALODONT EXTRA
odstranjuje neprijeten duh
iz ust, ker vsebuje sarkol,
ki uničuje bakterije in čisti
zobe

Kalodont
extra

VI UREDNIKU

Doklej še taka servilnost?

Spoštovani urednik!

Sedim oni dan v eni najbolj
znanih in priljubljenih ljub-
ljanskih restavracij in doži-
vim tole:

Pojem svoj golaž in se obri-
šem s papirnati prtičkom.
V redu, če imajo v restavraci-
ji tak red. Vidim — vsi ostali
se brišejo s prav takimi prtič-
ki.

Pride pa skupina Nemcev,
in pomislite, natakari jim pri-
nese prave prtičke, lepo po-
vezane v debel prstan. »Da-
men und Herren« so si jih
zavezali okoli vratu in se
spravili nad jed. To me je pa
že tako ujezilo. Vidim — na-
takar pleše okoli njih in ni-
ma časa, da bi mi zaračunal
moj golaž.

Tovariš natakari, tovariši
iz restavracije! Kaj vam po-
menim jaz in kaj moj denar?

METOD KOCNIK,
Ljubljana

Zaloga televizorjev

Tovariš urednik!

Rad bi kupil televizijski apa-
rat. Toda strah me je, ker
vem, da je imel moj znanec
mного nevesčnosti, preden je
prišel do njega. Skoda, da je
treba čakati na nove televi-
zorje skoraj toliko časa, kot
čakajo danes kupci na avto-
mobile Zastave.

BILI HIŠIR,
Koper

Pred nedavnim smo opazili
v naših prodajalnah, da televi-
zorjev na prodajnem pultu
že nekaj časa ne zmanjka. Se-
veda naš trg s televizorji še
dolgo ne bo zasičen. Po zad-
njih podatkih imamo na za-
logi okoli devet tisoč televi-
zorjev, čeprav je potrošnja
le-teh še vedno velika. Letos
so od januarja do junija pri-
nas prodali 126 tisoč televizor-
jev. Vzrok, da trenutno le ni
tako tesno z nakupom televi-
zijskih sprejemnikov, je ver-
jetno v še precej visoki ceni.

Šivalni tečaj

Tovariš urednik!

Iz Slovenjega Gradca le ma-
lokdaž preberemo kakšno pi-
semce, zato upam, da boste
vsaj to pismo objavili. Rada
bi vam povedala o šivalnem
tečaju, ki smo se ga spomladi
razveselile mnoge slovenjgra-
ške žene in dekleta, saj bi se

tako naučile krojiti, krpati in
šivati, saj je to v marsikateri
družini mnogokrat dobrodo-
šlo.

Trimesečni šivalni tečaj je
organizirala Edita Bizjak iz
Celja. Vsak mesec je oziroma
bi morala vsaka tečajnica pla-
čati 3 tisoč dinarjev. Prijavilo
se je 60 žena in deklet, ki pa
so bile kmalu zelo razočarane.
Ves čas tečaja ni bilo na raz-
polago niti enega šivalnega
stroja, naša učiteljica pa je
postala že po prvih dneh za-
dirčna in nevljudna, tako da
je do srede tečaja vztrajalo le
še dvanajst tečajnic, medtem
ko je tretji mesec tečaj sploh
odpadel. Pišem zaradi tega,
ker bi rada poudarila, da si
Slovenjgračanke šivalnih te-
čajev zelo želimo, toda takih,
ki bi jih organiziral kak resen
učitelj. Morda bi se za to za-
interesirala kakšna tovarna
šivalnih strojev, saj bi bil tak
tečaj zanje tudi dobra rekla-
ma

ANICA RUH,
Slovenj Gradec

Tablete za nočno vožnjo

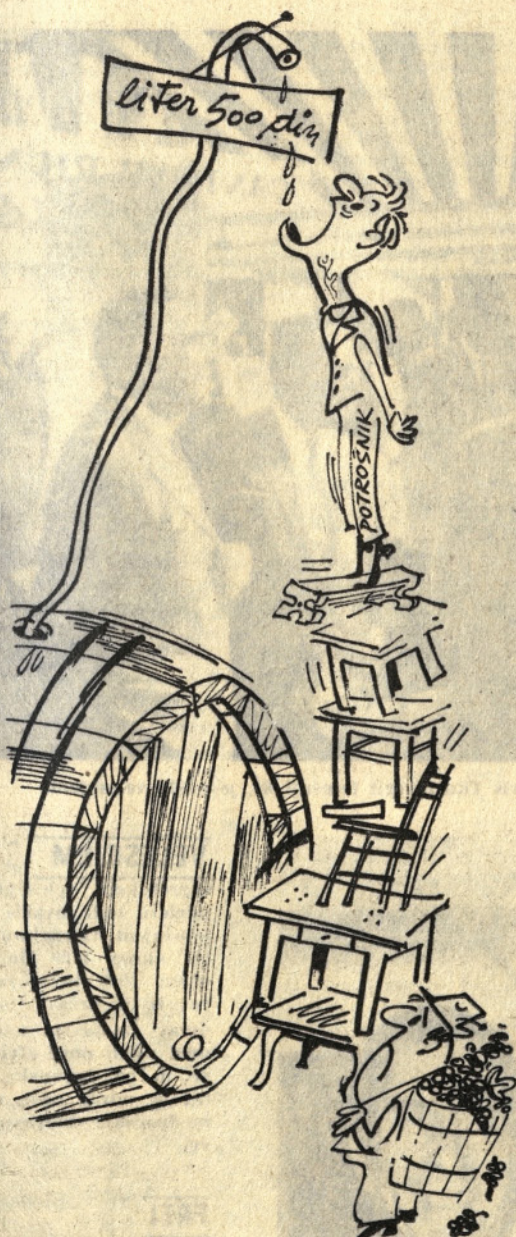
Tovariš urednik!

Kot poklicni šofer sem več-
krat prisiljen na dolge nočne
vožnje. Zaradi utrujenosti, noč
ima najbrž res svojo moč, se
včasih bojim, da ne bi prišlo
do nesreče. Stišal sem že za
specialna očala proti utruje-
nosti za šoferje, toda pred
kratkim mi je znanec pripo-
vedoval tudi o nekih novih
tabletah, ki zmanjšujejo utru-
jenost. Žal ni vedel o njih po-
vedati kaj več. Pojasnila o ta-
bletah bi se verjetno razvese-
lil marsikateri voznik avtomo-
bila.

MIHA SENEC,
Maribor

V Franciji so se pred krat-
kim res pojavile v prodaji ta-
blete za nočno vožnjo. Poseb-
na komisija, ki je raziskala
učinkovitost in neškodljivost
tablet, jih je priporočila, ker
je njihovo delovanje dobro.
Nekaj deset minut potem, ko
jih vzamete, se poveča voznik-
ova napetost in zmanjša utru-
jenost, razen tega vozniki
ta čas tudi bolje vidi. Table-
te so uporabljali vojaki že
med drugo svetovno vojno,
največ seveda letalci med
nočnimi polety. Purpurin, kot
se tablete imenujejo, učinku-
je predvsem na očesno mrež-
nico. Največ ga najdemo v bo-
rovnicah. Žal tablet na našem
tržišču še ni.

N A T E G A

tovariš

ILUSTRIRANI TEDNIK »DELA«

VSEBINA:

Življenje za ljudstvo	8
Sneg na ekvatorju	10
Amenduš in kubiki	14
Črna gora v prvi svetovni vojni	16
Obljubljena deveta dežela	20
Skrivnost letališča El Maza	24
Morje je (še) umazano	42
Vse o Shakespearu	50
Načrti sovjetskih režiserjev	58

Glavni urednik: Milan Segal.
Odgovorni urednik: Sergej Epih.
Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva
ulica št. 3/II, tel. 23-522/26. Int. 55
— Poštni predal 468. — Uprava
Tomšičeva ulica 1, tel. 23-522. Int.
92. — Prodajni oddelk: Titova 1.
tel. 21-832 — Oglasni odd. št.:
21-896, 22-457. — »Tovariš« izhaja
vsak teden. — Rokopisov in nena-
ročenih fotografij ne vračamo. Po-
samezna številka stane 80 din.
mesečna naročnina je 350 din. Za
inozemstvo 450 din. — Poštšina
plačana v gotovini. Ziro račun NB
600-11/T-167. — Izdaja in tiska
CP »Delo«.

Štev. 36 – Leto XX.
11. IX. 1964

Sv. Marko v Boki Kotor-
ski je ožitek brezskrbnega
življenja, kjer ni vsakda-
njih nevšečnosti. Zato so
si ga člani francoskega
Cluba Mediterranée tudi
izbrali za poletno pribeža-
lišče iz civilizacije, čeprav
na njem veljajo nekateri
zakoni in posebna moda.
O življenje na Sv. Marku
pripoveduje tudi fotore-
portaža v današnjem »To-
varišu«.

Foto: STIPE MIJIC

Prve lastovice

Občinska skupščina Koper je obvestila starše otrok, ki bodo v tej občini letos hodili v prvi in drugi razred osnovne šole, da jim ni treba kupiti učnih knjig, ker jih bodo dobili otroci v šoli.

Priporočilo, naj bi občine zagotovile sredstva za učila šoloobveznim otrokom, postajajo meso in kri. V občinah Buje, Umag in Novi grad v Istri so skupščine sklenile, da bodo že letos vsi šoloobvezni otroci dobili v šoli brezplačno vse učne pripomočke. Podobno je še v nekaterih drugih občinah.

To so prve lastovice, ki naznanjajo, da bodo slej ko prej šle po tej poti tudi tiste občine, ki pa se temu izmika-
kajo.

»V letošnjem proračunu nismo predvideli sredstev. To bomo lahko speljali šele prihodnje leto,« se izgovar-
jajo v eni občini.

»V statutu imamo določilo, da je občina dolžna pre-
skrbeti brezplačne učne knjige šoloobveznim otrokom, toda o tem mora iziti še poseben odlok,« pravijo v drugi občini.

Novo šolsko leto je pred vrati, odlok pa bodo najbrže sprejeli šele prihodnji mesec. In s tem bodo svojo, v sta-
tutu zapisano obveznost premaknili za leto dni.

»Ne moremo zbrati toliko sredstev,« pravijo v tretji občini.

Kot da gre za več desetih milijonov dinarjev. Ko pa so podrobneje računali, so videli, da bi štirje milijoni zadostovali.

Prve občine so letos poskrbele za brezplačne učne knjige šoloobveznim otrokom. Te lastovice novega šol-
skega leta pa kljub vsem težavam le nakazujejo nekaj, česar moramo biti veseli: šolanje je vse manj individual-
na in vse bolj družbena skrb.

FR. GRIVAB

V ŽARIŠČU

TRIKRAT JASNO

Mao je tokrat kar na treh svojih »bojiščih« pokazal odprte karte. Moskvi je povedal, da ne namerava priti na sestanek, na katerem naj bi pripravili svetovno konferenco komunističnih in delavskih partij, ker so po njegovem mnenju za tako konferenco potrebne večletne priprave, razložil je, kako si zamišlja državne meje v Aziji in v Evropi, Indiji pa je dal vedeti, da je sporno področje na indijsko-kitajski meji kitajsko ozemlje, iz česar sledi, da se ne namerava več kaj prida pogovarjati o tej sporni točki.

Zdaj je torej dokončno odločeno, da bosta moskovski pripravljani sestanek decembra letos in svetovna konferenca komunističnih in delavskih partij sredi prihodnjega leta potekala brez Kitajcev.

Sodeč po Maovih izjavah japonskim socialistom ideološka vprašanja trenutno niti niso poglavitni interes Pekinga. Spor okoli ideoloških interpretacij je namreč v odnosih med Pekingom in Moskvo moral stopiti na drugo mesto. Kitajski voditelji so ves pretekli prenesli na meddržavne odnose. Od Sovjetske zveze zahtevajo okoli 1.500.000 kvadratnih kilometrov njenega ozemlja, namigujejo, da bi se marsikatera druga država utegnila meti pravico do kakšnega dela Sovjetske zveze, kar naj bi zasejalo razdor med socialistične države itd. Poleg tega očitajo Moskvi, da v bistvu podpira ameriško agresijo proti Severnemu Vietnamu.

Najnovejše kitajske metode v odnosih s Sovjetsko zvezo močno spominjajo na obdobje hladne vojne, ko nobena stran ni izbirala sredstev Pekingu je očitno za to, da bi dosegel ostrejšo polarizacijo sil v svetu, torej situacijo, kakršne se je svet le z velikimi težavami in prizadevanji znebil. Kitajski voditelji si — kot kaže — prizadevajo, da bi zakuhalo novo hladno vojno, v kateri naj bi bil seveda Peking komandant fronte. Toda ni videti, da bi bila njihova fronta močna in najbrž ne bo zmotno mnenje, da je kitajska taktika v tem pogledu rahlo nerodna. Dokler kitajski voditelji zmerjajo OZN s podružnico State Departmenta in dokler so proti vsem pogajanjem kot nadomestilom za reševanje meddržavnih sporov z oboroženo silo, se bodo mnogi pomišljali stopiti v strelske jarke hladne vojne, ki ne bo zagotovila svetu ne miru ne napredka. Zal nasprotno od tega.

BOZO KOVAČ

V Zagrebu je v soboto tovariš Tito otvoril letošnji 64. jesenski velesejem.

Eduardo Frei — novi predsednik republike Čile.

VELESEJEM Slovesnosti ob otvoritvi zagrebškega velesejma se je udeležil tudi tovariš Tito. Na letošnjem velesejmu razstavlja okrog 1200 domačih in okrog 5000 tujih razstavljalcev iz 52 držav. Osem tujih držav razstavlja letos prvič, med njimi nove afriške države in pa Japonska. Prireditelj je odraz naše vse večje mednarodne blagovne menjave.

FREI Novi predsednik Čile je postal kršćanski demokrat Eduardo Frei. Z milijon in štiristo tisoč glasovi je dobil absolutno večino, njegov tekmeec Salvador Allende pa je zbral okrog milijon glasov. Radikalni pravak Julio Duran pa je zbral le sto tisoč glasov. Predsedniške posle bo Frei prevzel 3. januarja 1965.

Mao Tse-tung

Draga Stamejčić

Gaston Sumijal

Kralj Husein

COMBE — Volk dlako me-
nja, čudi pa niko-
li... Konec je z »medenimi«
tedni Combejevega povratka.
Ze spet grozi, da bo zaprl vse
tiste, ki jih je izpustil, kar
je namenjeno predvsem Gizen-
gi. Vojaške akcije so še vedno
oznaka za položaj v Kongu.
Combejeve čete so upornikom
Gastona Sumijala izrgale Al-
bertville, uporniki Nicholasa
Olenge pa v Stanleyvillu še
vztrajajo. Uprli so se načrtu,
da bi iz mesta evakuirali vse
Evropejce, češ da ga hočejo
tako »odpreti« za totalno bom-
bardiranje. V Južnoafriški re-
publiki je urad za nabiranje
plačancev v enem tednu zbral
650 »borcev« za Kongo. Combe
je izjavil, da ga svet žal ne
razume in da to sploh niso
plačanci, temveč le tuji voja-
ški strokovnjaki, ki prejema-
jo plačo.

MILIJARDE — Na tiskov-
ni konferenci
v Beogradu je direktor skup-
nosti JZ Marijan Dermastia
izjavil, da je železnica v hudi
stiski. Manjka ji 9 milijard

samo za plače svojim usluž-
bencem za prvo polletje 1964.
Ob koncu leta pa bo imela
JZ primanjkljaj okrog 30
milijard, kar je natanko
toliko, kolikor bi veljala
gradnja elektrarne Trnovo pri
Bovcu. Železnica naj bi takoj
dobila status gospodarske or-
ganizacije. To bi ji dalo pro-
ste roke pri formiranju novih
(višjih) tarif. K železnici naj
bi se »vrnile« tiste delovne
organizacije, ki k njej tehnološko
spadajo in so prej spa-
dale, to so med drugim zdravi-
lne zahteve, ki jih neuradno
formulira revija skupnosti JZ.

NEMIR — V odnosih med
Malezijo in Indone-
zijo je prišlo spet do nape-
tosti. Malezijska stran trdi,
da so indonezijska letala
pripeljala na Malajski pol-
otok svoje komandose; indone-
zijska stran pa trdi, da je
malezijsko-britansko brodovje
priplulo v nevarno bližino in-
donezijskih teritorialnih voda.
V Singapuru so že uvedli po-
licijsko uro, ker je prišlo do
ostrih spopadov med Kitajci

in Malajci. Velika Britanija,
Nova Zelandija in Avstralija
so sklenile še povečati svojo
pomoč Maleziji. Indonezijska
armada je v pripravljenosti.

MAKARIOS — S tridnev-
nega obiska v
Kairu se je vrnil ciprski pred-
sednik Makarios. S predsed-
nikom Naserjem se je pogo-
varjal o napetem položaju na
otoku. Predsednik Naser je
Makariosu zagotovil, da bo
Združena arabska republika
nudila Cipru vso potrebno
podporo in pomoč. Izvedelo
se je tudi, da se bo ciprski
predsednik udeležil prihodnje-
ga zasedanja generalne skup-
ščine OZN, kjer bo razložil
vzroke težav v svoji domovini.

REKORD Na stadionu Bo-
risa Kidriča v
Celju je pred dnevi Draga
Stamejčićeva izenačila sve-
tovni rekord v teku na 80
metrov z ovirami. To je gle-
dalce na mednarodnem atlet-
skem mitingu še posebej pre-
senetilo in navdušilo. Zelo

visoke rezultate so dosegle
tudi nekatere druge tekmo-
valke.

VODA — Spor med arab-
skimi državami in
Izraelom dobiva nove, kon-
kretnejše dimenzije. Gre za
tisto, kar je vsem tem drža-
vam najbolj potrebno — voda.
Izrael je pričel graditi napra-
ve, s pomočjo katerih bo del
vode iz reke Jordan odvajal
za namakanje puščave Negev.
To naj bi škodovalo gospo-
darstvom sosednjih arabskih
držav. V Jordaniji pa so sedaj
sklenili, ob podpori drugih
arabskih držav, zgraditi jez
na reki Jordan, s čimer bi, ka-
kor je izjavil jordanjski kralj
Husein, Izraelu preprečil iz-
koriščanje te reke. O tem pro-
blemu bo razpravljal tudi bliž-
nji arabski »vrh«, ki se bo
sestal v Kairu. ZDA so sku-
šale odvrniti Jordanijo od te-
ga načrta, vendar je bil, kakor
kaže, trud zaman. Vojsna v Pa-
lestini se torej vendarle na-
daljuje, in sicer na fronti, kjer
sta obe strani najbolj občut-
ljivi.

Combejevi beli in črni vojaki so ponovno zasedli Albertville.

Mir: Na malo nenavaden način se spominjajo petindvajsete obletnice začetka druge svetovne vojne (COMBAT, Paris).

ŠPORT V ŽARIŠČU

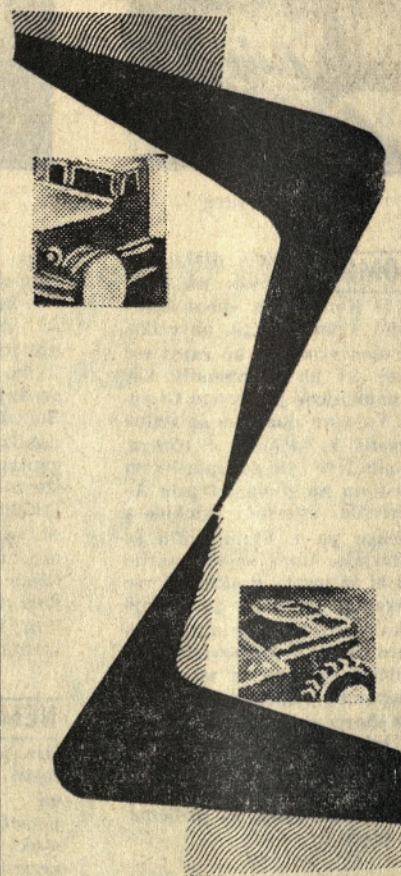

**TOKRAT
SAMO
TOČKA
ZA OLIMPIJO**

Nogometno prvenstvo Jugoslavije je tekmovanje, ki od tedna do tedna vzbuja kar največje zanimanje. Med dokaze lahko prištejemo tudi dva derbija, za katera so se vneli še prav posebej tudi prijatelji nogometa v Sloveniji. Vodeča Olimpija je igrala v Zagrebu proti domači Lokomotivi, ki v dosedanjih tekmah še ni doživela poraza. Prav malo je manjkalo, pa bi bila izgubila tokrat obe točki: Olimpija je v tem razburljivem srečanju (na sliki zgoraj — foto S. Busić) vodila trikrat z dvema goloma (2:0, 3:1 in 4:2), vendar je to prednost zapravila do 90. minute. Tekma se je končala neodločeno — 4:4 (2:3). Kljub izgubljeni točki je Olimpija še naprej na čelu prvenstvene lestvice. Prav tako veliko zanimanje je bilo tudi za slovenski derby na celjski Glaziji med novincem Kladivarjem in Mariborom. Celjani so imeli v žepu že obe točki, saj so vodili z 2:0, nakar so dovolili gostom, da so zravnali rezultat na 2:2 (1:0).

Med ostalimi prireditvami moramo omeniti predvsem državno ekipno prvenstvo v plavanju v Ljubljani (z zmago domačih zastopnikov), sedemdnevno strelsko prvenstvo Jugoslavije na strelišču ob Dolenjski cesti, popolno zmagoslavje slovenskih dirkačev na motociklističnem državnem prvenstvu, zmago trboveljskega Rudarja v ZRL nad državnim prvakom Medveščakom 20:15 (8:7), polom jugoslovanskih kolesarjev na svetovnem prvenstvu v Franciji in zmago Angleža Knighta na mednarodnem teniškem prvenstvu Jugoslavije v Zagrebu.

**Primorje
Export**

**„PRIMORJE
EXPORT“**

NOVA GORICA

Delovni kolektiv podjetja »PRIMORJE EXPORT« Nova Gorica čestita vsem občanom za občinski praznik. Izvozne in uvozne storitve. Mednarodni transporti.

Za razvoz vseh vrst blaga kličite telefonske številke Nova Gorica 20-48, 20-68, 20-88.

Brzovjavni naslov »PRIMORJE-EXPORT«

Ustanove, podjetja, kolektivi: vsa naročila takoj in točno opravi »PRIMORJE EXPORT« Nova Gorica. — Poslužujte se uslužnostnih storitev priznanega podjetja!

KADITI PREPOVEDANO!

MAČEK V ŽAKLJU

Družina se je razveselila novega stanovanja. Seveda ga je bilo treba opremiti, toda danes je pri nas na izbiro že toliko levega modernega pohištva, da nam to res ne prizadene posebnih skrbi. Mož in žena sta pri »Slovenijalesu« med drugim izbrala tudi petdelno omaro iz mahagonija, ki so jo izdelali v Novi Gorici. Bila jima je všeč in sta radevolje zanjo odštela 80 tisoč dinarjev. Toda pri nakupu se je zataknilo. Razstavljene omare, ki sta si jo ogledala, nista mogla dobiti. Prodajalec je zagotavljal, da je zapakirana omara v skla- dišču prav taka. Samo ogledati si je žal ne moreta. Tako sta bila prisiljena kupiti mačka v žaklju. Kajti resnica je prišla na dan šele, ko so pripeljali omaro domov: predali so bili pokvarjeni, nekateri deli omare razpokani, ključke za odpiranje namoljene. Zame- njava je bila nujna. Toda zmanjkalo je temnih mahago- nijevih omar. Ker je bila oma-

ra plačana, se je moral kupec zadovoljiti s svetlejšo. Ali pa čakati, da bodo, če bodo, v Go- rici izdelali prav takšno. Pro- dajalna pa si je s tem, ker prodaja mačka v žaklju, nako- pala nepotrebne sitnosti in stroške s prevozom.

PATENT

Kupovalec v ljubljanski Elek- trotehni sprašuje po zavaroval- nih vtičnicah, v katere rado, veden malček ne bi mogel vtakniti prstov. Prodajalka po- nudi novi patent, na katerem je zapisano »Elmos — Sveto- zarevo«. Preprosta naprava iz plastike menda odlično varuje vtične odprtine. Toda koliko časa? Potrošnik doma preizku- si patent, samo poiskusi vtak-

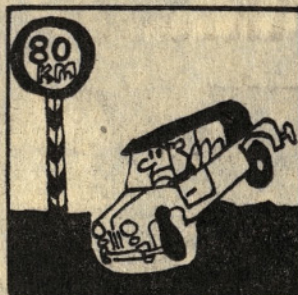

niti kabel v vtičnico in že je življenjska doba novega pa- tenta pri kraju. Patent je res zelo enostaven, je pa tudi iz zelo krhke plastike, tako da se že pri prvi uporabi zdrobi.

CESTA

Že nekaj let vodi skozd sta- ro Velenje asfaltirana cesta, ki pa žal ne zasluži tega imena. Zgradili so jo res da v rekord- nem času, toda to je tudi vse dobro, kar je na njej. Ze prva zima jo je pošteno zdelala. Doslej so jo že dvakrat popolno- ma obnovili, vendar pa je le- tos spet v zelo razveselji.

vem stanju. Morda bi se le veljalo potruditi in zgraditi močno cesto, da bi kljubovala zimi in prometu, ki je skozi stari del Velenja zelo velik. Morda pa odgovorni čakajo, da bodo porušili naselje pod gra- dom, saj tako samo kvari vi- dez lepega Velenja — in po- tem cesta ne bi bila več tako pomembna.

PRISILNI ZAPOR

Kar naprej si belimo glavo s tem, kako bi pritegnili v naše turistične kraje čim več turistov. To namreč pomeni mnogo denar- ja, mnogo deviz. V nekaterih ob- morskih krajih so se odlično zma- šli. Na Reki, kjer mrgoli turi- stov, saj je to mesto nekakšna iz- hodiščna točka za jadransko oba- lo in otoke, večkrat zmanjka ben- cina. Tako so motorizirani turi- sti obsojeni na bivanje na Reki. Se na boljše idejo so prišli na Malem Lošnju. Motorizirani tu- risti, ki pridejo na otok s tra- jektom, ne morejo nazaj. Turi- stični moše poskrbijo za prisilni zapor. Na edini, toda novi in mo- derno bencinski črpalnik namreč redno zmanjkuje bencina. Včasih celo za ves teden. Medtem pa tu- risti bentijo in postopajo po Lo- šnju, kajti tudi z izleti ni nič, ker motorni čolni, prav tako željni bencina, mirno počivajo v prista- nišču. Toda denar in devize kljub temu pritekajo, kajti tudi v pri- silnem zaporu je treba jesti, piti in spati. In tako so vsaj gostin- ci zadovoljni. Malo jim je mar, če mnogi razočarani turisti pri- hodnje leto ne bodo več prišli na Lošnje. Le zakaj bi že danes mi- silili na to, kaj bo jutri!

Slavka Krajškovič

Slavka Krajškovič je poslo- vodkinja v trgovini »Moda« v Copovi ulici nasproti pošte. Tu jo lahko vidite za prodaj- no mizo, kako prijazno stre- že kupcem, se zanima, če ni kaj v redu, in skuša ustreči tudi najbolj zahtevnemu.

»Enkrat prodati ni nobena umetnost,« nam zaupa. »Kup- cu je treba postreči, tako da se bo še kdaj vrnil.«

Slavka dela v isti posloval- nici že enajst let, v istem podjetju pa skoraj dvajset. Vse življenje je delala, ven- dar je vesela in vedno nasme- jana, čeprav ji ni bilo z roži- cami postlano. Ze zgodaj je izgubila očeta. Z mamo sta ostali sami. Slavka se je pet- najstletna šla učiti v trgovino. Leta 1934 se je poročila. Z možem sta kupila bonboniero in jo vodila do leta 1948. Ze naslednje leto ji je mož umrl. Tudi ona je prav tako kot nje- na mama ostala sama s hčer- ko. Vendar Slavka ni hotela, da bi tudi njena hči morala tako mlada v uk. Delala je in se trudila, da bi hčerka lahko študirala.

Sedaj je asistentka na geo- grafski fakulteti. Poročena je in ima dvajsetmesečnega sinč- ka. Stara mama je ponosna na malega vnučka.

Vprašala sem jo po načr- tih.

»Čez šest mesecev grem v pokoj,« je odgovorila.

Nič ni žalostna. Saj ji ne bo dolgčas. Nasmehnila se je, morda ob misli, da se bo lah- ko spočila, pa bo še imela čas za sprehode z vnučkom.

»Včasih si je treba življenje narediti prijetno. Vedno sem delala z veseljem. Kljub vse- mu sem imela lepo življenje.«

V trgovini jo imajo radi. Pogrešali jo bodo, ko bo od- šla, pogrešali bodo njeno ve- drino, prijaznost. Pogrešali jo bodo tudi kupci.

KAJ DELAJO

TRAGEDIJA SOVRAŠTVA IN SMRTI

Naš tisk piše največ- krat o novih knjigah, izdaje klasičnih del iz svetovne književnosti pa samo zabeleži. Zdi se nam, da je bilo o njih že marsikaj napi- sano, da vsakdo ve za njihovo ceno.

Slovenska matica že vrsto let izdaja Shakes- pearova dela. Doslej je izšlo deset knjig: Dva gospoda iz Verone, Ko- riolan, Kakor vam dra- go, Rihard II, Rihard III, Henrik IV, Henrik V., Milo za drago in prav v teh dneh Kralj Lear in Timon Atenski.

Drugi narodi imajo že po več izdaj Shakespea- rovih dram, od luksuz- nih do žepnih. Pri nas nimamo niti vseh preve- denih. Prevajati smo ga začeli pred sto leti. Si- stematično se ga je lo- til šele Oton Župancič, sedaj pa nadaljuje nje- govo delo Matej Bor.

Sam pravi, da je to tvegano, zlasti po Žu- panciču. Župancičevi

prevodi spadajo med najpomembnejše dosež- ke našega prevajalstva. Njihov jezik je bleščeč, včasih še preveč. Saj je Shakespeare pisal za preproste ljudi, zato je tudi uporabljal ljudski jezik svojega časa. Bor je v tem zvestejši veli- kemu mojstru, njegove metafore so sočne in pristne.

Shakespeareologi me- nijo, da je angleški dra- matik napisal tragediji Kralj Lear in Timon Atenski v drugi polovi- ci obdobja velikih trage- dij. Med eno in drugo naj bi ustvaril še Mac- betha. V vseh treh je osrednji motiv prevara- no zaupanje. V Kralju Learu in Timonu Aten- skemu razgalja Shakes- pear vso človeško niz- kotnost, v njih izrazi spoznanje, da so ljudje zverj ter se je treba s tem sprijazniti. Nobene- ga izhoda ni iz tega člo- veškega brezna, dobro- ta in humanost vosa.

meznika ne bosta rešila človestva.

Kralja Leara in Glou- stra so pahnili v po- gubo lastni otroci, Ti- mona Atenskega pa pri- jatelji, ki so mu v sreči prisegali zvestobo. Ra- njeni v svojem zaupanju so sovražili svet in lju- di, ter plačali svojo lah- kovnost s smrtjo.

Ko je Shakespeare iz- povedal svoj srd in su- vravnost, je usahnila tu- di njegova ustvarjalna sila, s katero je klesal svoje veličastne like. Zatekel se je v svet li- rike, kjer je pozaba lažja.

V letu Shakespeareove stiriostletnice smo torej dobili dve njegovi tra- gediti, ki ju je izdala Slovenska matica in zbirko treh njegovih najvažnejših stvaritev: Hamleta, Othela in Mac- betha, ki jih je izdala Cankarjeva založba. To je vsekakor lepa pro- slavitev njegovega jubi- leja.

EK

ŽIVLJENJE ZA LJUDSTVO

Skoraj pet desetletij je stal Palmiro Togliatti v prvih vrstah italijanskega delavskega gibanja. Obraz rimskega delavca pred krsto z njegovimi posmrtnimi ostanki izraža bolest milijonov Italijanov ob nenadni izgubi. Smrt pa ni prizadela samo italijanskega proletariata. S svojim neumornim delom in širokimi pogledi je Palmiro Togliatti prekoračil okvire nacionalnega komunističnega gibanja in se vpisal v zgodovino boja za napredne ideje po vsem svetu.

Rodil se je v delavski Genovi 26. marca 1893 in že med študijem prava v Torinu začel sodelovati s socialistom Antoniom Gramscijem. Skupaj sta osnovala Komunistično partijo Italije. Komaj petindvajsetleten se je že prvič srečal s policijo (posnetek je iz rimskega policijskega arhiva). Na drugem kongresu partije so ga izvolili v centralni komite. V Milanu je začel izdajati prvo italijansko komunistično glasilo. Fašizem je vse bolj pritiskal, Gramscija so zaprli, Togliatti je stopil na čelo partije in iz globoke ilegale pod najtežjimi okoliščinami utrjeval vrste naprednega gibanja. Od leta 1941 do 1944 je živel v ZSSR kot generalni sekretar kominterne.

Po njegovi iniciativi so v osvobojeni Italiji osnovali prvo vlado antifašistične enotnosti. Združila je komuniste, liberalce, socialiste in katolike. Togliatti je bil v njej minister brez listnice, v drugi Bonomijski vladi pa namestnik predsednika vlade. Desničarjem je ostal trn v peti. 14. julija 1948 so ga zadeli štirje revolverski strelji fašističnega fanatika (desno slika po atentatu). Demonstracije, pri katerih je bilo nekaj mrtvih in več sto ranjenih, so pokazale hkrati ogorčenje in moč delovnega ljudstva Italije. Komaj si je opomogel od ran, je Palmiro Togliatti znova vzel vajeti delavskega gibanja v svoje roke.

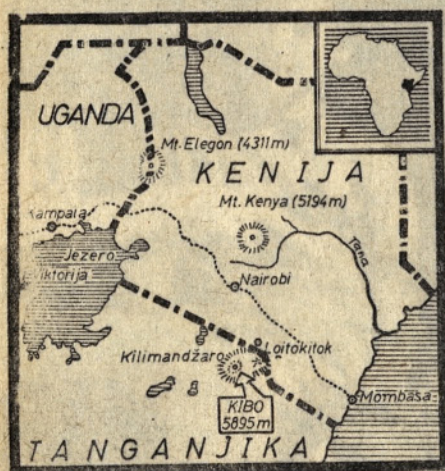
Stiki s preprostimi ljudmi so bili Palmiru Togliattiju najljepši trenutki. Crpal je iz njih moč in podporo za svoje težko delo, počutil se je kot enak med enakimi. Na naši sliki se pogovarja z očetom Cervijem, ki so mu Nemci med okupacijo Italije zverinsko pobili vseh sedem sinov.

Kolikor si je lahko privoščil počitka, ga je Palmiro Togliatti našel doma med knjigami in klasično glasbo, kadar pa je le utegnil, si je utrgal dan ali dva in šel v naravo. Gore so mu pomenile mnogo. Na sliki je na enem izmed takih poživljajočih izletov v Val d'Aosti z nečakinjo Renato in pohčerjenko Mariso Malagoli. Vzel je siroto za svojo, ko ji je policija januarja 1950 med demonstracijami v Modeni ustrelila brata. Morda je zanj značilen tudi podatek, da vse do pred nekaj leti ni imel lastnega televizorja. Kadar se je hotel videti, da bi kontroliral svoj nastop v javnosti, je šel k svojemu spremljevalcu in šoferju Giacominu Barbagli... Preprost, odkrit, srčno dober, a neizprosno v obrambi pravic zatiranih, tak je bil človeški lik umrlega revolucionarja. V svojem zadnjem domu, na »Angleškem pokopališču« v Rimu, počiva blizu groba svojega prijatelja in sodelavca Antonia Gramscija.

25000 km po Afriki

Kilimandžaro
je imenitna gora:
Je najvišja gora v Afriki
– tri tisoč metrov
višja kot Triglav.

Se dviga ob ravniku,
pa jo pokriva večni sneg.
Sneg na ekvatorju.

Ali ni tropska
ravnina prevročna,
da bi verjeli v sneg?

Ljudje, ki živijo
pod Goro,
pravijo snegu luč:
Kilimandžaro pomeni
v svahiliju Sijoča gora.

Masaji
jo spoštljivo
imenujejo samo Gora.

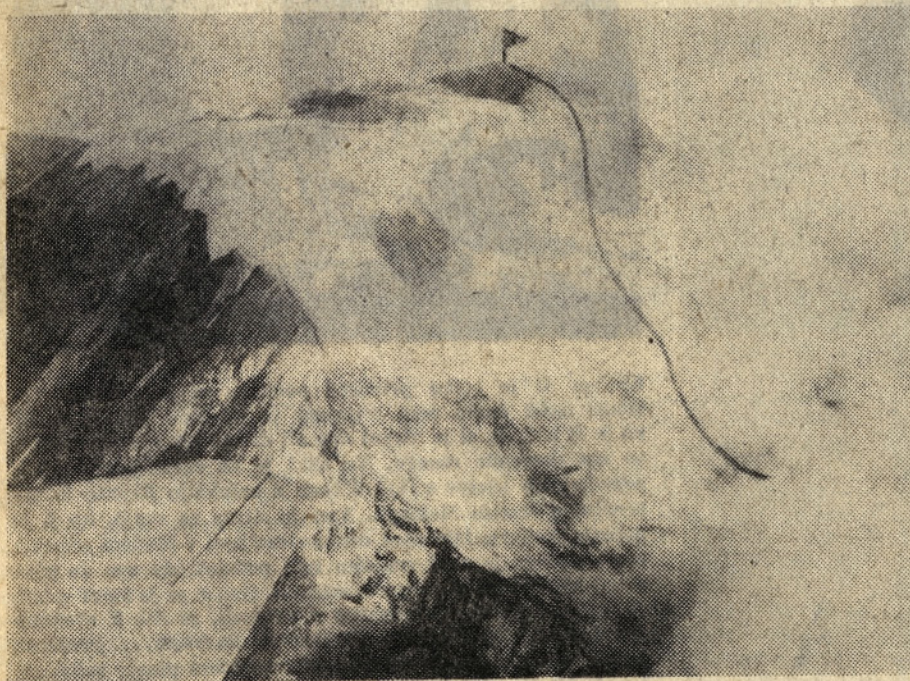
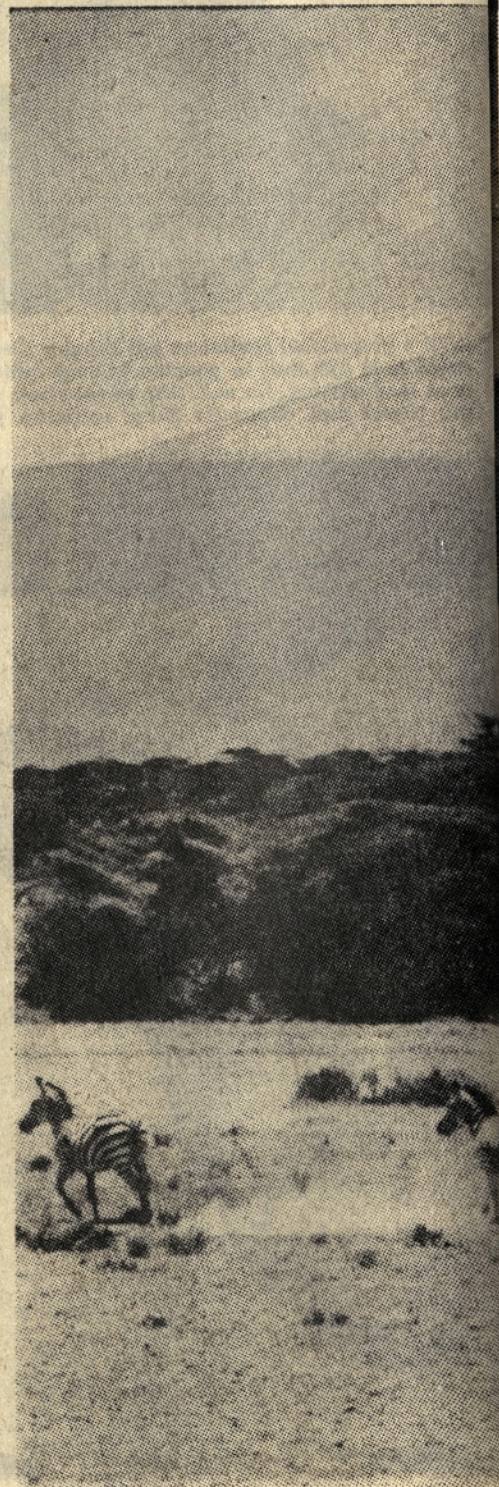
Kot da bi ne bilo
na svetu
nobene druge gore!
Verjel sem.

Bila je edina in bil sem
popolnoma sam.

Kot je gora
sama sredi ravnine.
Sneg na ekvatorju

je bil kažipot
in senca
edini spremljevalec.

SNEG NA

Z letala Kibo ni več oblak. Vidiš ledene slapove, ki so kot neprehodni. Decken (črta)
je bil le dvakrat preplezan. O prvi ponovitvi tega vzpona pripoveduje naša reportaža.

EKVATORJU

Tako visoko nad ravnino je sneg, da se zdi oblak. Pet tisoč metrov temne sence gore in na njej ekvatorski sneg. In samo okrog Gore je gozd. Kilimandžaro daje življenje: Lovi monsumske oblake, dela dež in hudourniki namakajo zemljo. Ljudje molijo h Gori za dež, živali se zatekajo v njene gozdove. Kibo je najbolj koristna gora sveta in najbolj romantična. Ko si pod njo, ji ne moreš več uiti.

SENCA MI JE BILA EDINI SPREMLJEVALEC

V Loitokitoku na kenijskem vznožju Gore se je razjasnilo: Kilimandžaro sta dve gori. Najvišji, ledeni Kibo in na drugi strani visokega sedla Mawensi. — Pet-tisočak, pa se zdi ob Kibu pritlikavec.

Kibo je tisti, ki mu na fotografijah pravimo Kilimandžaro, pa je samo del Gore. Kopa, ki se šele tri in pol tisoč metrov nad dolino (4.800 metrov nad morjem) loči od Gore in se dvigne nad kontinent. Vulkanski prah pokrije led in gora se blešči. — Sijoča gora.

Na severnem vznožju sem in čez sedlo med vrhovoma hočem, da bi prišel pod južne ledenike Kiba. Tam je največ ledu. Ledeni slap Decken so pred petin-dvajsetimi leti prvokrat preplezali. Potem nikoli več. Plezalca sta čez ledenik potrebovala dva dni, za vzpon podenj še dva.

Tako velika je gora, da so merilo za čas dnevi, ne ure. In vendar vem, da bo do še ure minevale kot minute.

Vseeno dnevnik:

Petek. Loitokitok. Nahrbtnik je urejen, oprema izbrana, avtomobil pod streho. Sedaj je popoldne in zjutraj sem bil še v Nairobiu. Naprej moram peš. Izposojenih gojzarjev ne zavežem do vrha, prete-sni so mi.

Ob štirih prebredem mejno reko in sem v Tanganjiki. Skozi pragozd je izse-kana ozka steza. Bom do večera iz gozda?

Oblačno nebo napravi vse še bolj mračno. Hitim in mehka zemlja požira korake. Niti glas lastnih stopinj me ne spremlja. Dejali so mi, da tukaj ni levov, da sloni nikoli ne napadejo in da pri nosorogih nikoli ne veš...

Ko stopim na plano, zaropota v gr-movju. Ne vem, ali so se bolj ustrašili sloni ali jaz.

Dosegel sem oblake in v megli komaj še najdem pot. Zmrači se brez napovedi. Izgubim gaz. Ne najdem sledi do votline,

kjer so mi svetovali prenočevati. Ponoči se zdi trava še višja. Tesno mi je. Potreboval bi prijatelja.

Nasekam vej in podtaknem suhe tra-ve. Ogenj. Krog, do koder seže svetloba plamena, je zame varno obzidje. Med dve-ma ognjema, da bom še bolj zavarovan pred živalmi, si posteljem. Vso noč na-lagam na grmado.

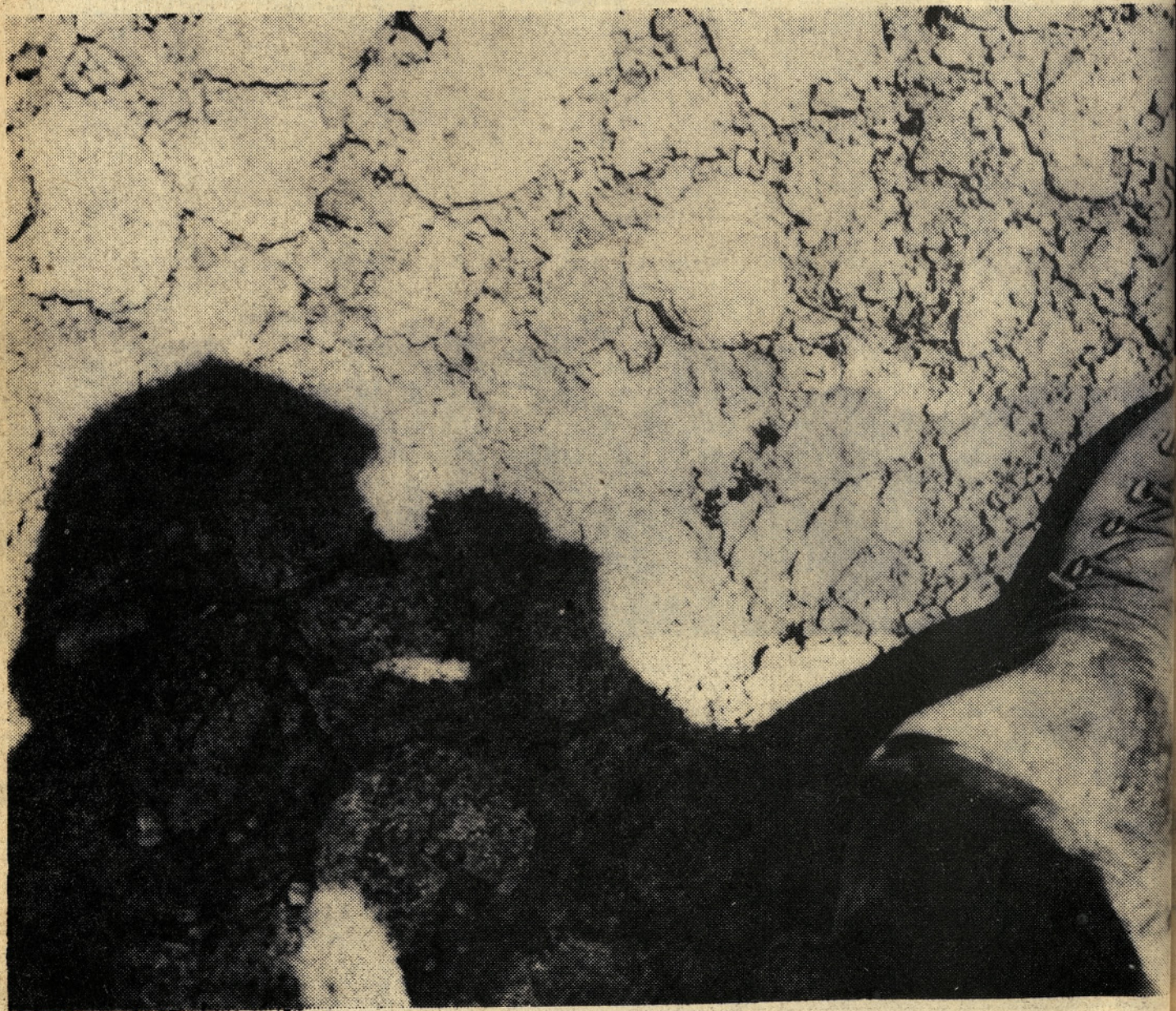
Sobota. Malo po polnoči izgubi ogenj moč. Plamen je še vedno visok, samo sveti ne več. Megle so se razkadile in polna luna je. Na planem je bolj svetlo, kot je bilo podnevi v gozdu.

Ko se obrnem na hrbet, zagledam vi-soko med zvezdami novo svetlobo.

Kibo, ki se ga je dotaknila mesečina, sveti.

Še z luno nadaljujem pot. Oblaki so ostali v dolinah. Gora mi sveti.

Z dnem sem pri prvi votlini. Čez tri ure pri drugi.

Potem ni več trave, ne zoglenelih korenin. Samo razpokana vulkanska prst. Pod korakom se dviga prah in na črnem ogledalu zemlje je spremljevalec. Kadar stopim, tudi on napravi korak. Senca.

Ob štirih popoldne sem v sedlu. Više, kot najvišja gora Evrope.

Tukaj bom prespal, pa ni pod nobeno skalo vode. Še popoldne moram do prvih snegov na Kilimandžaru, da si bom lahko za večerjo skuhal čaja.

Nedelja. Ob enih po polnoči razgrejem kuhinjski. Izsušeno telo potrebuje tekočine. V mesečini so sence še mnogo daljše in led na vrhu se zdi bližji. Oprtam nahrbtnik in krenem na prašni greben. Popotnik med prahom in zvezdami.

Dosežem ogromne ledene odlome. Obujem dereze, pripravim vrh. V desnico cepin, leva roka se oklepa bodala za led. Zdrsнем. Pretežko je, da bi lahko plezal ponoči. Počakati moram dne.

Sonce se rodi za ledenim robom tisoč metrov nad menoj. Vanj grem. V luč. Senca mi je ostala za hrbtom. Spremljevalec, ki se je plazil po tleh, mi ne more

slediti. S Kibom ostaneva sama in pogovarjava se. Govorim samo jaz, gora ne pokaže, da ve zame.

Vse bolj je strmo in sedaj ni več ur in ne minut, samo žila, ki mi razbija v vratu, mi šteje čas.

Še pred poldnevom sem na robu neba in strmine. Šele sedaj, ko pot ni več nevarna, opazim, da mi je od višine slabo. Čez uro ali dve — kdo ve — sem na najvišjem zobu ognjenika. Najvišje v Afriki. Peak Uhuru — Vrh svobode.

Med soncem in snegom je zastava, v skalah plošča za spomin na dan, ko je Tanganjika dobila svobodo.

Posvetilo: »Mi, ljudje Tanganjike, želimo prižgati baklo in jo postaviti na vrh Kilimandžara; svetila naj bi med našimi mejami, dajala upanje tam, kjer je bil prej obup, ljubezen, kjer je bilo sovraštvo, ponos, kjer je bilo ponižanje.«

Na Kilimandžaru je prižgana luč. Svetilnik je. Sijoča gora. Na vrhu je še dolgo dan, ko je v dolinah že mrak in noč.

Tekst in slike: ANTE MAHKOTA

Zastava svobode v bazaltni skali. Vrh.

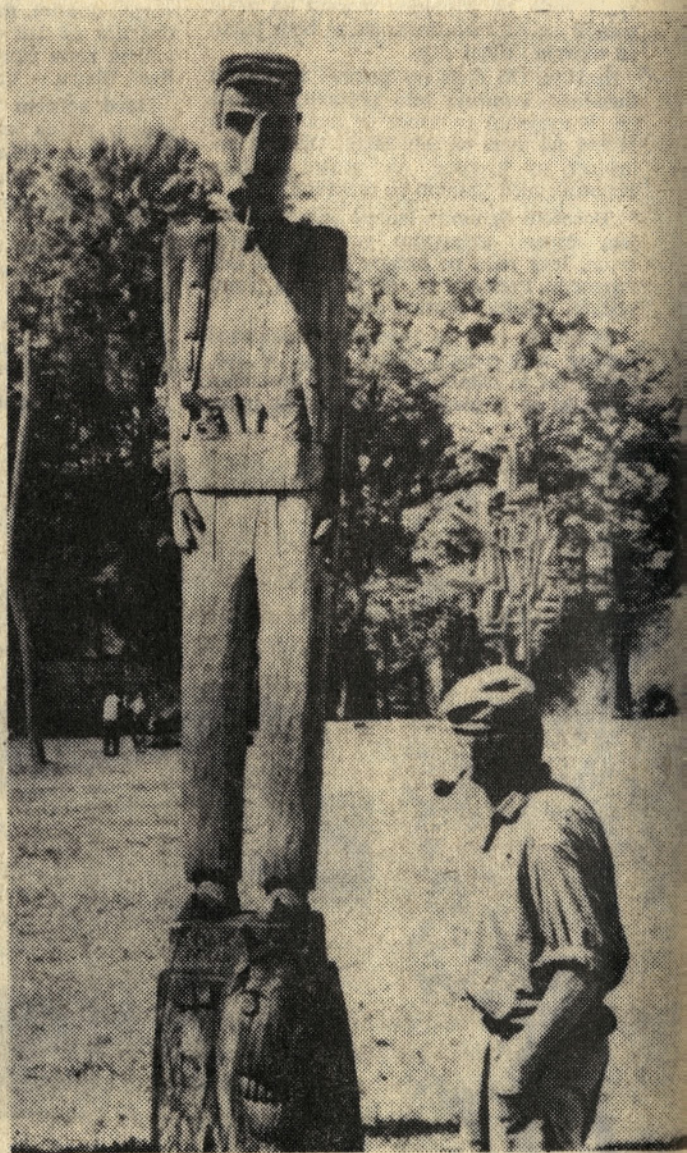
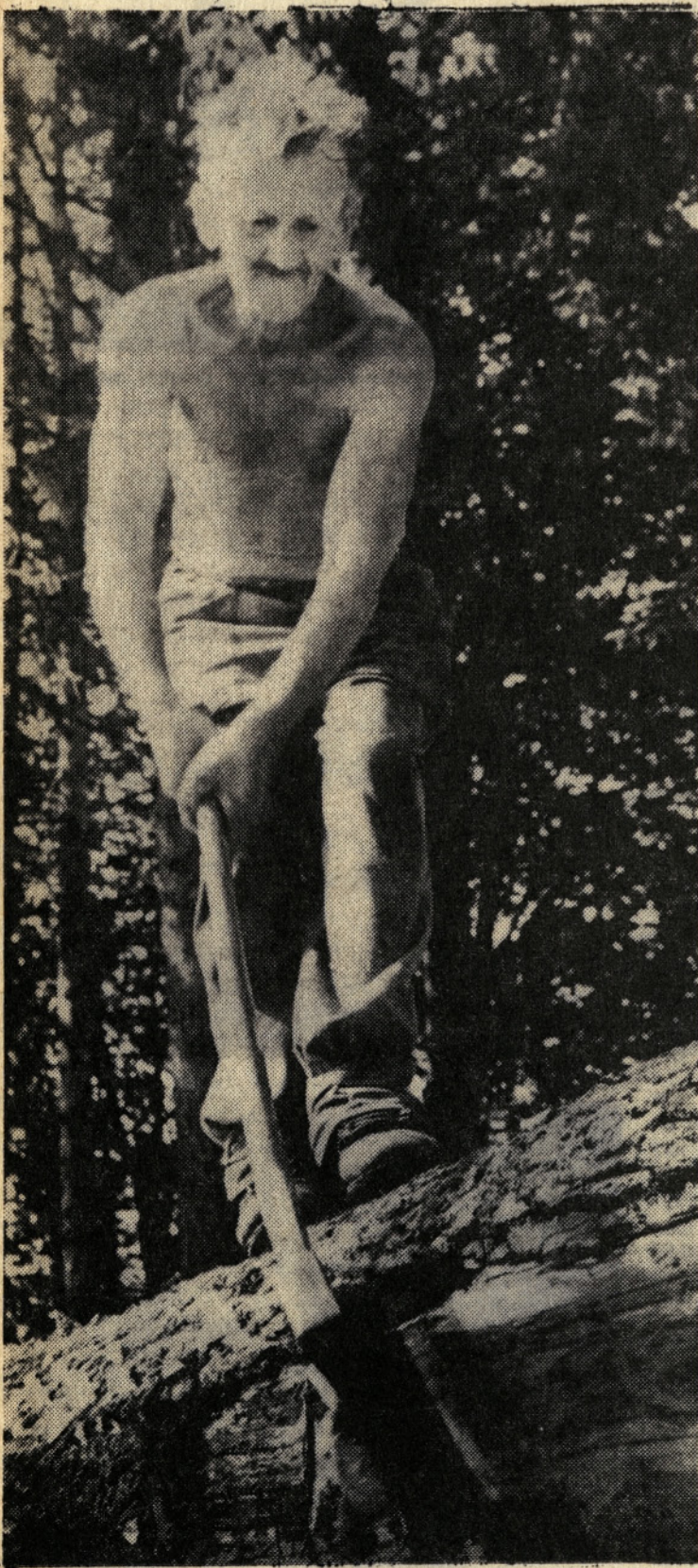
Kibo je ugasel ognjenik in žrelo je zalil led. Greben, ki po robu kraterja vodi na najvišji vrh Afrike, je kot amfiteater nad zemljino notranjostjo. — Vulkan je umrl.

Imam prijatelja, da bi mi poživil fotografijo. Kibo se zdi prevelik, da bi lahko verjel, da bo njegova filmska podoba vsaj surogat resničnosti. In vendar imam spremljevalca, kot ga imamo vsi, kadar nam sije sonce. Senco. Fotografiram jo. Poglejte na sliki! Tudi senca je dala kamero pred oči.

Kibo daje vso vodo za življenje na svojem vznožju. Sam je izsušen, da bi bolj ne mogel biti. Toda ko je sonce seglo pod previs, je v razpokah otopilo led in sedaj po 12 urah prvič pijem. Tako imenitno je, da nastavim kamero in napnem samosprožilec.

AMENDUŠ IN KUBIKI

»Hrast je vedno hrast. Povsod je enak, tukaj pri nas in tam spodaj v Slavoniji,« pravi Amenduš.

»Kje sem tesal največje kose? O, največji so bili tisti dolgi in debeli hlodi za ladje, ki smo jih tesali v Krakovskih hostah pred vojno, pred prvo vojno, takrat ko sem začel. Pa potem v Galiciji, ko smo gradili mostove čez Bug. Pionir bataljon numera drag. Iz Ptuja naravnost v Galicijo. Potem pa zdaj tukaj-le, veliki podstavki in takšne reči.«

S katerim kiparjem je najraje delal?

»Holandca sta bila najbolj fejest fanta. Tamle stojita oba kipa skupaj. Tistega na levi je delal oni drugi, ne vem, kako mu je bilo ime. Je rekel, da je na tistim kipu ženska podoba ... Tistega drugega, visokega, pa je napravil Jan. Ta mi je poslal tobak. Ni slab holandski tobak, samo prelahak je, premehak ... Kaj je na njegovem kipu? Ne, tega mi pa ni povedal ...«

Res je, saj tudi v lepih albumih, ki jih tiska Forma viva, ne piše, kako je ime tej ali oni podobi. Pa kaj bi tisto ...

No, ko smo že pri umetnosti. Kako vam je všeč abstraktna umetnost?

»Ja, abstraktna umetnost, to je tisti kubizem. Kubisti.«

Na sliki levo: Mojster Lojze Pisek poleg skulpture ČLOVEK hrvatskega kiparja samouka Petra Smajića, ki je sodeloval na II. simpoziju FORMA VIVA v Kostanjevici.

Na sliki spodaj: v ospredju skulptura akademske kiparke Milene Lah — udeleženke lanskega simpozija. Zadaž ZENA, delo beograjskega kiparja Koste Angeli Radovanija.

So vam všeč kubisti?

»Kubisti, pravim jaz, delajo kar bolj tako na kubike, tako kot jaz...« pravi Amenduš in spusti tak mogočen dimni oblak, da ne vidim, ali je pomežiknil ali pa ga je od sonca ščeme oči.

Kdo bi vedel, koliko kubikov je obtesal in morda se še kje ziblje kakšna ladja iz njegovih hlovov, če ji še črvi niso prevrtali reber.

»Če bi bili še enkrat mladi, mojster Amenduš, kakšnega dela bi se lotili? Ali bi bili spet tesar ali pa bi se prijel umetnosti?«

»Raje bi bil tesar. Nimam korajžje za umetnosti. Tesarju nikoli ne zmanjka dela. Železnica mora vsako leto menjati stare prage...«

Resnica je to, Amenduš. Čista resnica je, da ni vsako leto in povsod Forme vive in da jo ne dočaka vsak kipar. In pa, minljivo je vse skupaj. Železnica pa stoji in kadar se Amenduš pelje z vlakom, natanko ve, da so pragi pod njim čisto takšni kot tisti, ki jih je tesal v Slavoniji, ko je bil še mlad. Kipi pa so minljivi. Gledam jih in tisti od predlanskega leta imajo že razpoke. Sije sonce in hrast dobi prvo špranjico. Pa pride voda

in zleze vanjo pa zmrzne in se spet stopi pa spet zmrzne in se spet stopi in tako gre to naprej. Drugo pomlad bo razpoka večja, prav malo, ampak se le pozna, in zraven nje bo nova, drobna špranjica in še ena. Tako bo šlo to naprej vsako pomlad in vsako zimo. Nemara je res najbolje storil tisti kipar, ki je na Formi vivi v Ravnah, pravijo, napravil kip iz nerjavečega jekla, vse od podstavka do umetniške vsebine. Ta lahko mirno spi in sanja sladke sanje, kajti njegovo delo bo preživelo dela njegovih kolegov, ki so si izbrali bron in železo. Treba je le izbrati pravi material in v delih svojih boš živel večno...

»Hrast ima sladek les. Še gobam je všeč pod njim in najtrepše jurčke boš našel pod hrastom pa tudi mavrahe in druge dobre gobe. O, koliko smo jih nabrali in pojedli v Krakovskih hostah...«

Se je kdaj kdo zastrupil z njimi?

»Nikoli. Tesarji, gozdarji in lovci poznajo gobe in se nikoli ne zmotijo. Ne, to se tesarjem ne more zgoditi. To se lahko pripeti samo kakšnemu, bi rekel, diletantu...«

Nisem ga vprašal, kaj je njegov »hobby«...

Tekst in slike: JOZE BELIN

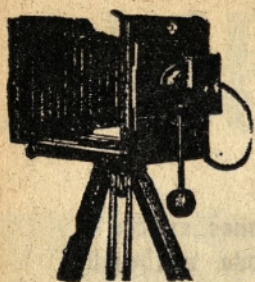
Danes zvečer bodo zaključili Formo vivo v Kostanjevici.

Kiparji, ki so vklesali svoja imena v podstavke skulptur, bodo odšli.

V parku, kjer stoje njihova dela, je samo še Lojze Pisek, ki ga bolj poznajo pod imenom Amenduš.

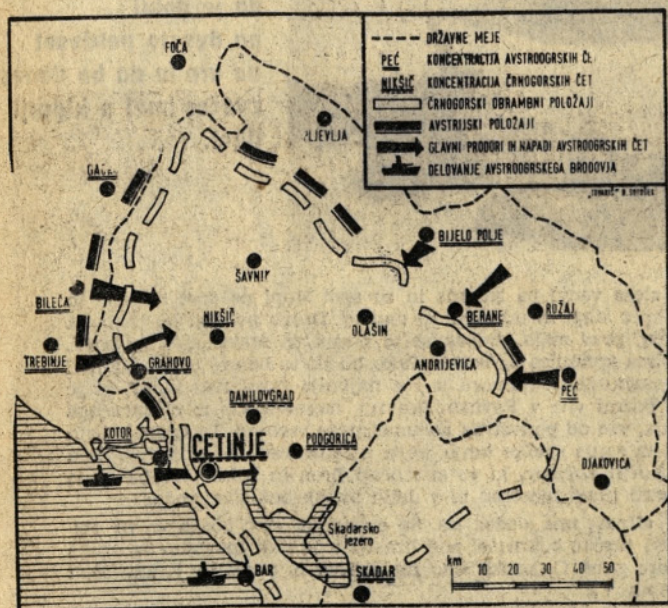
Zdajle pospravlja zadnje trske letošnje Forme vive.

Lani in letos je pomagal kiparjem, kadar je bilo treba kak večji kos prežagati, razklati ali obtesati. Amenduš se spozna na te reči. Sicer pa pravi, da je vse lepo, da je dobil po dvesto petdeset na uro in da bo danes zvečer imel s kiparji likof.

OKO KAMERE V PRVI SVETOVNI VOJNI

PRVIČ PO KOSOVU JE ČRNA GORA ODLOŽILA OROŽJE

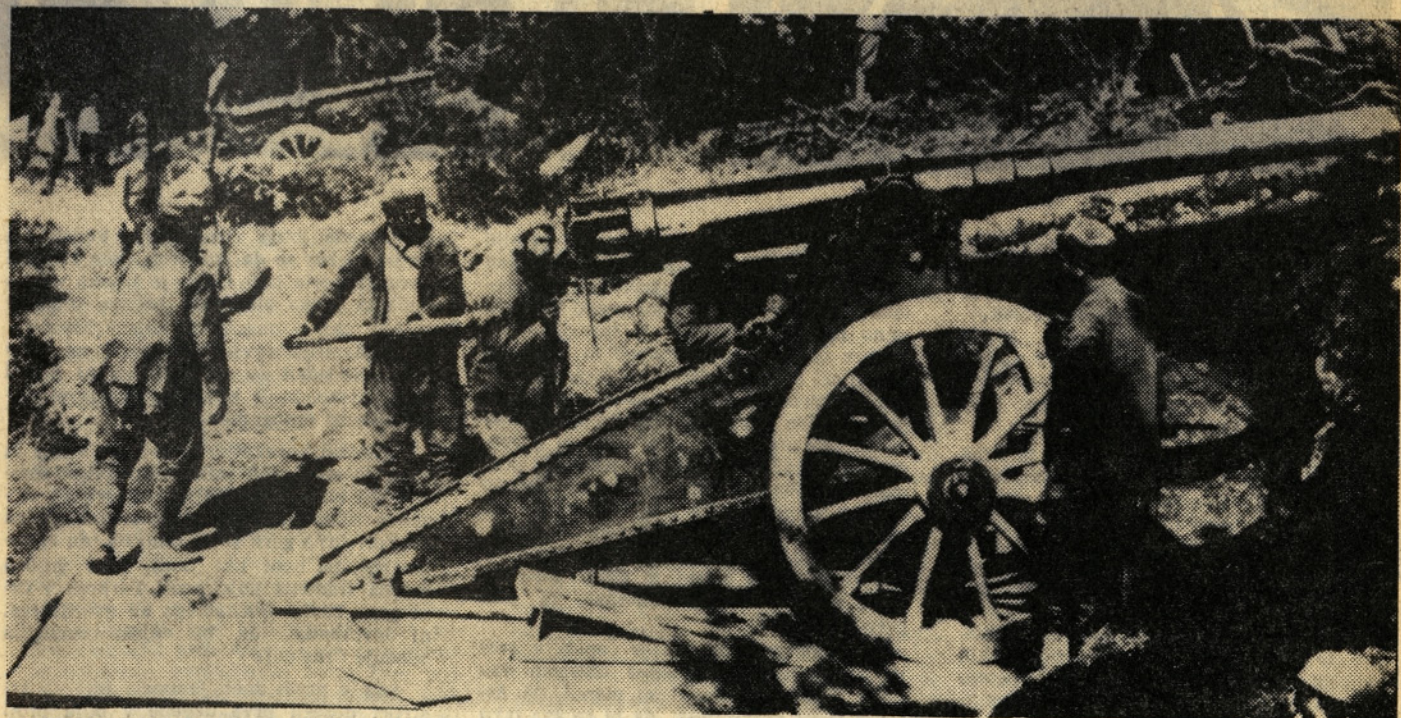
Mala črnogorska vojska se je borila na 500 km dolgi fronti.

Serdar Janko Vukotić, ministrski predsednik in vojni minister.

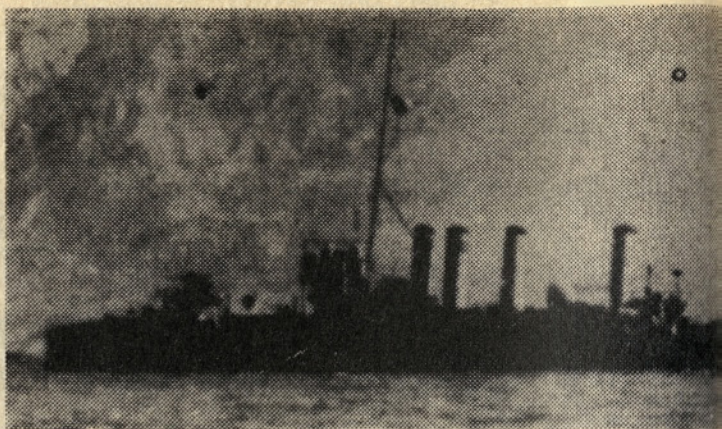

Avstrijske čete jurišajo na Lovčen. To goro je branil črnogorski odred, ki je štel le 9000 borcev in je imel samo petdeset topov. Tako za Avstrijce, kakor za Črnogorce je bil boj za Lovčen ne le stvar vojaške prevlade na južni črnogorski fronti, temveč skoraj odločilna bitka. Boji za dohode do vrha so bili zelo ostri. Črnogorci so se umaknili šele potem, ko so Avstrijci z vojaštvom dobesedno preplavili vse višave med Kotorom in Cetinjem.

Lovčenske položaje, ki so bili hkrati obrambna črta Cetinja in vse Crne gore, je branila med drugim tudi baterija težkega topništva.

Premoč, ki je udarila na Črno goro, je bila tolikšna, da je bila že vnaprej izključena vsaka uspešna obramba. Za črnogorsko vojsko sta ostali dve možnosti: da se umakne v Albanijo; črnogorski oficirji so že navezali stike z Esad pašo (na sliki spodaj v sredi zadaj); ali pa da kapitulirajo; črnogorska vlada je poslala svoje parlamentarce k Avstrijcem v Kotor (slika spodaj desno).

Nekaj dni potem, ko je Avstroogrška izzvala vojno in napadla Srbijo, je tudi Črna gora stopila v vojno. Državica, ki je lahko mobilizirala največ 60.000 vojakov, je napovedala vojno ne le državi, ki je imela že tedaj pod orožjem nad 2 milijona vojakov. Toda, kakor je bila ta vojna napoved z vso resnostjo odposlana, tako je bila tudi na Dunaju resno sprejeta.

Avstroogrška je sicer želela, da bi Črna gora ostala nevtralna. Za to »uslugo« ji je grof Bertchold nudil zagotovila za spoštovanje nevtralnosti, finančno pomoč in ozemeljske »nagrade« v Albaniji in Sandžaku. Nevtralna Črna gora pod avstrijskim vplivom bi bila za Avstrijo privlačnejša, kakor pa ozemlje, ki ga je treba s silo pridobiti in s silo držati pod oblastjo. O prvem letu vojne na črnogorskih bojiščih, ki so se raztezala kakih petsto kilometrov po gorovju, bi lahko rekli: nič novega. Nekajkrat so črnogorske če-

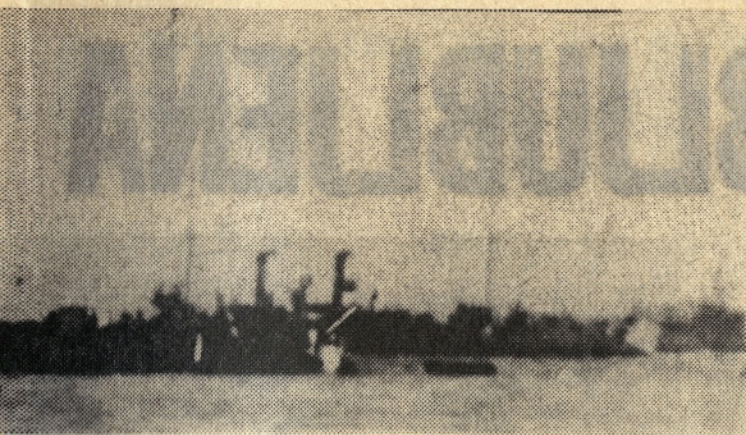
te vdrle na avstrijsko okupirano ozemlje (Bosna in Hercegovina) in se potem umaknile. Črnogorski vojaški načrt je podarjal obrambo za vsako ceno. Toda že samo zatišje na frontah je spravilo Črno goro v težak položaj. Pomoč ni prihajala skoraj od nikoder; dežela je stradala, vojska ni imela ne dovolj orožja in ne streliva. Dobave v barsko lukso so bile majhne in tvegane, ker so na Jadranu gospodarile avstrijske ladje in nemške podmornice. Pozneje so Črnogorci zasedli Skader in пристanišče San Giovanni v Albaniji, a položaj se tudi potem ni bistveno izboljšal. Iz Soluna preko Makedonije in Srbije pa je prišlo v Črno goro še manj pomoči; tam kratkornalo ni bilo prevoznih poti.

Avstroogrška armada je čepela v svojih utrdbah in dobesedno oblegala vso Črno goro. Na Dunaju so menili, da Avstrija nima toliko moči, da bi se kar tako

mimogrede lotila Črne gore. Vedeli so, da bo to kar se da trd oreh. Šele koncem novembra leta 1915, ko se je srbska vojska umikala preko albanских hribov, oziroma je bila zadnje obrambne boje v Metohiji, se je Avstrija z vso ihto vrgla na Črno goro. Napadali so od vseh strani hkrati in z vojsko, ki je bila vsaj desetkrat številnejša od črnogorske.

Vrhovno poveljstvo v Cetinju, vlada in kralj so stali pred težko odločitvijo: sprejeti boj ali pa se umakniti za srbsko vojsko v Albanijo in počakati priložnosti za vrnitev. Črna gora se je odločila, da sprejme boj, pa bodi kar bodi. Prav gotovo močna tradicija boja proti Turkom v Črni gori, bodisi frontalnega ali gverilskega, ni dovoljevala, da bi vojska zapustila ozemlje Črne gore.

Šele v prvih dneh januarja 1916 so Avstrijci dosegli prve uspehe v boju proti

Medtem ko so bili Nemci in Bolgari zaposleni okrog Srbije in jim Avstrija tam ni veliko pomagala (razen v Beogradu), pa je »monarhija« vse svoje sile vrgla na malo Črno goro. Med boji na Lovčenu je črnogorske položaje obstreljevalo tudi topništvo z ladij, vsidranih v kotorski luki (slika levo). — Po kapitulaciji se je črnogorski kralj z italijansko ladjo odpeljal v Italijo; kasneje je odšel v Francijo. Na spodnji sliki je kralj Nikolaj ob prihodu v Bordeaux.

črnogorskim bataljonom. Zasedli so Berane. Devetega januarja so začeli ofenzivo na Lovčen. Topništvo z ladij, zasidranih v Kotorskem zalivu, je pomagalo težkim havbicam, ki so jih ljudje in konji potegnili v višino na položaje okrog gore. Vendar tako na Lovčenu, kakor na drugih odsekih črnogorskih bojišč Avstrijci niso napredovali, kakor so želeli. Hkrati pa je bilo vsem, Avstrijcem, zaveznikom in Črnogorcem samim jasno, da bo premoč sovražnika na koncu le strla tudi vsa junaštva. Medtem ko so Avstrijci zasedali ped za pedjo lovčenske strmine, je črnogorska skupščina sklenila, da poskusi skleniti z Avstrijo šestdnevno premirje, med katerim naj bi se dogovorili o sprejemljivih pogojih, pod katerimi bi lahko pozneje sklenili mir. Avstrija pa je zahtevala takojšnjo kapitulacijo črnogorske vojske in predajo avstroogrske armadi vseh srbskih enot, ki se še nahajajo v Črni

gori. Tri dni kasneje je črnogorska vlada ponovno prosila Avstrijo, da bi pristala na mirovne pregovore. Avstrija pa je le ponovila stare zahteve.

Položaj Črne gore ni bil rožnat ne na bojišču in ne v samem Cetinju. Neuskladenost stališča vlade in dvora na eni strani in ljudstva ter vojske na drugi strani, so bila vedno večja. Tudi sodelovanje med črnogorsko in srbsko vlado ter vrhovnim poveljstvom tedaj ni bilo več zadostno. Po drugi avstrijski zahtevi: »Kapitulirajte« so se začeli razgovori. Kralj Nikola, predsednik vlade in srbski oficirji so tedaj odšli iz dežele, ne da bi kakoli ukazali ali naročili. Ministri, ki so se pogovarjali z avstrijskimi zastopniki, so sprejeli dunajske pogoje: brezpogojna kapitulacija Črne gore. Na ukaz vlade črnogorsko vojaško poveljstvo dne 21. januarja razpustilo vojsko. Prvič po kosovski bitki so se črnogorske oborožene sile

predale; toda ne toliko zaradi vojaških, kolikor zaradi političnih razlogov. Veliko črnogorskih vojakov in častnikov ni bilo zadovoljno s to odločitvijo, odšli so v Albanijo in dalje v Grčijo ter se priključili srbski vojski, ki se je evakuirala na otok Krk. Avstrija je takoj nato Črno goro okupirala.

Na črnogorskem področju je hotela Avstrija tedaj nadoknaditi vsega tistega, kar ni dosegla v boju proti Srbiji. Iz Črne gore je Avstrija hotela obvladati vso severno Albanijo in njene luke, ki jih je imela za ključ svojega gospodstva na Jadrinu.

Toda avstrijski uspeh v Črni gori je bil toliko odvisen od »ugodne priložnosti« in od notranjih slabosti v sami Črni gori, da ni mogel postati »odskočna deska« za nadaljnja cesarskokraljeva osvajanja na Balkanu.

Zbral: DRAGO KRALJ

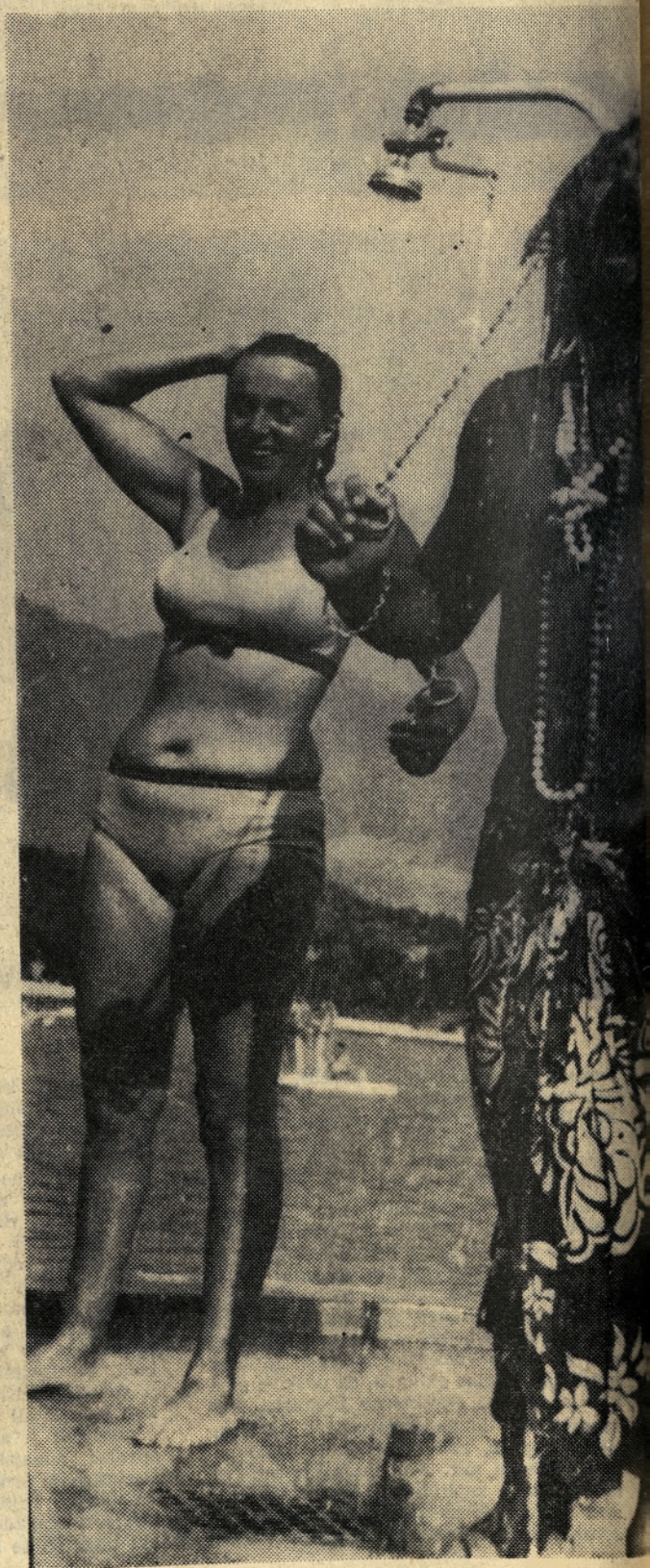
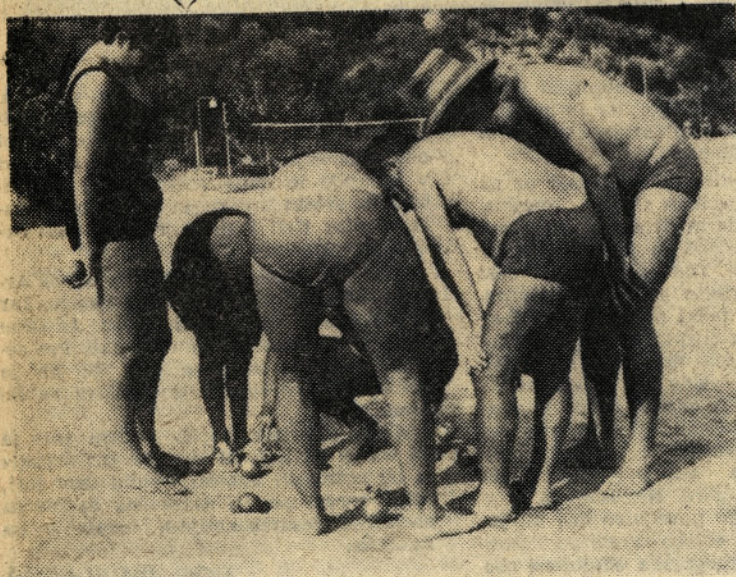
OBLJUBLJENA

Tisti, ki jih ne zanima niti podvodni ribolov niti jadranje ali smučanje na vodi in so se naveličali celo sončenja in kopanja, si poiščejo najrazličnejša razvedrila. Na Sv. Marku je zelo priljubljeno balinanje na pesku. Vendar pa je tudi tukaj med igralci včasih precej nezaupanja in se hočejo vsi naenkrat prepričati, če je igralec res dobil toliko točk, kot trdi.

Nenaseljeni otoček Sv. Marko pri Tivtu v Boki Kotorski je šele pred dvema letoma sprejel prve prebivalce. Člani francoskega Cluba Mediterranée so pod pokroviteljstvom beograjskega Putnika zgradili sredi nepretrdnega vreskovnega grmičevja naselje počitniških hišic, uredili obalo in ob njej zgradili nekaj nujnih objektov. Projektanti, ki nikakor niso imeli lahkega dela, so bili zadovoljni, ko so že prvo leto začeli prihajati turisti. Od začetka junija do konca septembra je Sv. Marko popolnoma zaseden. Po dveh letih je postal otoček celo najbolj priljubljeno letovišče članov Cluba Mediterranée. V 350 hišicah iz šibja stanuje 900 gostov, ki bi radi vsaj za nekaj časa zbežali iz civilizacije in vsakodnevne tempa življenja v ta mirni kotiček, kjer je zagotovljen počitek.

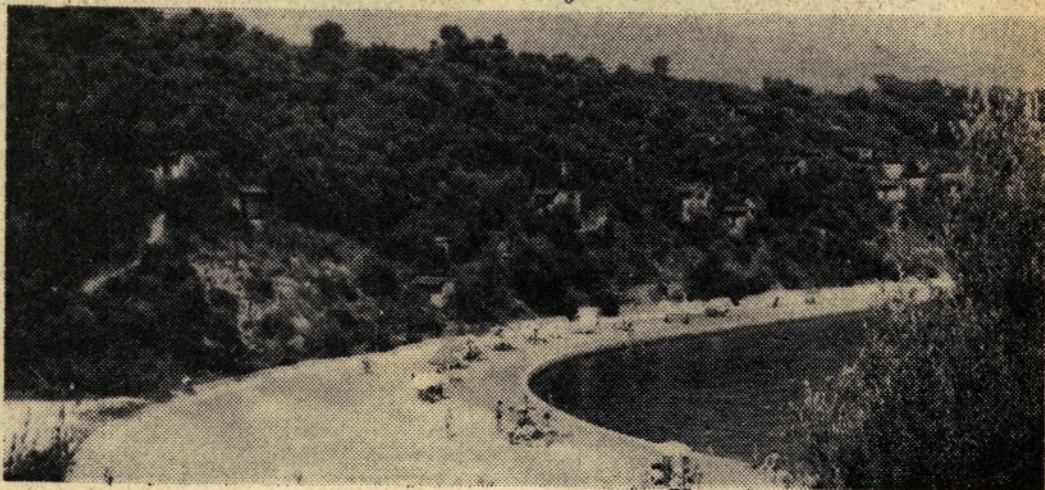
DEVETA DEŽELA

Jean Pierre, učitelj podvodnega ribolova, igra z učenci poker, seveda s svojevrstnimi žetoni. Soigralci bi se mu seveda vsaj tukaj radi maščevali za vsa posmehovanja v »šoli«, ko Jean pravi, da so reve, če je njihov plen pri ribolovu boren.

Jean Pierre je na otoku šef podvodnega ribolova. Brado nosi, kot sam pravi, zato, da je za ribe in ribice bolj zanimiv. Ob večerih se Jean Pierre prelevi v odličnega vodjo zabav na zabaviščih.

Pogled na del kopališča in letoviške hišice, skrite med oljkami. Vsaka hišica ima svoje ime; do njih pa je mogoče priti po skritih stopničkih. Od daleč pa je te hišice celo težko opaziti.

Med prebivalci Sv. Marka je navadno 70 odstotkov Francozov in 30 odstotkov turistov iz najrazličnejših drugih držav, zato je tudi uradni jezik francoščina. Za pet tisoč deviznih dinarjev dnevno jim je zagotovljeno tisto, kar imamo za pravi počitek: sončenje, kopanje, raznovrstni športi, ob večerih pa pester zabavni spored.

Na zahtevo turistov v majhnih hišicah iz šibja ni niti električne razsvetljave, ki bi jih spominjala na svet, v katerem živijo vse leto. Pa vendar tudi na otoku veljajo nekateri nenapisani zakoni, ki pa jih je treba ubogati: uporaba transistorjev ali radijskih sprejemnikov je prepovedana, prav tako prebiranje časopisov ali pogovori o politiki. Če kdo pomotoma le prinese s seboj na otoček transistor, ga »oblasti« do turistovega odhoda skrbno zaklenejo v posebno blagajno.

Že dvodnevni obisk na otoku razkrije poseben način življenja, ki so si ga turisti izbrali kot simbol za počitek. Vse je namreč urejeno po njihovem okusu. Kdor je navdušen za šport, išče navede pri posebnih učiteljih za podvodni ribolov, jadrnanje ali smučanje na vodi. Mnogi pa so zadovoljni že samo s peščeno plažo in morjem.

Majhne hišice so namenjene samo počitku. Posteljnino prinašajo turisti s seboj. Življenje pa se odvija zunaj, v prirodi. Življenje na Sv. Marku je malo podobno življenju nekaterih plemen na otokih Haitija. Celo oblačilo se na podoben način. Kajti na Sv. Marku je predpisana posebna moda: kopalne obleke in velik pisan kos blaga, ki si ga »domačini« privežejo okoli pasu. Tako so si na videz enaki. Pa ne samo na videz. Prebivalci Sv. Marka ne poznajo razlik glede poklicev in družbenega položaja, ki ima ponekod v svetu še tako pomembno vlogo. Živijo kot bratje in sestre in se med seboj obvezno tikajo.

Edine uradne osebe na otoku so: dva upravnika, dva kuharja, dva ekonoma, po en Francoz in en Jugoslovian.

S prehrano ni preglavic. V improvizirani jedilnici, s kamnitimi mizami in stoli je vpeljana samopostrežba. Trije dnevni obroki hrane, pripravljene po okusu še tako izbirčnega gurmana, so dovolj tudi za zelo lačen želodec. Razen tega si lahko vsakdo privošči vina, kolikor ga le more popiti.

Za denar, ki ga poznamo v civiliziranem svetu, ni mogoče ničesar kupiti. Plačilno sredstvo so namreč plastične kroglice v treh barvah, ki jih nosijo turisti nanizane v ogrlico okoli vratu ali roke. Tako jih ta navedeni denar ne moti niti pri plavanju, ker plastične kroglice plavajo nad vodo.

Ob večerih se Sv. Marko spremeni v zabavišče, kjer vsi pojejo, plešejo in se zabavajo po mili volji. Namesto togih večernih oblek pa si čez kopalne obleke opašejo pisane rute, saj je civilizacija vendar nepotrebno breme, ki se ga tu vsi izogibajo.

Sv. Marko je drugače svet, kot smo ga vajeni, to je obljubljena deveta dežela, kjer vladajo prijateljstvo, mir in sreča. Zato je slovo vedno žalostno. Toda saj je leto, polno napetosti, delovnih ur in hrupnega življenja kmalu naokoli. Takrat pa spet na svidenje na »našem« otočku, na otoku Sv. Marka.

Tekst in slike STIPE MIJIC

Ob prihodu na otoček Sv. Marka se turisti spoznavajo med seboj in seveda tudi s stalnimi prebivalci otoka: s tistimi, ki skrbijo za zabavo, z vodji posameznih športnih šol, ekonomi, kuharji in ostalimi, ki prebivajo tukaj vso poletno sezono. Mnoge turiste zamika smučanje na vodi. Za začetnike skrbi poseben učitelj. Pomaga jim pri prvih težavah, ko se še težko obdržijo na vodnih smučeh.

VARNOST, HITROST

Kolo je najmasovnejše prevozno sredstvo zaradi mnogih prednosti, ki jih ima glede na ostala vozila. Nizka cena, možnost individualnih popravil in vzdrževanja ter trpežnost so omogočili vsestransko uporabo. Kolo nujno potrebujejo številni delavci, učenci in kmetijski proizvajalci pri vsakdanjem delu.

Domači proizvajalci koles izdelujejo kolesa za vse potrebe kupcev in tako je bila proizvodnja glede na leto 1959 v letu 1963 podvojena. Kvaliteta koles je odlična, glede izbire pa bodo lahko zadovoljni vsi potrošniki.

Uspehov proizvajalcev koles ne moremo ocenjevati ločeno od uspehov kooperantov, med katerimi je tudi tovarna »Slavko Rodić — Bugojno, ki izdeluje nujno potreben del za turno kolo.

Omenimo naj zadnje pesto turnega kolesa, element, od katerega sta odvisni lahka vožnja in varnost voznika.

Številni uporabniki pri nakupu koles pazijo predvsem na zadnje pesto, pogosto je to odločilno za nakup in tudi razumljivo zaradi kakovosti zadnjega pesta.

Verjetno ste se že kdaj peljali s kolesom ali pa se še vozite in želite, da bi bila vožnja prijetna, to pa bo lahko le, če bo lahka, tako da boste vozili hitro in brez velikega napora.

Vedno večji promet na naših cestah narekuje druge zahteve, in sicer to, da bo zaviranje hitro in varno.

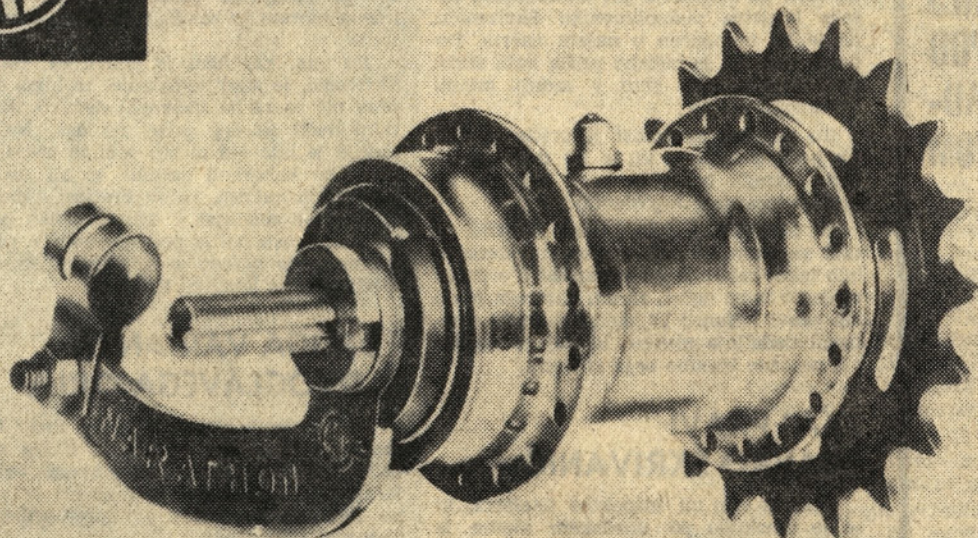
Brez tega vožnja ni varna in pri vsakdanji vožnji ne boste mogli preprečiti nesreče.

Proizvajalec zadnjih pest »Marathon« je tovarna »Slavko Rodić — Bugojno, ki si je pri konstrukciji »Marathona« prizadevala za varnost in lahko vožnjo. Sodobna proizvodnja in kontrola omogočata odlično kakovost izdelkov. Poleg tega je zagotovljena zamenjava delov v vseh zadnjih pestih evropske proizvodnje.

»Marathon« ste opazili na vseh domačih kolesih, ker ga tovarna »Slavko Rodić« pošilja proizvajalcem koles, lahko pa ste tudi zapazili v prodajalnah vse dele. Za zamenjavo dela v zadnjem pestu z zaviranjem lahko dobite v trgovini del »Marathona«.

»Marathon« je dobil od domačih proizvajalcev lepo oceno, ker pa je odlične kakovosti, ga izvažajo v številne tuje države. Ni slučaj, da ga uvažajo industrijsko razvite države in države, kjer je kolesarstvo tradicionalno razvito, ker se lahko »Marathon« zaradi svoje kakovosti in podobe vgradi v kolesa vseh tovarn, vključno tudi tista, ki predstavljajo pojem kakovosti.

Zato priporočamo — pri nakupu kolesa pazite na zadnje pesto. Če ima ime »Marathon«, ne kolebajte, ker bo tako kolo opravičilo vaše upe in vloženi denar.

MARATHON PESTA IN DELI V VSEH TRGOVINAH
ZANESLJIVO ZAVIRANJE — UGODNA VOŽNJA — NADOMESTNI DELI — DOSTOPNE CENE

SKRIVNOST LETALIŠČA EL MAZA

KAKO JE PRIŠEL BEG NA DAN

Potem ko je bil natančno izdelan načrt za beg — vse od kraja štirimotornika »Halifax« na letališču El Mazu do računov o času za dvig in polet — je prišlo presenečenje.

Po tistem, kar je Peter Karadjordjević sam povedal v spominih, objavljenih po vojni v Parizu pod naslovom »Življenje kralja« (stran 158), je prišel načrt za beg takole na dan:

»Tik pred odhodom je eden mojih prijateljev, ki naj bi sodelovali pri poletu, ugotovil na zaslišanju pri komandantu našega letalstva podpolkovniku Škrivaniću, da je bil ta poučen o našem načrtu. Doumeli smo, da je nekako prišla naša skrivnost na dan, zato smo v zadnji minuti spremenili načrte...«

To pomeni: skrivnost je prišla na dan tik pred datumom, ki je bil določen, da bodo ukradli letalo in se z letališča El Maza odpravili v Jugoslavijo.

Ni pa natanko znano, kako so prišli na sled načrtom za beg. Po vsem videzu ni bilo tako, kakor je Peter zapisal o »vdoru« v njegov tajni načrt, zaradi katerega je on kot pravi begunec »v zadnji minuti« spremenil nadaljnje ukrepe, ki naj bi zagotovili uspešno izvedbo bega iz Kaira.

KAJ PRAVI GAVRO ŠKRIVANIĆ

»Takrat sem bil inšpektor letalstva, ki se je umaknilo po aprilskem zlomu iz države na Bližnji vzhod,« nam je nedavno povedal med razgovorom v Beogradu Gavro Škrivanić, zdaj doktor zgodovinskih znanosti. »Res je, inšpektor sem bil, o načrtih za beg kralja Petra pa nisem imel niti pojma...«

Gavro Škrivanić nam je povedal, da se je v decembru 1943 zadrževal na operativ-

nem poveljstvu, kjer je imel opraviti z vojaškimi zadevami. Takrat je le redkokdaj prišel v stik s kraljem Petrom. Ni bil v njegovi bližini, prav tako ni vedel, kaj se je takrat dogajalo v kraljevi okolici.

»Pravzaprav se niti ne spominjam, da bi bil tiste čase kdaj šel v vilo Galeb paše, kjer je bila kraljeva rezidenca...«

O navedbah Petra Karadjordjevića, češ da je Škrivanić zasliševal enega iz skupine ubežnikov in da je izvedel za nameravani beg, je dr. Gavro Škrivanić odločno povedal: »To ni resnica!«

Dodal je:

»Verjetno me je Peter Karadjordjević zamenjal s kom drugim, prej namenoma kot po naključju. Glede sebe in svojega imena moram to zanikati odločno in v celoti!«

Po tem, kar nam je izjavil dr. Gavro Škrivanić, je sicer vprašanje, za koga gre, prav nič pa se ne spremeni dejstvo, da je tajni načrt za beg prišel na dan. Navsezadnje je bilo sto in sto »oči in ušes«, ki bi lahko kakorkoli zaznale to ali ono o ubežniških načrtih, ko so kraljevi sodelavci dovažali material v двореc Galeb paše ter se pogovarjali o podrobnostih v zvezi s poletom v državo in s tatvino starega »Halifaxa« na letališču El Mazu.

DRUGA VARIANTA „DVOGLAVEGA ORLA“

Po nekaterih podatkih je dal Peter Karadjordjević načrtu za beg iz Kaira zveneče ime »Operacija dvoglavega orla«. Kraljevska »operacija« je doživela — vsaj po Petrovih navedbah — spremembe v zadnjem trenutku:

»...V zadnji minuti smo spremenili načrt. Sklenili smo, da sam ne bom poštoval s prvim letalom, ki bo šlo k Mihajloviću, marveč mu bom sledil v drugi odpravi s člani vlade.«

Peter II. nikakor ni opustil svojega načrta. Spremembe so se nanašale na dvo-

KRALJ
POD
NAD-
ZORSTVOM

notre départ, au moment même que devait partir le raid fut interrogé par le commandant de notre aviation, le colonel Scrivenitch, qui révéla qu'il était au courant de notre projet. Comprenant qu'une indiscretion devait avoir été commise, nous fîmes des changements de dernière minute : il fut convenu que je ne monterais pas à bord de ce premier appareil, qui partirait néanmoins rejoindre Mihailovitch, mais que je suivrais dans une seconde expédition avec les membres de mon gouvernement.

Le lieutenant Ninkovitch, accompagné de quelques camarades, s'envola donc vers Bari, où il réussit à s'emparer d'un autre avion d'entraînement, en étant malheureusement obligé d'abandonner la plus grande partie du matériel. C'est de Foggia que ces quelques hommes courageux décollèrent, ils s'engagèrent au-dessus de l'Adriatique. Personne ne devait jamais les revoir...

Zgoraj: Foto-kopija kraljevih spominov (stran 158), v katerih Peter opisuje, kako so odkrili poskus njegovega bega iz Kaira v Jugoslavijo. Prevod faksimila je citiran v tretjem odstavku našega današnjega nadaljevanja.

Levo: Britanski major Archibald Dunlop Mackenzie (na sliki v sredi) je po begu podporočnika Ninkovića poostiril nadzorstvo nad gibanjem kralja Petra v Kairu.

je: prvič, odhod letala brez kralja, in drugič, beg vladarja s člani vlade.

Pri izvedbi prvega dela načrta naj bi sodeloval podporočnik Ninković s še dvema ubežnikoma.

Ali je bilo mogoče ukrasti letalo?

Po »vdoru«, se pravi, ko so prišli načrti za beg na dan, pa so nastale še druge spremembe razen tistih v prvotnem kraljevem načrtu. Tudi Britanci so spremenili svoje stališče, in sicer do jugoslovanskega kralja v emigraciji.

KRALJ POD NADZORSTVOM

V kairski rezidenca jugoslovanskega monarha se je zadrževal tudi neki britanski major. S svojo navzočnostjo je zbudil pozornost šele v decembru 1943.

Major Archibald Dunlop Mackenzie se ni takrat skorajda niti za trenutek umaknil iz bližine Petra Karadjordjevića. Ni se več dogajalo kakor prej, ko Mackenzieja ni bilo nikjer dva ali celo tri dni.

»Ni treba posebej omenjati,« je v spominih zapisal Peter Karadjordjević nekaj odstavkov po tistem, v katerem je omenil, da je prišla skrivnost na dan, »da me je vojaška policija nadzorovala vsak trenutek. Opazili so vsak moj korak, tehtali so vsako mojo kretnjo.«

Toda v noči, polni zvezd, na terasi Mohamed Alijevega kluba v Kairu se je Peter Karadjordjević, ki je tam sedel v družbi generalov Ranosovića in Živkovića, po nekaj dvojnih whiskyjih tako razvnel, da ni opazil kairske elite, zalitih paš z visokimi fesi in njihovih močno našminkanih prijateljic z golimi hrbti. Začel je groziti, svoje grožnje je podkrepil z udarci po mizi. Komaj so ga pomirili in ga pripravili do tega, da se je po cesti k piramidam vrnil v svojo rezidenco.

Tudi to pot ga je spremljal džip z daleč vidnima belima črkama »MP«.

Britanci so jugoslovanskemu monarhu vljudno pojasnili, da morajo skrbeti za njegovo osebno varnost.

»Nekega večera je začel kralj Peter, očitno razjarjen do besa, vendar ne vem, zakaj, nenadoma tolči s pestjo po mizi,« se spominja tistih decembrskih dogodkov takratni podpolkovnik Radojičić, »kakor da pripravlja nekaj, s čimer bo prekosil svoje dede in prade. Več ni povedal.«

V kairskem hotelu »Continental« je imel 20. decembra 1943 tiskovno konferenco Branko Denić, direktor informacijske službe, skupaj s šefom »Jugoslovanskega tiskovnega urada« Miloradom Radovanovićem. Polkovnik Miodrag Rakić in četnik Mladen Žujević sta z vermutom in whiskeyjem poživljala predstavnike zavezniškega tiska in radia.

Dobro razpoloženi Denić je bral kraljevski »Bilten« o položaju v Jugoslaviji. Uradna objava za tisk v »Biltenu« z dne 20. decembra 1943 se glasi takole:

»Posebne enote nemških planinskih čet so že 5. decembra osvojile Novo Varoš, Prijepolje, Brodarevo in Pljevlje ter prijedajale partizanskim enotam hude izgube. V najnovjšem nemškem sporočilu je rečeno, da so partizani izgubili Livno in Duvno. Pred tremi dnevi so brez pravega odpora izgubili tudi Jajce. Pri osvojitvi Jajca so nemške in Paveličeve enote zaplenile del arhiva tako imenovane partizanske vlade.«

Eden izmed novinarjev — navsezadnje niti ni važno, kateri izmed dopisnikov v Kairu je bil — je porogljivo prestrigel besedo Deniću, ki je govoril v imenu kralja in njegove vlade:

»Oprostite, mister Denić, tudi mi redno prejemamo poročila wehrmachtovskega vrhovnega poveljstva, ki mu doslej še nismo verjeli... Mislimo, da ni razloga, da bi to pot napravili izjemo. Sicer pa smo pričakovali, da nam boste povedali kaj novega...«

Kraljevski bilteni so zvesto ponatiskovali nemška vojaška poročila z Balkana.

Emigrantska vlada in kralj v Kairu tudi v svoji propagandi nista skušala skriti, da je njuno edino upanje nemška zimska ofenziva v Jugoslaviji, operacije »Kugelblitz« druge wehrmachtovske armade generala Lotharja Rendulica, torej šesta sovražnikova ofenziva.

Nemci so jima bili konec leta 1943 še zadnji up in nada.

Prav tiste dni so v Kairu uspešno izvedli prvi del spremenjene kraljeve »Operacije dvoglaví orek«.

Заст. Лера 2 Отсена
Поручник Соф. Ороша I класе
Митровић Н. Љербе
6 Јануара 1944
Кемро.

Ис. 224НОСТ.

NY 100-632/2
100-632/2

Известај у вези
са востанком п. пор.
Нинковића Слободана.

НАЧЕЛНИКУ ШТАБА ОДЕЛА ВЕХОВИ
КОМАНДЕ.

Данас у 10 часова пре подне имасо сви званични састанак са једном британском службом сигурности потпуковником Џонсоном у његовој канцеларији, поводом нестатка поштоморачкине Њиколете Снејдодана. Састанку је присуствовао и један мајор из Јунајтед Ајрсе.

Потпуковник р. Томе замишљао на је пре сво-
га шта му је познато о случају Њинковића. Одговорно сам му
да је именовани био на служби у Одреду, да је био распоре-
ђан на службу у Зему и да је требало 12. децембра да одлучи-
је о осталим осмислима које су имали домајини. Потпу-
ковник Њинковић међутим није одлучио, јер се бојео разбо-
ја. На основу лажног изјављивања добио је пет дана боловаца
код своје куће. Току боловаца био је изабан у менаџи и у
осмислима, због чега је ушао на одговарајућу. Тога
потпуковник Њинковић ненадлежно зове је један државни ка-
марион, који ипак није у поштом једна кула, збогом кога и
срушио један улични сателит. Је наведена кривина именован је
камен са 20 дана пратбова.

По заповишено болесту потпишана је ин-
новација 30 децембра узрокима душевности у Београ и извршено
му да следећи дана, 31 децембра, отишнује за Беогу и Јави се
на нову душевност.

Дат или эти дана доцнаје, бивајемски ошине
за вагу на оу р. Уа, заиста је ошине за вагу да Пикова
није ошине за вагу, да је да јаким заиста ошине
да Пикова за јаким заиста ошине. Пикова са појаким
да Пикова јон у заиста заиста ошине, курс и
да је тако да доје на јед да буде убачен у земљу, доје си
да је то све да је знамо о тој случају.

»Nekega večera, bilo je že pozno, se je v vili Galeb paše oglasil telefon.« se spominja podpolkovnik Živojin Radojičić. »Podporočnik Ninković me je prosil, naj mu takoj pošliem avto v Kajro...«

Dežurni adjutant je bil presenečen.
»Imam nujen razgovor z njegovim ve-
ličanstvom.« je po telefonu vztrajal pod-
poročnik Ninković.

»Pred kavarno 'Groppy' bom čakal na avto,« je še dodal.

»Adjutant Radojičić pravi, da je kralja takoj obvestil o tem. »Kralj je ležal in nekaj bral,« nadaljuje Živojin Radojičić. »Ponovil sem mu svoj razgovor z Nikovičem.

»Da, naj pride. Odití hoče v državo, ne da bi to vedeli Angleži. Nekaj se morava pogovoriti.«

Medtem ko je adjutant prepričeval kralja, da se Ninković spušča v navadno prostovoljstvo, ki utegne spraviti vladarja države v neprijetno luč, dalje, da ni tako preprosto oditi iz Kaira, ne da bi Angleži vedeli za to, in da je povsem upravičen dvom o uspešnosti take zamisli, se je podporočnik Ninković že oglasil v dvorcu Galeb naše.

»Iz Kaira se je pripeljal z drugim avtom,« se spominja Živojin Radojičić.

»Peter Karadjordjević ga je takoj sprejel.«
Tisto noč sta — tako se zdi — kralj in
Ninković skupno šifrirala tajno sporočilo,
pismo monarha v emigraciji ministru v
državi Draži Mihajloviću. Nanašala se je
na spremembe v »Operaciji dvoglav
orel«.

Naslednji dan je podporočnik Ninković izginil iz Kaira.

Ali je prvi del načrta uspel?

Premier Purić se je veselil:

»Izvrstno, uspelo mu je! Takšne ofirje potrebujemo, da, takšne, ki Angležem uidejo spred nosa...«

»Podporočnik Ninković je govoril, da bo pobegnil iz Kaira z dvema Britance-
ma,« pravi Danilo Zobenica. »To mi je
rekel neko noč v hotelu 'Continental'.
V mojo sobo je prišel po slovo. Trdil je,
da sta ta dva Britanca pristaša generala
Mihajlovića ter da hočeta pomagati njemu
in kralju.«

»Tudi meni je Ninković povedal tako,«
je dodal takratni podpolkovnik Radojičić.

Po razgovoru s kraljem Petrom se je Ninković, ki je imel s seboj šifrirano sporočilo za Dražo Mihajlovića, vkrcal v transportno letalo, ki je vzdrževalo vojaško zvezo Kairo-Bari. V družbi dveh Bri-

tancev, svojih prijateljev, je priletel v Italijo.

Kako je bilo potem?

Izpisek iz dokumenta v britanskih arhivih:

»Podporočnik Ninković je neugotovljenega dne po 20. decembru odpotoval z enega tukajšnjih letališč v spremstvu dveh britanskih oficirjev v Bari. Tam so skušali vsi trije pregovoriti Američane, da bi jih s svojim letalom odpeljali v Jugoslavijo — kam, ni znano. To je izvedel major Mišović, ki je bil oficir za zvezo pri 15. ameriški bombniški skupini. Major Mišović je podporočnika Ninkovića aretirал — verjetno na namig Američanov. Ob pomoči tistih dveh Angležev, ki sta z njim prispela v Bari, je Ninkoviću uspelo uiti iz zapora. Britanska oficirja in on so potem ukradli letalo in se čez Jadransko morje skupaj odpeljali v Jugoslavijo.«

DRAŽA RAZOČARAN

Kralj Peter je bil zelo dobre volje, ko je izvedel, da je Ninkoviću uspelo uiti iz Kaira. Prav tako kakor predsednik njegove vlade Purić se je tudi kralj navduševal za neustrašnega podporočnika:

»Nemcem je ušel iz ujetništva. Vedel sem, da bo ušel tudi iz Kaira in da mu bo uspelo priti k Draži...«

Hkrati je bilo jugoslovanskemu monarhu zelo žal, ker ni tudi on odšel z Ninkovićem k svojemu generalu Mihajloviću.

Ob tem je bil razočaran Draža Mihajlović, še bolj pa njegovi gospodarji v nemški obveščevalni službi.

Preberimo, kaj piše o tem Peter Karadjordjević:

»Brzjavka, ki sem jo poslal prek Carigrada in napovedal prihod svojih prijateljev, je zelo razočarala Dražo Mihajlovića.« (»Življenje kralja«, str. 159.)

Ni težko priti do sklepa, da je tajna zveza med kairsko rezidenco in četniškim glavnim štabom delovala prek bivšega nogometaša Petkovića, »Senegalca« v Carigradu. Po tej radijski zvezi je kralj Peter tudi prejel pozive, naj se vrne v državo — po uspešnem zaključku pogajanj nemške obveščevalne službe s četniki v beograjskem »Ratniškem domu«. Temu tajnemu kanalu je Peter Karadjordjević zaupal sporočilo četniškemu glavnemu štabu, da je na poti v domovino podporočnik Ninković, ne pa tudi on, kralj.

Prihodnjič:

INTELLIGENCE SERVICE V AKCIJI

Kako je bilo s sporazumom, sklenjenim v beograjskem Ratniškem domu? — Wermachtovski vojaški dnevnik: »Plan se ni nadaljeval« — Kaj je rekel Hitler? — Tragična usoda podporočnika Ninkovića — Kdaj je kralj opustil misel na beg

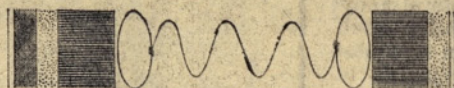
MATE V PRAVEM KOTU

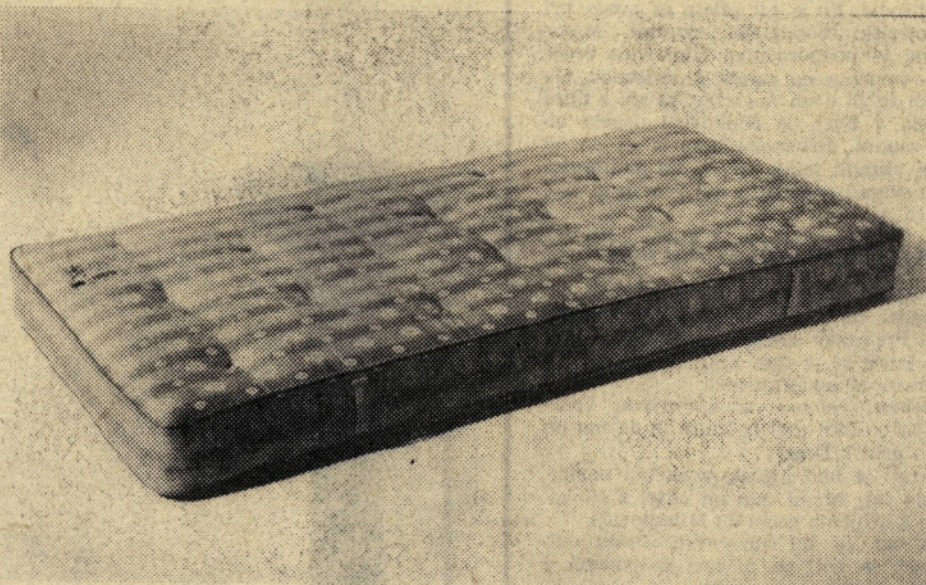
Med splitskimi kopališči so »Bačvice« tiste, ki so najbolj slavne. Ker pa je zadnje čase na njih prepogosto precej mazuta, ki ga izpuščajo zlobne ladje na morju pred kopališčem, si tako domačini kakor »furešči« iščejo drugih plaž v okolici mesta. Najbolj so obljudene »divje« in zasebne plažice pod cesto, ki vodi iz mesta, pod Marjanom do splitskega akvarija. Ta posnetek je narejen ravno na »punti« pri Oceanografskem inštitutu. Z majhnega svetilnika, ki ponoči mežika ladjam, ki plovejo z velikega morja v luko, je skočil mali Mate tako elegantno, da je naredil pravi »pravi kot«...

(Foto: DRAGO KRALJ)

POSTELJNI VLOŽKI JOGI

To je posteljni vložek, kakršne izdeluje »MEBLO« Nova Gorica. Zanesljivo trpežen, mehak, higieničen zagotavlja udobno počivanje in dober spanec.

PREDEN SE ODLOČITE ZA NAKUP, PREBERITE TOLE!

Pojma »sodobno« si ne moremo misliti brez zveze s pojmom »praktično« in »udobno«. To velja za vse dosežke sodobne tehnike, tako za gospodinjne potrebščine, za pohištvo, vozila itd. Če pa spregovorimo o postelnem vložku, kakršnega izdeluje TOVARNA POHISTVA »MEBLO« NOVA GORICA, moramo zgoraj omenjenim odlikam prišteti še visoko kakovost in trpežnost.

Posteljni vložek »JOGI« lahko samo še po obliki primerjamo z vložki klasičnih izdelkov.

- na mehanične lastnosti v lastnem Institutu,
- na toplotne lastnosti v Zavodu za raziskavo materialov v Ljubljani,
- na odpornost proti sterilizaciji v Kliničnih bolnicah v Ljubljani,
- na odpornost proti ciklonizaciji in lindanizaciji v Ljubljani, V. P. 4269.

Tovarna hrani rezultate navedenih testov, ki dajejo jamstvo za zares vsestransko uporabnost vložkov tako v naših domovih kot tudi v bolnišnicah, vojašnicah, ladjah itd.

Jedro vložka predstavlja 176—198 vzmeti iz 2 mm patentirane žice. Vzmeti so na koncih zavite s tremi zankami, med seboj in ob robovih so spojene s spiralnimi vzmetmi. Tak način medsebojne povezave jedra daje jamstvo, da pri uporabi, vzmeti ne predrejo polnila. Izdrži izredne obremenitve in obdrži elastičnost in obliko tudi po dolgoletni uporabi.

Polnilo »JOGI« vložka sestavlja sloj kokosovih vlaken, sloj vate in preobleke (dekorativne tkanine ali pohištveno blago). Kokosova vlakna so pršita z lastnimi na jutino podlogo v veržnem šivu in tvorijo obliko tepiha. Ta način zagotavlja enakomerno razporeditev vlaken po vsej površini — tudi po dolgoletni uporabi. Kokosova vlakna so elastična, se ne drobijo in so brez vonja.

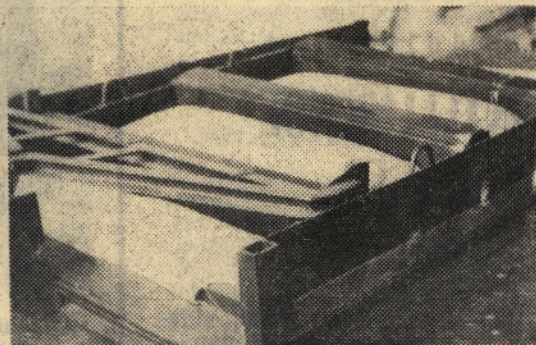
Sloj vate povečuje toplotno sposobnost in daje vložku večjo mehkoost in ranlost.

Preobleka je iz prvovrstne dekorativne tkanine v najmodernejših vzorcih. Na željo je preobleka lahko eno ali obojestransko iz pohištvenega blaga ter služi kot kavč.

Poleg »JOGI« vložkov, ki imajo na obeh straneh enako polnjenje, »MEBLO« Nova Gorica izdeluje tudi vložke z zimskim polnjenjem, ki se razlikujejo od normalnega v tem, da je normalnemu polnjenju dodan še sloj volne.

Posteljni vložek »JOGI« je praktičen, vzdržljiv, higieničen, udoben. Tovarna ga izdeluje v osnovnih dimenzijah 190 x 90 cm, pri večjem naročilu pa je moč dimenzije prilagoditi željam naročnika. Vložek lahko namestimo na leseni pod ali na običajni žični vložek na postelji. Vložek se ne praši. Sodobni materiali in dobra izvedba pa so jamstvo za udobno spanje in počitek.

Tovarna pohištva »MEBLO« Nova Gorica preizkuša kakovost vložkov v več smereh:

Stroj za preizkušanje mehaničnih sposobnosti: po 300 kg težki valji preizkušajo zdržljivost zimnega vložka tako, da 30.000-krat prevlačijo vložek.

victor
whitechurch

IZGUBLJENI VAGON

Primer o izgubljenem to-
vornem vagonu na stran-
skem tiru med Dideotom in
Newberryjem je zavzel po-
sebno mesto v beležnici
Thorpa Hazela. Delno zaradi
naključja, delno pa zaradi
Hazelove inteligence, so bile
najvažnejše podrobnosti tega
primera hitro razrešene. Ha-
zel je uporno trdil, da mu je
prav zaradi nenavadnih me-
tod, ki so se jih bili zlikovci
poslužili, uspelo odkriti
sicer zelo drzen načrt.

V tem času se je Hazel,
opremljen s fotografskim
aparatom, mudil pri svojem
prijatelju v Newberryju. Fo-
tografiranje mu je takrat po-
menilo posebno strast, tako
kot drugim, na primer zbira-
nje znamk. Posebno rad je
fotografiral lokomotive in že-
lezniške vagonne. Ko se je s
fotografskim aparatom čez
ramo vračal z jutranjega
sprehoda, je pri vhodu v re-
stavrarijo srečal svojega pri-
jatelja.

»Si že slišal, Thorpe?« ga
je nagovoril prijatelj. »Išče-
jo prav takšnega človeka, kot
si ti.«

»Kaj se je zgodilo?« je
vprašal Hazel in snel z ra-
men svoj fotografski aparat.
»Pravkar sem prišel z že-
lezniške postaje. Poznam še-
fa in on mi je povedal za ne-
navaden dogodek, ki se je
primeril ponoči.«

»Kje?«

Na stranski poti, proti
Didcotu. Kot veš, je to edina
proga, ki veže berkshirske
hribe z Didcotom.«

Hazel se je še naprej smeh-
ljal in predeval aparat iz ro-
ke v roko.

»Zelo dobro poznam tiste
kraje,« je rekel. »Toda povej
mi, kaj se je zgodilo?«

»Dobro, povedal ti bom na
kratko. Tovorni vlak je vče-
raj zvečer odpeljal iz Didcota
proti Winchesteru in en vagon
je med vožnjo izginil in sploh
ni prišel v Newberry.«

»To pa res ni tako zanimi-
vo,« je odgovoril Hazel, ne-
koliko razočaran. »Mogoče se
je odpel zaradi hitrega zavi-
ranja. V tem primeru je mo-
ral naleteti na naslednji
vlak.«

»Ne, vagon je bil na sredi
kompozicije.«

»Mogoče so ga kje pozabili
pri premikanju,« je modro-
val Hazel.

»Šef postaje trdi, da so te-
lefonirali vsem vmesnim po-
stajam, toda o vagonu ni ne
duha ne sluha.«

»Potem verjetno sploh ni
odpeljal iz Didcota.«

»Šef postaje trdi, da to
sploh ni mogoče.«

»Stvar me počasi začinja
zanimati,« je odgovoril Hazel
in se lotil sendviča, ki je hi-
tro izginjal med njegovimi
zobmi. »Mogoče bo postalo še
zanimivo, čeprav se zelo po-
gosto dogaja, da pošiljajo
vagonne v napačne smeri.
Kljub temu bom šel malo
pogledat na postajo.«

»S teboj pojdem in te pred-
stavim šefu postaje. Na Ha-
zelovem ramenu je visel fo-
tografski aparat.

»Veseli, me da sva se spo-
znala, gospod Hazel,« je re-
kel šef postaje. »Tak primer
se mi zdi zelo nenavaden.«

»Pa veste, kaj je bilo v va-
gonu.«

»Saj to je največja nesreča,
gospod, ker je bila vsebina
vagona zelo dragocena. Na-
slednjo nedeljo bo v Winche-
stru razstava, v tem vagonu
pa je bilo nekaj slik iz Li-
mingtona. Mislim, da so bi-
le v njem tri slike zelo skrb-
no zavite. Slike so iz zbirke
sira Gilberta Morela.«

»Hm, to je pa res čudno.
Ali ste popolnoma prepričani,
da je bil ta vagon pripet k
tej kompoziciji?«

»Zavirač Simpson je prav
sedaj tukaj in takoj bom
poslal ponj, pa boste lahko
sami vse slišali.«

Zavirač tovornega vlaka je
hitro prišel, toda Hazel ni
mogel opaziti nič nenavadne-
ga na preprostem in pošte-
nem obrazu tega delavca.

»Trdni sem prepričani, da
je bil vagon z ostalimi, ko
smo zapustili Didcot,« je
odgovoril na Hazelovo vpra-
sanje. »Videl sem ga tudi v
Uptonu, ko smo odpeli nekaj
vagonov. Spominjam se, da je
bil četrti ali peti. Ustavili
smo se tudi v Comptonu,
kjer smo odpeli en vagon z
živino. Potem smo prišli v
Newberry, ne da bi se še
kje spotoma ustavili. Šele
tedaj sem opazil, da je vagon

izginil. Najprej sem mislil,
da je ostal v Uptonu ali v
Comptonu, toda zmotil sem
se, ker so nas obvestili, da
ga tam ni. To je vse, kar
vem, gospod. Zelo čudno, ze-
lo čudno...«

»Neverjetno,« je rekel Ha-
zel. »Ampak kljub temu mi-
slim, da se motite.«

»Ne, gospod, docela gotovo
je, da nismo napravili nobe-
ne napake.«

»Ali strojevodja ni opazil
nič sumljivega?«

»Ne, gospod.«

»Toda popolnoma nemogo-
če je, da bi vagon izginil
brez sledu. Kdaj ste zapusti-
li Didcot?«

»Približno ob osmih.«

»To se pravi, da je bil že
mrak. Ves čas ste bili v ka-
bini za zavirača, ali ne? Ni-
ste opazili nič sumljivega?«

»Ves čas sem bil v kabini,
a nisem ničesar opazil.«

V tem trenutku je nekdo
potrkal na vrata. Vstopil je
neki železničar.

»Pravkar je pripeljal na
postajo potniški vlak iz
Didcota in strojevodja je po-

vedal, da so na stranski pro-
gi za Cheren našli natovor-
jen vagon.«

»Ničesar več ne razumem,«
je zavpil zavirač. »Drži, da
smo se peljali skozi Cheren,
toda nismo se ustavljali. Tam
se vlaki nikoli ne ustavljajo,
razen kadar ima vojska ma-
nevra.«

»Kje je Cheren?« je vpra-
šal Hazel, ki še vedno ni ni-
česar razumel.

»To je postaja med Upto-
nom in Comptonom, v bliži-
ni terena za vojaške vaje,« je
zamišljeno zamrmral šef po-
staje. »Kmalu bo v to smer
odpeljal vlak. Naročil bom
strojevodji, naj se tam usta-
vi. Inšpektor vas bo pospremil
do Cheren, vrnete pa se lah-
ko z naslednjim vlakom.«

Kako uro zatem sta in-
spektor Hill in Hazel izstopi-
la v Cheren. To je bila sa-
motna postaja ob vznožju
hriba Bilo je samo nekaj
dreves v bližini pa nobene
vasi, niti hiše. Postaja je ime-
la majhen pokrit peron. Od
glavne proge se je tu odcepil
samo en tir. Križišče se je

Najbolj iskana gramofonska plošča

IZGUBLJENI VAGON

zaključevalo s kretnico, s katero so ustavljali vagon.

Izgubljeni vagon je stal na tem križišču, naslonjen na samokretnico. Bil je natovoren s tremi velikimi zaboji. Na njem je pisalo: »Iz Limingtona v Winchester, čez Newberry.« Brez dvoma je bil to prav tisti izgubljeni vagon. Toda kako se je našel na tem mestu, ko pa se vlak tukaj sploh ni niti zadrževal niti ustavil. Celo za Thorpa Hazela je bila to nerešljiva uganka.

Pojdiva pogledat kretnico, je predlagal inšpektor, ko sta si z vseh strani ogledala vagon.

Kretnica se je premikala s pomočjo dveh ročkov in je bila pritrjena na zemljo. Ena ročka je odpirala, druga pa zapirala progo.

»Kaj je s to kretnico?« je vprašal Hazel, ko sta se ji približala. »Mislim, da jo redko uporabljajo in verjetno ne dela.«

»Kot je videti,« je razložil inšpektor, »se kretnice ni nihče niti dotaknil. Ročke so zaprte. To je najbolj čudna stvar, kar sem jih doslej videl.«

Thorpe Hazel je zamišljeno opazoval kretnico in ročke. Morala je delati, da je mogel sploh pripeljati na to progo. Popolnoma jasno, toda kako? Obraz se mu je nenadoma razvedril. Verjetno so uporabili olje, da bi kretnica delovala.

»Poglejte,« je v tem trenutku zavpil inšpektor, »ročka se lahko dvigne,« in iztegnil roki k njej.

Na njegovo največje presenečenje nam je Hazel zadržal roko preden se je dotaknil ročke:

»Oprostite,« je rekel Hazel »toda najprej bi rad fotografiral ročke, če nimate nič proti.«

Inšpektor je opazoval Hazela, ki je fotografiral z razdalje enega metra. Hazel je nato spregovoril:

»Jasno je, da je treba ročke postaviti tako, da vagon lahko pelje mimo. Vprašanje je samo, kako so to naredili. Kmalu bomo ugotovili, če je bil to poklicni zločinec.«

»Kako?« je presenečen vprašal inšpektor.

»Sedaj vam ne bi rad razlagal. Mislim pa, da bi bilo najbolje, ko bi pogledala, če so slike nedotaknjene.«

»To bomo zelo lahko ugotovili,« je odgovoril Hill. »Vagon bomo odpeljali nazaj.«

Potem je preizkusil ročke. »Hm, čisto lahko se premikajo.«

»Tako je,« je odgovoril Hazel, »pred kratkim so bile namazane.«

Čakala sta približno eno uro, da je pripeljal vlak. Ko je Hazel prispel v Newberry, je najprej razvil film in naredil slike. Eno je takoj poslal svojemu prijatelju v Scotland Yard. V pismu mu je razložil, da bo čez nekaj dni, brž ko prispe v London, sam prišel po odgovor, ki ga zanima.

Naslednji dan je od šefa postaje sprejel pismo, v katerem je pisalo:

»Spoštovani gospodi!

Obljubil sem vam, da Vas bom obvestil, če so slike nedotaknjene. Prav sedaj sem prejel iz Winchestra, sporočilo, da so slike v redu. Prišle so take, kot jih je bil lastnik poslal. Tako smo še vedno pred nerešljivo uganko, kako je ta vagon pripeljal na tir v Cherenu in kdo ima prste vmes. Iz Paddingtona je prispel delegat in na njegovo zahtevo bo ta primer ostal tajen, ker so slike nepoškodovane. Prosim Vas, da obdržite to v strogi tajnosti.«

»Primer postaja vedno bolj nenavaden,« je sam pri sebi rekel Hazel.

Naslednji dan je obiskal svojega prijatelja v Scotland Yardu.

»Presenečen boš, ko ti povem,« ga je sprejel prijatelj, »da mi ni bilo niti malo težko odkriti tega človeka. V naši kartoteki sem hitro našel ime, ki sem ga iskal.«

»Kako se piše?«

»Njegovo pravo ime je Edgar Jeffrey, toda poznamo ga tudi pod drugimi imeni. Ze večkrat je bil obsojen zaradi ropov in tatvin. Pred kratkim je izvršil zelo drzno tatvino v vlaku, to se pravi, da dela prav na področju, ki te zanima. Zakaj se ti zdi sumljiv in kje si fotografiral te prste odtise?«

»Za sedaj še ne vem, zakaj bi ga sumnil, samo važno je, da vem, kje ga lahko najdem, če bo treba. Več ti ne morem povedati, ker se s tem primerom ukvarjam na lastno pobudo in se lahko zgodi, da iz vsega ne bo nič.«

Uslužbenec Scotland Yarda je napisal naslov in ga dal Hazelu.

Trenutno živi pod imenom Allan, najdeš pa ga lah-

ko na tem naslovu. Take ljudi navadno vedno nadzorujemo. Če bomo kaj opazili, te bomo takoj obvestili.«

Naslednji dan, brž ko je razgrnil časopis, je Hazel skoraj kriknil od zadovoljstva. Nič se mu ni zdelo čudno, da je na prvi strani zagledal naslov:

»Velika likovna uganka.

Sir Gilbert Morell in winchesterska razstava slik.

Čudne obtožbe v zvezi z umetniško sliko.

Organizacijski odbor razstave v Winchesteru je z velikim razburjenjem sprejel težke obtožbe sira Gilberta Morella.

Sir Gilbert Morell, ki stanuje v Limingtonu, je lastnik velikega števila slik svetovnih mojstrov, med njimi tudi Velasquezove »Svete družine«. To delo je še z dvema drugima poslal po železnici na winchestersko razstavo, kamor je včeraj tudi sam prispel.

Ko je sir Gilbert z nekaterimi člani organizacijskega odbora prišel v razstavno dvorano, je bila slika naslonjena na steber. Med razgovorom je sir Gilbert slučajno stopil za sliko in v grozo odbornikov izjavil, da to ni njegova slika, ampak odličen falzifikat. Povedal je, da so na zadnji strani njegove slike napisane besede, res že nerazločne, vendar karakteristične za prepoznavanje. Priznal je, da je slika zelo podobna originalu in da je izreden falzifikat, vendar samo falzifikat. V tem mučnem trenutku so mu člani odbora povedali, da so slike prevzeli takoj po prihodu pošiljke.

Trenutno je še cel primer zavrt v meglo, toda sir Gilbert je našemu sodelavcu izjavil, da slika v Winchesteru ni njegova, in da bo, ker njegova slika predstavlja ogromno vrednost, zahteval naj odbor odgovarja za prevaro.«

Hazelu je bilo jasno, da časopis še ni obveščen o skrivnostnem izginotju vagona. Železnica je res molčala in razstavni odbor še ni vedel o sprehodu vagona.

Toda Hazel je bil prepričan, da primer ne bo mogel ostati tajen. Odločil se je, da ga bo nemudoma skušal razvozlati. Vedel je, da so slike lahko zamenjali samo na postaji v Cherenu. Pet minut pozneje se je že s taksijem odpeljal v stanova-

nje nekega svojega prijatelja, umetniškega kritika

»Ta Velasquezova slika,« mu je razložil kritik, »je imela zelo znano kopijo, ki jo je naslikal eden njegovih učencev, in dolgo so razpravljali, katera teh dveh slik je originalna. Razprava o »Sveti družini« se je zaključila že pred nekaj leti in popolnoma gotovo je, da je slika sira Gilberta originalna. Toda nihče ne ve, kaj se je zgodilo s kopijo, ki je izginila brez sledu.«

»Kdo je imel kopijo nazadnje?«

»Lastnik je bil grof Ringmer. Toda govori se, da jo je poceni prodal, ko je zvedel, da je samo kopija.«

»Grof Ringmer je že zelo star, ali ne?«

»Seveda, ima že skoraj 80 let, pa še vedno zbira slike. Znan je kot strasten zbiralec.«

»Gotovo je samo rekel, da jo je prodal,« je mrmral Hazel sam pri sebi, ko je odšel. »Nič ne dokazuje, da jo je. Poznam tudi primere, ko je prijatelj okradel prijatelja, samo da je dobil kakega metulja ali znamko. Če se razkrije, da se je zgodilo tako tudi v tem primeru, bo lep škandal. Če mi uspe to preprečiti mi bodo vsi hvaležni. Na vsak način moram poiskati resnico. Najprej je treba zvedeti, kako se je vagon znašel v Cherenu.«

Cez eno uro se je že oglašil na naslovu, ki ga je dobil v Scotland Yardu. Med potjo je potegnil iz žepa svojo vizitko in nanjo napisal: »Po ukazu grofa Ringmera.«

»Drzna poteza,« je razmišljal, »toda plača se poizkusiti, če bom tako kaj zvedel.«

Nato je vprašal za gospoda Allana. Zenska, ki je odprla, mu je rekla da ne verjame, da bi bil gospod Allan doma.

»Izročite mu samo mojo vizitko,« je rekel Hazel.

Cez nekaj minut se je zenska vrnila in ga odpeljala v sobo.

Sredi sobe je stal srednje velik človek, podolgovatega obraza in ostrega pogleda.

»Torej,« je rekel, »kaj želite?«

»Prišel sem po ukazu grofa Ringmera, zakaj, pa boste takoj uganili, če omenim Cheren,« je odgovoril Hazel in s tem položil na mizo svojo najmočnejšo karto.

»Kaj hočete s tem?« je vprašal Allan.

Hazel je šel preko sobe in s hitro kretljivo obrnil ključ v ključavnicu in ga vtaknil v žep. Potem je stopil pred Allana, ki se je pognal nadenj, toda Hazel je že držal v roki svoj revolver.

»Detektiv?«

»Ne, nisem detektiv. Povedal sem že, da prihajam po ukazu grofa Ringmera. Zapomnite si, da zastopam grofove interese.«

»Kaj hoče stari?« je vprašal Allan, oziroma Jeffrey.

»Vidim, da poznate ta primer. Vi ste zamenjali slike v Cherenu, kajne?«

»Zdi se, da veste več, kot je treba,« se je posmehoval, toda sedaj z malo več zaupanja.

»Da, zadosti vem, toda ne vsega. Bili ste precej nerodni, ko ste na ročki pustili svoje prstne odtise.«

»Kako je to mogoče?...« se je začudil Jeffrey in se s tem izdal.

»Delali ste z oljem in na ročki je ostal odtis. Slikal sem ga s fotografskim aparatom in v Scotland Yardu so takoj ugotovili, da je vaš... Ali ni bilo to enostavno?«

Jeffrey je začel preklinjati.

»Povejte že, kaj hočete?«

»Se razume... Upam, da so vam dobro plačali?«

»Ne glede na to ne prevzemam nobene odgovornosti.

To sem že povedal staremu. Več je kriv kot jaz. Nagovoril me je, naj ukradem sliko, in sam mora odgovarjati za posledice, če se to razve. Sedaj pa bi se gotovo rad izvil in vas je zato poslal sem.«

»Ni ravno tako. Poslušajte me do konca. Vi ste navaden lopov in zaslužite kazen. Toda cel primer imam za popolnoma zasebno zadevo in verjamem, da bo lastnik, če bo dobil spet originalno sliko, zadovoljen, in da bo vse ostalo tajno. Ali je grof že dobil sliko?«

»Ne še,« je odgovoril Jeffrey. »Toda ve, kje je skrita. To vem tudi jaz...«

»Končno ste postali pametnejši. Priznajte vse, jaz pa bom zapisoval. Če boste pomagali, da bo sir Gibert spet dobil svojo sliko, ne boste imeli hudih posledic.«

Po kratkem premišljanju je Jeffrey vse priznal.

»Grof Ringmer me je na to nagovoril. Že leta je skrival kopijo, toda nikoli ni pozabil na original. Za kopijo oziroma za falzifikat je plačal ogromno vsoto in zdelo se mu je, da ima pravico do originala. Vsi vedo, s kakšno ljubeznijo in strastjo zbira slike. Kot sem že povedal, je kopijo leta in leta skrival, vsakega pa je prepričal, da

jo je prodal za malo denarja. Toda še vedno je upal, da bo našel kakšen način, da bo lahko svojo kopijo zamenjal za original. Tedaj sem se pojavil jaz in se lotil tega posla. Bili smo trije. Zvedeli smo, s katerim vlakom bodo prevažali slike. Za nas je bila to prav otročja igra. Priskrbel sem si ključ, s katerim sem odprl kretnico. Potem sem tire namazal z oljem, da so se lažje premikali. Moj prijatelj je bil z mano pri križišču, da bi premikal ročke, kakor hitro bi se pojavil vlak. Tretji je imel najtežjo nalogo. Skrival se je v enem izmed vagonov vlaka. Ko je vlak odpeljal iz Uptona, se je lotil posla. Tovorne kompozicije navadno vozijo z majhno hitrostjo, tako da je imel dovolj časa. Če računamo od zadnjega vagona, smo hoteli odklopiti petega. Najprej je s pomočjo močne vrvi in železnega kavlija od zadaj privezal četrti vagon na šestega, potem pa ga je odklopil od petega. Nategnil je vrv in ko je vlak vozil po nizki vzpetini, je odpel peti vagon od šestega. Sedaj že veste, kaj se je zgodilo. Nekaj zadnjih vagonov v tovornem vlaku je bilo privezanih na šestega samo z vrvjo. Peti vagon je bil med četrtim in šestim popolnoma svoboden in se je pro-

sto premikal. Moj družabnik je bil na strehi šestega vagona. Vse ostalo je bilo preprosto. V Cherenu sem držal ročko kretnice in ko je pripeljala lokomotiva mimo mene, sem stopil v akcijo. Ko se je peti vagon približal, sem do kraja porinil ročko in vagon je sam zdrsnil na stranski tir. Kakor hitro so zadnja kolesa prešla na ta tir, sem zopet dvignil ročko in ostali vagoni so odpeljali za lokomotivo. Pred Comptonom je še en majhen klanc, kjer so zadnji vagoni dohiteli ostale, moj družabnik jih je spet spel in pred Comptonom izskočil. To je vse.«

Hazelove oči so se svetile.

»To je najbolj spretna prevara, za katero sem do sedaj slišal.«

»Mislite? Potrebno je bilo samo malo več drznosti. Potem smo samo še zamenjali sliko za kopijo. Za to smo potrebovali precej časa, toda nismo se bali, da bi nas kdo motil. Ko smo storili tudi to, smo skrili sliko, ker je stari to zahteval. Hotel je počakati nekaj tednov in jo šele potem vzeti.«

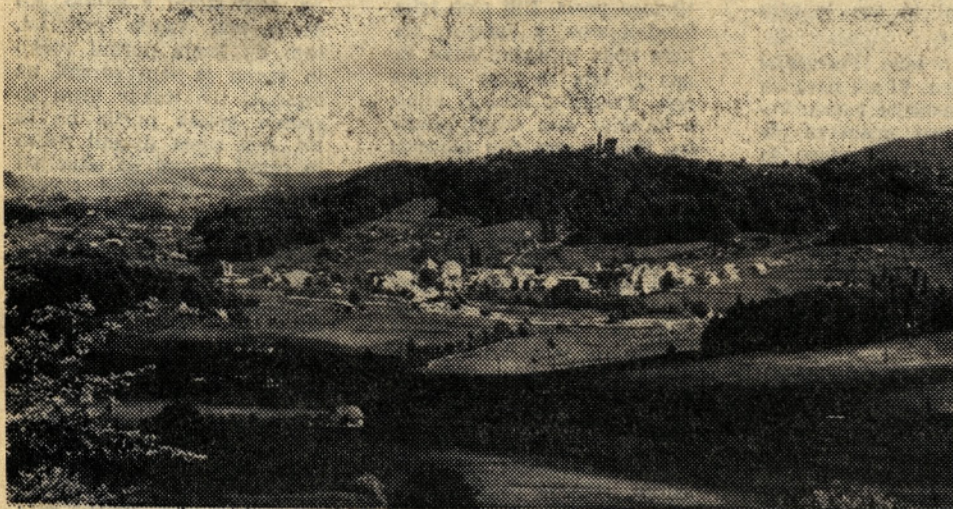
»Kam ste jo skrili?«

»Od Cherena vodi do Islinga steza preko hribov. Na desni strani steze je star, po-

Konec na strani 63.

PRAZNIK OBČINE ŠMARJE PRI JELŠAH

Panorama občine Šmarje

V slikovitih krajih šmarske občine so tudi letos z novimi družbenimi pridobitvami slavili svoj praznik. V Lesičnem so odprli novo šolo, v Mestinju vodovod, v Podčetrtku valilnico na kurji farmi, klavnico in hladilnico, po novi asfaltni cesti Celje—Rogaška Slatina pa se bo iz leta v leto večal domači in tujski promet. — S številnimi kulturnozabavnimi in športnimi prireditvami, ki so bile v mnogih krajih občine, so poživili družabno življenje. Prizadevnost občanov v povojni izgradnji je vsekakor porok za nadaljnji vsestranski napredek v tem lepem predelu Slovenije. — Vsem prebivalcem občine in državljanom vseh republik pošilja tovariški pozdrav SKUPŠČINA OBČINE ŠMARJE PRI JELŠAH z VSEMI DRUŽBENIMI ORGANIZACIJAMI, TRGOVSKO PODJETJE »JELŠA«, KMETIJSKA ZADRUGA, STEKLARNA »BORIS KIDRIČ« Rog. Slatina, obrtno podjetje »OBLAČILA« — Rog. Slatina, TURISTIČNO DRUŠTVO ROGAŠKA SLATINA.

USPEH TRGOVSKEGA PODJETJA

„JELŠA“

Sodobno trgovanje, strokovnost vodstva in prizadevnost vsega kolektiva so ustvarili uspehe tega podjetja. V vseh večjih krajih na področju občine so sodobno urejene poslovalnice, tako splošne, delno specializirane in samopostrežne. Ta uspeh je bil dosežen po združitvi šestih manjših podjetij v enotno podjetje »JELŠA« v času od leta 1958. V nadaljnjem razvoju bodo pričeli z gradnjo trgovske hiše v Rogaški Slatini, v Podčetrtku bo zrasel nov trgovski paviljon, poslovalnice pa bodo modernizirali tudi v drugih krajih. V Rogaški Slatini so uvedli non-stop in ob nedeljah »dežurno« službo za turiste. Prodajajo tudi gradbeni material in kurivo.

KMETIJSKA ZADRUGA V ŠMARJU PRI JELŠAH

ki zalaga bližnjo in daljnjo okolico s splošnimi prehranbenimi — lastnimi — proizvodi, sodi med pomemben gospodarski sestav občine. Poleg splošne kmetijske dejavnosti posvečajo posebno skrb sadnim plantažam, pridelovanju črnega ribeza, kurji farmi v Podčetrtku in številnim obratom za predelavo sadnih sokov, mleka, mesa, ipd. V sklopu zadruga je tudi strojni servis — remont ter obrat prevoznništvo. V Celju pa posluje trgovina kmetijske zadruge Šmarje z artikli lastne splošne proizvodnje.

STEKLARNA

„Boris Kidrič“ ROGAŠKA SLATINA

čestita ob tej priložnosti vsem občanom — vsem našim odjemalcem in poslovnim partnerjem pošiljamo lep pozdrav. — PRIPOROČAMO naše kristalne in luksuzne steklarske izdelke, svetlobno-razsvetljavna telesa in ostale steklarske proizvode za dom, podjetja, trgovino, gostinstvo.

OBRTNO PODJETJE

OBLAČILA ROGAŠKA SLATINA

s skoraj 20-letno tradicijo in izkušnjami v izdelavi težke modne konfekcije, otroške konfekcije, v izdelavi zaščitnih delovnih oblačil in tapetniškimi izdelki, dokazuje kvaliteto svojih izdelkov. To pričajo tudi številna priznanja, ki jih je podjetje dobilo na modnih razstavah v Mariboru, Beogradu in drugod. Letos so z lepim uspehom prikazali samostojno modno revijo v Rogaški Slatini. — V razvojnem planu predvidevajo gradnjo nove tovarne, ki bo sedanji 540-milijonski promet občutno povečala; že sedaj konkurenčne cene pa bodo za potrošnike še ugodnejše. Prizadevni 160-članski kolektiv čaka še mnogo truda, z njim pa tudi perspektivna bodočnost.

SVETOVNO ZNANO ZDRAVILIŠČE IN LETOVIŠČE

ROGAŠKA SLATINA

nudi v dneh, ko je sezona na višku, kaj pestro sliko. Gostje iz vse Jugoslavije, iz številnih evropskih držav se sprehajajo ob čudovito urejenih cvetličnih terasah, v vseh hotelih je turistična živahnost, v oddelkih za pitna zdravljenja pa številni gostje pričakujejo blagodejni vpliv zdravilne mineralne vode. Vsakodnevne prireditve, razvedrila, izletne točke, predvsem pa pozornost vsega zdraviliškega kolektiva do gostov bodo vedno znova pritegnile stalne in nove obiskovalce.

AVTOPROMET — GORICA

NOVA GORICA — PODJETJE ZA AVTOBUSNI IN TOVORNI PROMET

Ko je skoraj pred trinajstimi leti začel poslovati sedanji »Avtopromet Gorica« — podjetje za avtobusni in tovarni promet — je bilo za osnovno dejavnost na razpolago le 25 avtobusov in 10 tovornjakov. Vozila so bila različnih znamk in letnic izdelave (avtobuse je izdelalo 10 tovarn) ter zelo izrabljena. Poslovanje je bilo zato otežkočeno. Posebno še, ker je tedaj zelo primanjkovalo rezervnih delov in gum. Niso bili redki primeri, da so vozniki avtobusov pripeljali na cilj z večurno zamudo, ker so na eni sami vožnji imeli tudi do deset okvar na zračnicah. Samo vztrajnosti službenega osebja je pripisati, da je promet v mejah možnosti potekal kolikor toliko normalno.

Po nekaj letih so se pogoji izboljšali. Prvi delavski svet si je med nalogami zadal tudi naslednje: čim

prej tipizirati vozni park, zgraditi delavnice, garaže in upravno poslopje.

Kolektiv se je takoj lotil izpeljave načrtov. Število tipov vozil se je v kratkem skrčilo — vozni park še sedaj sestavljajo samo vozila znamk FAP, FIAT in TAM-Deutz. Temu sestavu so prilagojene tudi delavnice.

Vzporedno z izboljšanjem stanja osnovnih sredstev se je začela popravljati tudi kvaliteta storitev. To je bil tudi pogoj za uvajanje vedno novih prog. Pred desetimi leti je podjetje vzdrževalo proge s skupno enostransko dolžino 1350 km, sedaj pa jih ima že na 6000 km, na njih pa vozi 76 avtobusov — od tega je več kakor polovica najsodobnejših.

Podoben razvoj je doživel tudi tovarni promet. Pravi pogoji za razvoj

tega pa so dani šele sedaj. Sinjenje tovarnega prometa je poglavitna naloga perspektivnega razvoja podjetja. Plan za tovarni promet predvideva tudi določeno specializacijo prevoznih kapacitet.

Razvoj avtobusnega prometa pa bo v prihodnje šel po poti izkoriščanja turističnih možnosti področja, na katerem podjetje deluje. Za nemo-teno rast pa bo seveda treba razvijati tudi ostale kapacitete podjetja — to je delavnice. Te bodo morale biti kos sodobnemu sistemu vzdrževanja vozil, ki ga iz dneva v dan izpopolnjuje sodobna tehnika. Da se te naloge kolektiv zaveda, dokazuje že dejstvo, da so znatna sredstva namenjena za štipendiranje na višjih in visokih šolah.

»AVTOPROMET GORICA«

Nova Gorica

Avtobusna postaja v Novi Gorici sodi med najlepše — tako trdijo obiskovalci — tovrstne objekte v državi. V ozadju nova stolpnica

OBLAČILA

„IDEAL“

NOVA
GORICA

Delovni kolektiv podjetja Oblačila »IDEAL« Nova Gorica čestita vsem občanom za občinski praznik ter se priporoča s svojimi kvalitetnimi izdelki.

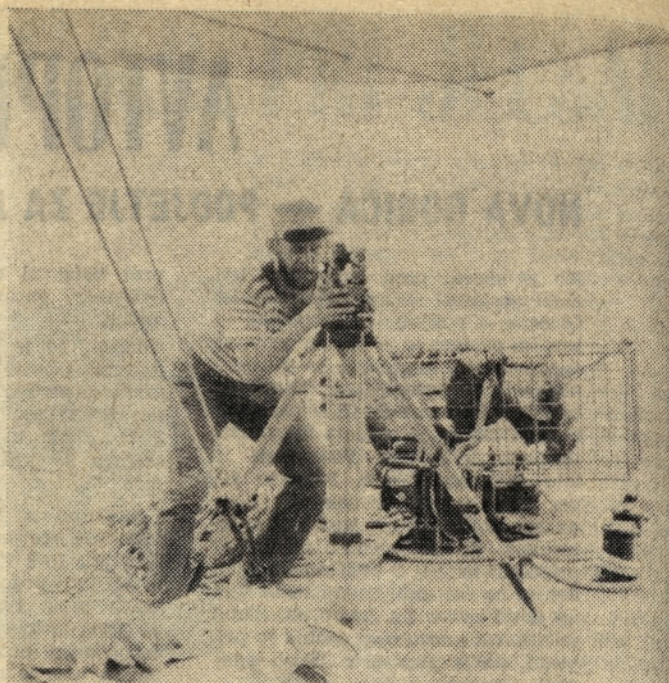
TRGOVSKO PODJETJE

„POTROŠNJA“

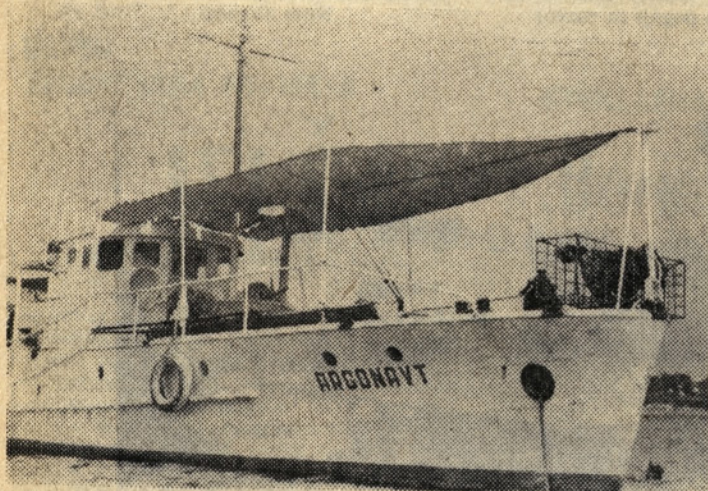
NOVA GORICA

Kolektiv podjetja »POTROŠNJA« Nova Gorica se pridružuje k čestitkam za občinski praznik in se priporoča za obisk.

MORJE JE (ŠE) UMAZANO

Mesta, kjer so bili pobrani vzorci, so natančno določena.

Potapljaška ladja Argonaut je bila pravi laboratorij. Na krovu je bilo vse polno natančnih instrumentov in steklenic, v katere so spravljali vzorce vode iz različnih globin in določali PH stopnjo.

V avgustu je po portoroškem zalivu vsako popoldne križarila ladja. Od časa do časa se je ustavila – na njej je bilo vse polno ljudi – nato pa je spet dvignila sidro, se odpravila nekaj milj dalje in se spet zasidrila. Ko je ni bilo več v portoroškem zalivu, so jo kopalci opazili ob Debelem rtiču. Nekateri so vedeli, da je to potapljaška ladja. Vendar tokrat ni iskala potopljenih predmetov, marveč so z nje spuščali kable in cevke ter zajemali vodo. Republiški center za podvodna raziskovanja se je lotil dolgotrajnega raziskovalnega dela. Natančno je začel preiskovati vode severnega Jadrana, ki so vsako leto bolj umazane in tako odvrčajo kopalce celo iz kopališč.

Merjenje temperature morja je natančno in zahtevno delo.

Raziskave morja iz prejšnjih let so pokazale, da plava v slovenskem morju vsako leto več fekalij, odpadkov živilske industrije, tekstilnih odpadkov, fenolov, soli težkih kovin itd. In tudi v današnjih dneh se pred piransko obalo ustavljajo ljudje in gledajo, kako iz klavnice v morje priteka kri in ga barva rjavo... Zaradi vse bolj umazanega morja so se obalne občine domenile, da bodo v najkrajšem času uredile kanalizacijo. Piranska občina je začela s kanalizacijo prva. In vendar še ni povsem jasno, ali bo treba odpadne vode s slovenskega obrežja čistiti le mehansko, ali bo potrebno tudi biološko čiščenje. In prav zaradi tega, so obalne občine naročile pri Centru za podvodna raziskovanja SRS analizo slovenskega morja. Akcijo centra pa je podprl tudi sklad Borisa Kidriča.

Strokovnjaki centra so v avgustu zbrali že več kot 10.000 podatkov o gibanju morja, o temperaturah morja, o slanosti in gostoti vode, o razporeditvi svetlobe pod vodo, o kemični reakciji PH morja,

o količini raztopljenega kisika, o količini fosfatov in nitratov, o številu nitratnih bakterij, o količini biomase planktona in bentosa... Vse te podatke bodo strokovnjaki centra sedaj natančno obdelali in tako že izdelali prvo analizo. Seveda pa analiza na podlagi vzorcev, ki so bili vzeti v avgustu, ni more biti popolna. Zato bodo tej poletni seriji vzorcev sledila v oktobru natančna merjenja tokov, v oktobru bodo s podvodno televizijo in eksonadri zasledovali ribje jate in ugotavljali poti plave ribe, decembra pa bodo, na vseh točkah, kjer so jemali vzorce avgusta, ponovno vzeli vzorce vode.

Direktor centra Jože Stirn takole priporoča o rezultatih, ki so jih pokazale avgustovske raziskave:

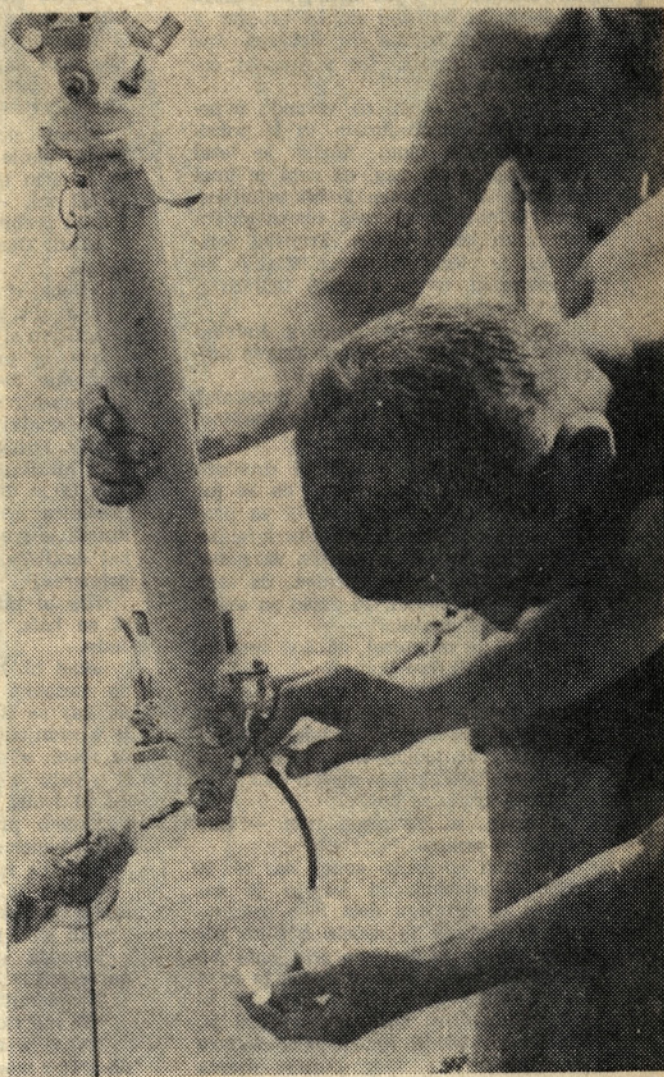
»Poletna serija raziskav še ni natančno obdelana. Tudi poletna in zimska serija skupaj ne bosta mogli dati povsem točnega odgovora na vprašanje, kakšno je slovensko morje. Kaže pa, da morje le ni tako umazano, in da je vsa sreča prav v

tem, da veliko planktona, ki se zaradi velikih količin nitratov in fosfatov pojavlja vsako poletje, morski organizmi pojedjo. Kljub temu pričakujemo, da bomo dobili mnogo slabše rezultate o morju iz vzorcev zimske serije. Takrat bo plankton, ki ga organizmi ne bodo uničili, sedal na dno in bo gnil. Marsikje se bo sproščal na dnu ogljikovodik in žveplovodik. Ta dva plina uničita pri dnu vse življenje. Vendar pa menim, da morje le ni toliko umazano, da bi bilo potrebno odpadne vode čistiti v bioloških čistilnih napravah. Dovolj bo, če bodo vse odpadne vode mehansko očiščene in speljane na mesto, kjer jih bo stalen tok odplavljal, tako da jih noben veter ne bo nosil nazaj na obalo. Seveda pa bodo podatke, ki nam jih bodo dale analize, uporabili tudi v druge namene. Predvsem želimo izdelati kar se da popoln prostorsko-kronološki ribji globus severnega Jadrana, ki bo omogočil rentabilnejši ulov rib.

Tekst in slike:
J. VETROVEC

Vse vzorce vode morajo takoj analizirati v laboratoriju.

Z Nansenovo sondo so zajemali vzorce vode ob dnu morja.

SENCA IN VRH

SENCA IN VRH

»Jaz tudi,« je rekel. »Samega sebe sovražim, kadar to počenjam.«
»Nisem opazila, da bi bil kdaj to počenjal.«

Potem sta se odpeljala do Judy-inega penziona, ki se je imenoval gostišče. Mala sobica je bila videti prijaznejša, kazala je vsa znamenja, da Judy živi v njej, a skozi steno je še vedno prihajalo enolično moško smrčanje.

»Takole je ves dan,« je povedala. »Nikoli ne gre jest. Vstaja zvečer ob sedmih, si obleče lepo kaki obleko in tropsko čelado ter gre popivat. Vrača se ob enih in me prebudi s truščem na verandi. Nato mi nekaj nečednega predlaga, rečem mu ne in on gre v posteljo, kjer ostane do drugega dne do sedmih zvečer. Spi v tropski čeladi. Poglej ga.«

Douglas je stopil na verando in pokukal skozi žično mrežo, ki je pokrivala sosednje okno. Moški je ležal na postelji čisto nag, na sebi je imel le spodnjice, podoben je bil veliki mesnati ličinki, ki se med okopavanjem vrta zvali izpod lopate. Tropska čelada mu je zlezla na obraz. Vsakič, ko je zasmrčal, se je njegovo telo dvignilo in spet zlezlo vase.

Ko se je Douglas vrnil v Judyino sobo, jo je vprašal: »Si ne moreš najti boljšega stanovanja?«

»Lahko — ali ti nisem povedala? Našla sem stanovanje, čisto majhno, vselila se bom v ponedeljek.«

»Se res vračaš k letalski družbi?«

»Da, seveda. Domnevam, da bi mi oče poslal več denarja, če bi ga prosila, toda odkar sem opustila igralsko akademijo, ga nisem prosila za nobeno stvar več. Imam občutek, da sem ga pustila na cedilu. In davki so sedaj v Angliji res strašni.«

»Upira se mi misel, da boš spet letela,« je menil Douglas.

»Saj rada letim. Povem ti, če bi imela denar, bi celo plačala polete. Plačala bi, da bi lahko videla nove kraje. Nisem še videla Ria. Obljubili so mi, da me bodo kmalu poslali tja.«

»Toda vrnila se boš?«

»Seveda, to bo samo izlet — morala bi se vrniti.«

Umaknil se je iz sobe, da se je lahko preoblekla, in ko jo je čakal, je iz zadnjega dela hiše prikoral gospodinja in začela z njim pogovor. Rekla je, da ima zelo rada Judy v hiši, ker je hrabro dekle, in če bi jo on lahko pregovoril, da se ne bi preselila v novo stanovanje. Menil je, da dvomi, če bi mu uspelo. Ženska je vprašala, če Judy odhaja morda zaradi smrčanja v sosednji sobi; hudob ji je žal zaradi smrčanja, vendar

ne more prav nič pomagati, ker je moški, ki smrči, njen svak. Če bi Judy hotela, bi svaka preselila v bolj oddaljeno sobo. Da bi bilo še enostavneje in ne bi prišlo do zdrahe v družini, bi rajši preselila Judy v bolj oddaljeno sobo — v hladnejšo in prijetnejšo sobo. Zagotovil ji je, da Judy ne odhaja zaradi smrčanja. Tedaj ga je Judy poklicala nazaj, lase si je bila počesala na vrh glave, videti je bila lepa, kakor da ne spada v malo ceneno sobico s smrčecim sosedom pod tropsko čelado takoj na drugi strani stene.

»Ali ti je všeč takole, Douglas?«

»Čisto znova se bom moral privaditi nate.«

»Ampak všeč ti je? Sicer spustim lase spet nazaj.«

»Ne, pusti jih takole,« je rekel. »Na večer se to zelo poda.«

»Louis mi je dovolil, da sem jih imela takole ves čas. Všeč mu je bilo, če sem bila videti privlačna. Vselej je bil tak — posebno kadar ni imel v žepu prebite pare.«

»Tudi Caroline je bila takole počesana.«

»Nehaj si lizati rane,« je rekla.

»Saj si ti začela.«

»Nisem si lizala ran.«

»Se že prepirava,« je rekel. »Lepo znamenje. Bolje morava spoznati drug drugega.«

Večerjala sta v kitajski restavraciji. Hrana je bila zanič in sploh ni bila kitajska, niti palič niso imeli. Streglo je devetletno dekle, nekakšna mešanica črnke in Kitajke in za nameček je gotovo imela v žilah tudi nekaj indijanske krvi. Bila je zanimiv primer.

»Če bi bilo dekle šest let starejše, bi se bala, da te izgubim,« je rekla Judy.

»Rad bi, da bi v šoli imeli kakšno mešanico take sorte.« Vprašala ga je, kaj se dogaja na šoli. Povedal ji je o zadnjem Silvinem pobegu in nato rekel: »Toda nehajva se pogovarjati o delu. Ti si edina oseba, s katero mi ni treba razpravljati o delu — če izvezam prijetnega starega Zida, ki sem ga spoznal sinoči.«

»Kaj pa je rekel Zid?«

»Menil je, da človeško obnašanje nikoli ne temelji na razumu.«

»Ali je to res?«

»Seveda ni. Če bi bilo, bi sedaj ne večerjala skupaj.«

Nasmehnila se je.

»Bi rad videl, da bi šla domov?«

»Ne,« je rekel. »Po večerji bi rad, da greš z menoj plesat.«

Zapeljala sta se do Colony Cluba. Mize so bile na prostem okoli palme,

okrašene z barvastimi lučmi. Večerni zrak je bil nasičen z jazzom. Povedel je Judy v gnečo na plesišču in jo objel, jazz se je razblinil, prav tako so se razblinili Mr. in Mrs. Pawley in njuna šola, izginilo je vse, razen Judyinega smehljaja, bližine njenih oči in njenih las.

»Se spominjaš onega večera, ko sem ti razkazal šolo?«

»Da.«

»Malo je manjkalo, da nisem po večerji še enkrat prišel k tebi.«

»Res?«

»Prosil bi te bil, da bi šla z menoj v moj bungalow.« Ničesar ni rekla, samo smehljala se je. »Ali bi bila šla?«

»Saj sem ti povedala, kako čudne muhe imam.«

»Bilo je dobro, da nisi prišla,« je rekel. »Mrs. Pawley je prišla k meni in mi prinesla neko knjigo.«

»To bi res ne prineslo nič dobrega.«

»Si tudi ti tega mnenja?«

»Ne vem.«

Njeni očesi sta bili zeleni, veseli. Nežni vonj njenih las se je mešal z vonjem njenega telesa.

Nenadoma je rekel. »Tega ne vzdržim več. Preblizu tebe sem. Rajši se diva.«

Ko sta zapuščala plesišče, je neki moški zaklical. »Hej, Judy, dekle!« Bil je Jamajčan temne olivne barve in vihravega obnašanja.

»Oprost,« je rekla Judy. Stopila je k njemu in se z njim nekaj pogovarjala. Douglas je sedel. Čez nekaj minut je bila spet pri njem.

»To je oni, s katerim sem se skoraj poročila.«

»Nočeš plesati z njim?«

Odkimala je. »Skenila sem, da z mojim poslanstvom ne bo nič.« Na lepem je bila videti precej nesrečna. »Toda rada bi, da bi mi bilo uspelo. Kadar se ne širokousti, je sijajen fant. V marsičem bi mu bila lahko pomagala.«

»Vem, da bi mu bila lahko.«

»Toda preslaba sem za kaj takega. Nemogoča ženska,« je rekla. »Kako, da še nisi prišel na to?«

»Saj nisi živela z njim, kajne?«

Odkimala je. »Grdo sem naredila z njim. Pustila sem ga na cedilu.«

»Ker se nisi z njim poročila?«

»Ker sem mu pustila upanje, da se bom.«

»To je verjel samo dva dni,« je menil Douglas.

Še nekajkrat sta zaplesala. Med zadnjim plesom se ga je tesno oklepala in rekla:

»Douglas, pusti, da grem domov.«

»Peljal te bom domov,« je rekel.

DOSEDANJA VSEBINA

Douglas Lockwood poučuje na privatni šoli na Jamajki. Šolo vodita zakonca Pawley, ki imata precej moderne nazore o vzgoji. Zato imata malo učencev. Nekateri povzročajo svojim vzgojiteljem precejšnje težave. Dvanajstletna Silvija se skuša uveljaviti s svojo upornostjo. O Johnu Cooperju pa krožijo govorice, da je gobav, čeprav to ni res. Douglas ima poleg šolskih problemov še svoje osebne. Preden je prišel sem, se je ločil od žene. Še vedno tega ne more preboleti. Na Jamajki spozna mlado stevardeso Judy, ki je že večkrat poskusila narediti samomor. Douglas ji po malem dvori. Upraviteljeva žena jo spravi iz šole in se mu skuša sama prikupiti. Prisili ga, da jo pelje na zabavo v Kingston. Douglas gre sicer z njo, vendar noče ugoditi vsem njenim muham. Zatoži ga možu, ki mu prav s težavo da prost dan. Douglas je v mestu zmenjen z Judy.

»Cdloži me pred hišo,« je rekla.
»Douglas, srček. Nemogoča sem. Samo odloži me pred hišo.«

Stopila sta do šolskega avta. Penzion je bil blizu Colony Cluba. Obstala sta nekaj metrov pred vhodom.

»Naj te pustim, spremljam ali odložim?« je rekel.

»Douglas, tako grdo sem te razdražila.«

»Saj me niti ni bilo treba dosti dražiti.«

»Ne bi bila smela iti plesat.«

»Naj te torej odložim?« je rekel.

»Douglas, jaz nisem za kaj takega.«

je rekla. Še vedno je bila nesrečna.

»Nisem. Če hočeš, greš lahko z menoj, toda ne bo se izplačalo. Ta kraj ni za nič. Zakaj me sploh ne pozabiš?«

»Drugi teden bom spet prišel,« je rekel. »Do takrat še ne boš odletela?«

»Mislim, da še ne.«

»Cel dan bi bila lahko skupaj. Šla bi ven v pristanišče.«

»Nič me ne bo prizadelo, če si boš premislil,« je rekla.

»Mene pa bo, če si boš ti premislila, toda trudil se bom, da tega ne bom pokazal.«

»V redu, srček. Lahko noč.«

Obsedel je neznansko srečen, toda istočasno je že legala nanj svinčena teža, kajti teden se mu je zdel kakor večnost in ni vedel, kaj naj verjame: ali si ga Judy želi znova videti, ali si ga je tega večera želela ali ne.

Nenadoma je skozi odprto okno avtomobila pomolil glavo star črnc. Imel je rožnate dlesni in gnilo zobovje.

»Gospod, vi želeli na zanimiv kraj?«

»Ne,« je odvrnil.

Črnceva glava se je zrinila še bliže.

»Poslušajte, gospod, prosim —«

»Pojdi k hudiču,« ga je nadrl.

Vso noč se je slabo počutil. Misli je na smrččega sosedu, ki se je vsiljeval Judy, in na onega, s katerim se je skoraj poročila. Vpraševal se je, če je res, da med njima ni bilo ničesar — bila je takšne vrste ženska, ki bi se mu bila vdala iz golega usmiljenja. Potem je razmišljal, če tudi z njim ni bila nežna samo zaradi usmiljenja. Skušal se je spomniti njenih besed ob slovesu, vsake posebej in načina, kako jih je izgovorila. Enkrat so se mu zdele iskrene, drugič so mu spet zvenele kakor prazno opravičevanje. To noč ni spal skoraj nič ali pa se mu je vsaj zdelo, da ni.

Drugo jutro je bil v knjižnici, ko je vstopila Pawleyeva služabnica.

»Mr. Lockwood, v Pawleyevem bungalovu vas nekdo želi na telefon.«

»Ali ti je všeč takole, Douglas?«

Mojster Ivačić svetuje:

SLEMENOV JETRNA PASTETO

Palacinke z jetrnim nadevom: iz mleka, jajc, ščepca soli in ščepca sladkorja ter moke pripravimo srednje gosto testo za palačinke. Če nimate svežega mleka, vzemite mleko v prahu. Ni ga treba kuhati. Razmešajte ga najprej na gosto, nato pa prilivajte mlačne vode. In če tudi mleka v prahu ni, zamesite testo z vodo, dodajte pa ji košček Slemenove jušne kocke (ta voda naj bo mlačna). V ponvi

ogrejemo žlico maščobe, vlijemo testo za palačinke in ko se po ponvi enakomerno razgrne — medtem ponev nagibamo — zapečemo palačinko najprej po eni, nato pa še po drugi strani. Palačinka je lahko tokrat tudi nekoliko debelejša. Pečeno palačinko odložimo v kozico, namažemo s Slemenovo jetrno pasteto in zvijemo. Kozico pokrijemo, tako da ostanejo palačinke tople. K tako pripravljenim palačinkam lahko ponudite vse vrste krumpirja ali pa katero koli od sezonskih solat. Da bo priprava sveže solate preprostejša, si lahko že poprej pripravite solatni preliv (dressing): v skledi zmešamo razredčen kis, morda tudi škisano vino, sol, olje, žlico gorčice, žličko sladkorja in ščepec sveže mletga popra. Vse skupaj dobro premešamo in nalijemo v steklenico. Pred uporabo oprano solato le dobro ocedimo, steklenico s prelivom potresemo in pobrizgamo solato. Tako pripravljena solata bo vedno enaka, zato lahko solatni preliv prilagodite svojemu okusu. Zelim vam dober tek!

Tovarna »Sleme« dvakrat nagradjuje svoje potrošnike: s kakovostjo in transistorjem.

SENCA IN VRH

Stekel je navzdol. Odkar je bil na šoli, je bilo to prvič, da so ga klicali na telefon, in bil je prepričan, da je to Judy, ki namerava preklicati zmenek za drugi teden. K sreči ni bilo v pisarni niti Pawleya niti njegove žene. Dvignil je slušalko.

»Vem, da ne bi bila smela poklicati, kajne?« je rekla Judy. »Je kdo zraven tebe?«

»Nikogar ni.«

»Oh, srček,« je rekla, »tako grdo me je bilo sram sinoči. Ne vem, kaj si si mislil. Ali me ne sovražiš? Saj ne misliš resno, da bi se drugi teden spet našla, kajne?« Odgovoril ji je povsem razločno in rekla je: »Čisto resno? Nisem vedela. Nisem vedela, če nisi priazen z menoj samo zaradi tistega, kar sem ti povedala: da sem nezakonska, da sem se hotela ubiti in podobno.«

Ko je odložil slušalko, se je zasmel, in ko je stopal na prosto, je v soncu vsa Jarnajka podrhtevala od smeha.

DEVETO POGlavJE

V nedeljo zjutraj ob enajstih bise morala pričeti maša v knjižnici, toda ob pet minut čez enajst župnika še vedno ni bilo od nikoder. Pawley je pogledal na uro.

»V redu. Lockwood, najbolje bo, da greste pogledat, kaj se je zgodilo.«

Vsi so že vedeli, kaj se je zgodilo, kajti to se je dogajalo vsaj vsako tretjo nedeljo. Župnikov predpotopni avto je kljub svoji pobožni nalogi podlegel strmini. Njegovo muhasto obnašanje se je posmehovalo vsaki znanstveni razlagi. Morgan je včasih razvil kakšno napredno teorijo, temelječo na odnosu med vremenom, stanjem cest in zračnim pritiskom, toda vsako sproti so ovrgli. Nazadnje je priznal, da se ne znajde več.

Douglas je s šestimi otroki krenil izpred šole v šolskem avtomobilu. Otroci so se ob takih priložnostih vrstili. Tri ali štiri milje daleč so nalleteli na župnika, ki je stal na cesti s potrpežljivostjo pravega vernika zraven svojega avta. Iz avta se je žalostno kadilo. Navezali so ga na vrv in ga počasi odvlekli proti Veliki hiši. Čez tri četrte ure se je pričela maša.

Obisk pri maši je bil prostovoljen, kajti v verskih pogledih se je Pawley še vedno držal načel naprednih angleških šol, ki jih je želel prekositi. Ob deževnih dneh je bila udeležba vselej obilna, ob sončnem vremenu pa so prostrani prostori okoli šole nudili preveč drugega razvedrila in samonekaj deklic je s svojo navzočnostjo nagradilo župnika za njegovo zagrizen borbo z avtom. Stanje so znatno izboljšali po zaslugi Pawleyeve domislice. Otroke, ki so bili pri maši, je vselej povabil na verando na koške čokolade in limonado. To je pomenilo rahlo odstopanje od načel naprednega šolanja v pogledu podkupnine,

vendar pa je zagotovilo župniku, da je poslušalo mašo vsaj pol ducata požeruhov in še sam je bil deležen kozarca limonade.

Po maši so po navadi pričeli prihajati starši z avtomobili, da bi vzeli otroke čez nedeljo s seboj. To je bila navada, ki je Douglas ni mogel preboleti. Rad bi prepovedal vse obiske razen ob polletju. Obnovljeni stiki, hitro znova pretrgani, so v otrocih često vzbudili čustvene motnje. Poleg tega so bili tisti otroci, katerih starši si niso mogli privoščiti avta, na škodo, in so se počutili zapostavljeni.

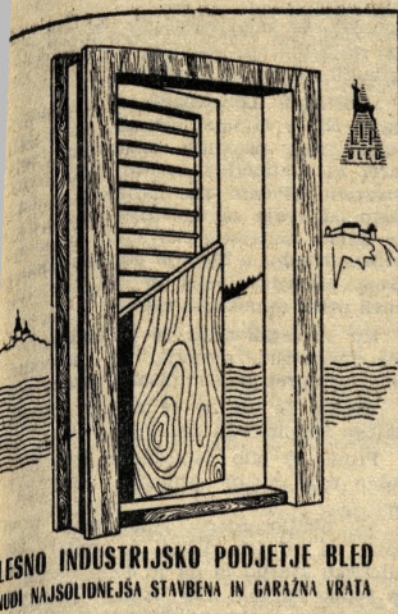
Ta navada mu ni bila všeč tudi zato, ker so nekateri starši, na primer Rosemaryjin oče, izkoristili obisk, da so se z učitelji pomenili o svojih otrocih, pričakujoč tedensko poročilo o obnašanju in napredku. Rosemaryjin oče je imel celo navado, da je svojo ljubljeno vsak teden v Douglasovi navzočnosti izprašal. »Ali si se že naučila črkovati besedo »vlada«, Rosemary? Katero je glavno mesto Kitajske, Rosemary? Rosemary, dobro pomisli, kateri so najvažnejši datumi v življenju kraljice Elizabete?« Če so bili deključni odgovori pravilni, je vesel pomežiknil Douglasu — bil je vesel človek — da bi pokazal svoje zadovoljstvo. Če ni znala odgovoriti, ji je rekel: »Skušaj to izvedeti od nekoga, draga moja. Če ti povem jaz, si ne boš zapomnila. Drugi teden te bom znova vprašal.« Potem je rekel Douglasu tako, da ga Rosemary ni mogla slišati: »Bistro dekle je, toda vselej jo je treba nadzorovati. Pazite nanjo, saj boste, kajne? Ona mi je vse na svetu.« Potem jo je navadno peljal na kosilo in pokvaril vse koristno, kar ji je dala šola. Očetova senca je visela nad njo do torka ali srede, preden je bila spet taka kakor poprej.

Douglas se je običajno ob nedeljah skušal izogniti staršem, rad pa je spoznal vsakogar, s katerim se še ni bil seznanil, da bi videl, kakšen je. To mu je pomagalo, da je bolje razumel otroke. In bilo jih je zanimivo primerjati s predstavami, kakršne si je o njih ustvaril, sodeč po njihovih otrocih, še preden jih je spoznal same.

Tisto nedeljo je prvič prišel v šolo Silvijin oče. Douglas si ga je bil predstavljal kot trdega kolonialista s čutnim, surovim obrazom, kakršnega je imel brat Mrs. Pawley. Izkazalo pa se je, da je bil čisto drugačen. Bil je majhen, skrčen možiček žalostnih oči in bledega obraza; če ne bi nosil tropske čelade, bi si ga prav lahko predstavljal, kako teče nekeje po londonskem predmestju, da bi ujel električni vlak, ki ga bo zapeljal v službo.

Prišel je po kosilu in peljal Silvijo na sprehod. Potem se je oglasil pri Douglasu. Ostal je le pet minut. Vide ti je bil zaskrbljen in kakor da mu je nerodno zaradi težav, ki jih povzroča Silvijina.

»Mr. Pawley pravi, da imate z njo veliko potrpljenja,« je rekel. »Neznansko sem vam hvaležen. Vem, da

zaradi nje nimate nobene brezskrbne urice.

Douglas je menil, da po njegovem mnenju Silvija verjame, da jo vse od kraja sovraži in da jo vsi postrani gledajo. Izrazil je upanje, da jim bo nazadnje uspelo, prepričati jo o nasprotnem.

»Ne vem, zakaj naj bi si mislila kaj takega,« je rekel oče. »Vedno sem bil dober z njo — še toliko bolj, ker ji je mati umrla, ko je bila še majhen otrok. Imela je dober dom. Dobila je v pametnih mejah vse, kar si je zaželela. Včasih se sprašujem, če je nisem razvadil.«

»Dvomim, da bi bil to vzrok,« je rekel Douglas. Vprašal je, kdo jo je vzgajal.

»Preden je šla v šolo, je imela dve, tri različne vzgojiteljice. Vse so lepo skrbele zanjo, vendar jim ni nikoli pokazala najmanjše naklonjenosti.«

»Jo morda pokaže nasproti vam?«

»Bojim se, da je večkrat vzbudila vtis, kakor da me sovraži.« Zmajal je z glavo. »Ne vem, kaj je z njo. Rad jo imam, saj veste.«

»Niste nikdar pomislili na ponovno ženitev?«

»Enkrat sem res pomislil. Silvija pa ni marala dekleta. Komaj sem si jo upal povabiti domov zaradi Silvijinega nemogočega obnašanja do nje. To je deloma vzrok, da nisem uredil svoje zamisli.«

»To se sliši, kakor da je sila ljubosumna na vas,« je menil Douglas.

»Toda drugi otroci se obnašajo čisto drugače. Poznam nekoga, ki se je znova oženil, pa je njegova hčerka do druge žene bolj dobra, kakor je bila do matere.« Nekaj trenutkov je razmišljal. »Mislim, da ne morete spre-

meniti otroka, če je že rojen s slabimi nagnjenji. Prepričan sem, da je v njej nekaj slabega — podedovanega. Njen stric po materini strani je bil velik falot. Nekajkrat je bil zaprt v Angliji.«

»Z dednostjo si lahko marsikaj razlagamo,« je menil Douglas. »Toda skušati moramo do kraja izkoristiti tisto, kar imamo.«

»Mislite, da je kakšna možnost, da jo vsaj malce spravite k pameti?« je rekel, kakor da se mu vzbuja lahno upanje.

»Po mojem je precej možnosti, samo časa bo treba.«

Vstal je in stisnil Douglasu roko.

»Popolnoma vam zaupam, Mr. Lockwood.« Bil je iskren, da je bilo človeku ob njem kar nerodno. »Zavoljo njene pokojne matere bi rad videl, da bi dekle postalo ženska, kakor se spodobi. Cutim, da pri tem lahko računam na vas.«

Douglas ga je pospremil do avtomobila. Še istega večera je srečal na poti k večerji Silvijo. Po onem pripetljaju z Noro ni skušal vzbujati pozornosti, toda še vedno ni kazala nobenih znakov prijateljstva. Vprašal jo je, če je bila vesela, da je videla očeta.

»Zaradi mene skomignila pride, če mu je doteča,« je skomignila. »Mene to prav nič ne moti.«

xxx

Vsak ponedeljek ob devetih je bil sestanek učiteljskega zbora. Sestajali so se v zbornici zraven knjižnice. Mr. in Mrs. Morgan sta sedela na eni strani mize, Douglas in Duffield pa na drugi. Pawleyeva sta sedela nasproti drug drugemu vsak na enem koncu mize. Že nekaj tednov je potek sestankov otežkočal spor med Morganovima in Duffieldom. Če je ena stranka sprožila kakšno vprašanje, druga o njem ni marala razpravljati. Nič manj težko ni bilo zaradi zamer, ki si jo je Douglas nakopal pri Mrs. Pawley. Po onem četrtku jo je še večkrat srečal. Vsakič ga je prezrla, kakor da je zanjo mrtev Tega jutro je znova poskusil obnoviti stare odnose. Ko je prišla v zbornico, ji je voščil dobro jutro. Naredila se je, kakor da ga sploh ne vidi. Bili so res srečna družina...

K sreči tega jutra ni bilo dosti stvari, o katerih bi bilo treba razpravljati. Samo Pawley je predlagal eno točko. Vprašal je, če bi bila po mnenju kolektiva zanje prevelika obremenitev, ako bi se bolj aktivno udeleževali pri otroških hobbyjih. Kar zadeva njegovo ženo, bo skušala pri otrocih vzbuditi večje zanimanje za igranje klavirja, ker je bilo igranje na klavir tako že njen predmet. Morgan je javno izrazil obžalovanje zaradi upadajočega zanimanja za zbiranje metuljev. Pawley je namignil, da je to morda zaradi odpora otrok do dolge vrste latinskih imen, potrebnih za klasifikacijo metuljev, ki so se je morali učiti na

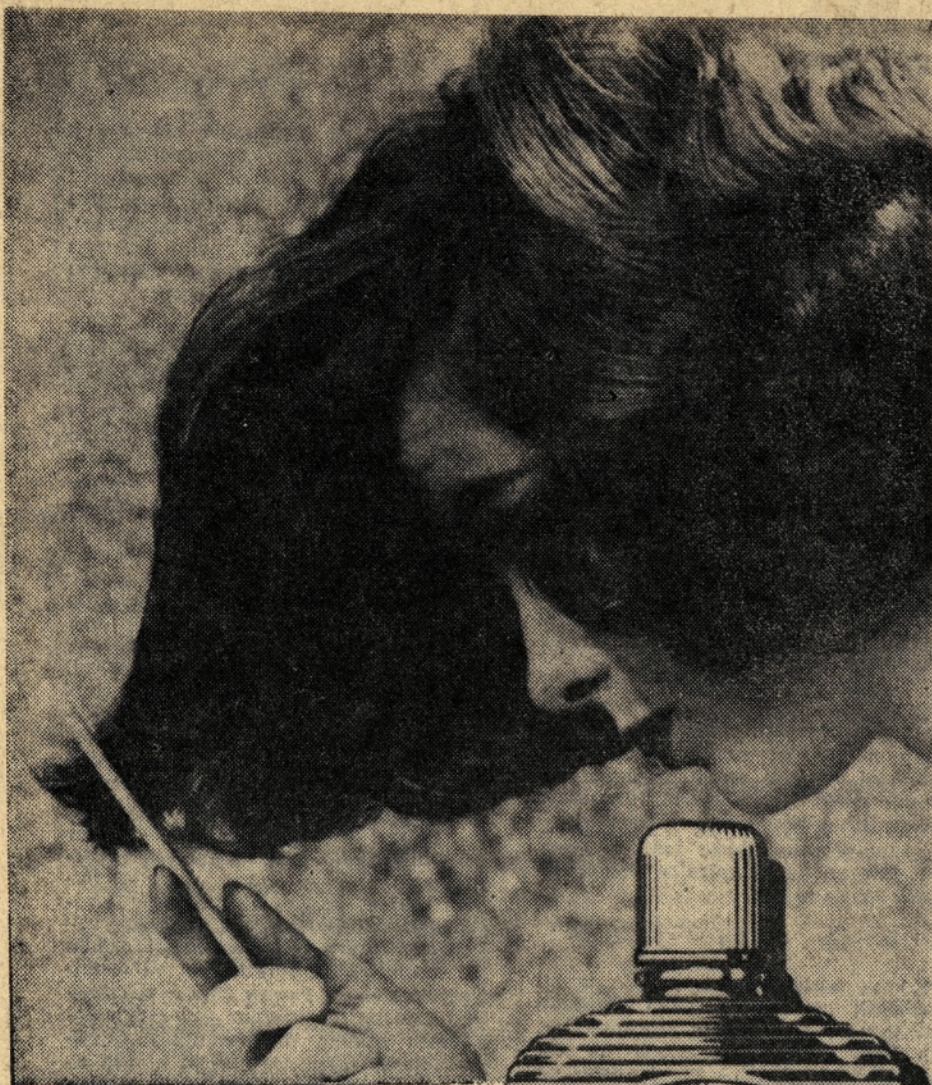
pamet. To je spodbudilo Morgana k dolgemu govoru o mednarodnem pomenu entomologije in pomembnosti uporabljanja nalepk, ki so razumljive zbiralcu v Omsku ali v Timbuktuju. Ko je Pawleyu po petih minutah uspelo zaježiti njegovo zgovornost, so že pozabili na prvotno vprašanje.

Mrs. Pawley je nato sprožila svoje nestrpno mnenje, da Joe postaja preveč domač z dekleti. Zasačila ga je, kako je dvigal eno od deklic preko nasipa, ko so šli kopat ilovico — to je bilo povsem nepotrebno, zakaj vsa dekleta so lahko splezala na nasip sama. Ker je bilo kopanje ilovice v Douglasovi pristojnosti, je to sprejel kot posreden napad nase, čeravno ga Mrs. Pawley med govorjenjem ni niti pogledala.

Pawley je to prenesel Douglasu in Douglas je rekel, da bo poučil Joeja, naj v bodoče ne dviga deklic čez nasip, čeprav je po njegovem mnenju, to bolj Joejeva dobrodušna narava, kakor pregrešno poželenje po majhnih deklicah. Pawley je odgovor spet prenesel svoji ženi, ki je skomignila, kakor da sploh ni poslušala in je stvar ne zanima več.

Potem je Morgan, ki je več kakor pet minut molčal, predlagal, naj se uvide za vse dečke obvezno delo na farmi. To je načel skoraj na vsakem sestanku in svojo prošnjo podpiral z vsiljivo razpravo o pomembnosti znanja o znanstvenem poljedelstvu za vsakega Jamajčana. Pawley se mu je oddolžil z novim dolgoceznim govorom o poraznih učinkih prisiljevanja in končno, ko je vprašanje obdelal z vseh vidikov, zavrnil Morganovo prošnjo. Duffield se je smehljaj s prikritim zadoščenjem. Nato je Pawley vprašal, če

**TAKO IZGLEDAJO
NEGOVANI LASJE.**

**GLEMO UMIVA
IN NEGUJE
VAŠE LASIŠČE**

Zlatorog

ima kdo še kako vprašanje, ki naj bi ga razčistili na sestanku. vprašujoče je buljil v enega za drugim.

»Duffield? Lockwood? Mrs. Morgan?« Nihče ni imel ničesar, zato je položil roke na mizo, zadovoljno zazarel in zaključil s svojim običajnim govorom. »Potem pa najlepša hvala vsem od kraja za udeležbo. Upam, da se lahko nadejamo novemu, uspeha polnemu tednu.« Nato je pogledal Douglasa. »Douglas, vesel bi bil, če bi imeli nekaj minut časa zame.«

Ko so ostali odšli, si je nadel precej mučniški smehlaj in pomolil Douglasu prepognjeno pismo, rekoč:

»Bojim se, da se še nismo otresli našega anonimnega dopisnika.«

Pismo je bilo napisano z isto neveščo roko kakor prejšnje. Bral ga je:

»Z obžalovanjem ugotavljam, gospod, da se niste ozirali na moje prijateljsko svarilo in da je John Cooper še vedno na šoli, kjer okužuje nedolžne sošolce s strašno boleznijo, pododovano od svojih prednikov. Obvestil sem Vas, da je to gobavost. Mnogi prizadeti po Jamajki že razpravljajo o tem vprašanju in samo zaradi nesebične pomoči Vam svetujem, pošljite Johna Cooperja s šole, preden pride do neljubih posledic.«

Douglas je odložil pismo.

»Po mojem bomo to pot morali nekaj ukreniti,« je rekel. Povedal je Pawleyu, kaj je bil izvedel na cocktail zabavi.

Pawley je bil videti zaskrbljen — bolj zaskrbljen zaradi čenč na zabavi kakor zaradi pisma.

»Da,« je menil, »ne moremo si dovoliti, da bi šli mirno mimo tega. Nekaj bi vam predlagal. Seveda imate morda vi boljši predlog — v tem primeru se bova pogovorila o njem — toda po mojem je prvi korak razgovor z Johnovimi starši. To lahko storiva v našo skupno korist. Oni utegnejo vedeti, kdo piše ta pisma. Osebo sem mnenja, da je to nekdo, ki mu ni všeč, da črn deček hodi v šolo.«

»Sodeč po jeziku v pismu, ga je napisala barvana oseba,« je menil Douglas. »Ali pa vsaj mulat.«

»Verjetno mulat,« je rekel Pawley. »On bi najprej našel na Johnu kakšno hibo, ker je pač še bolj črn kakor on sam.«

»Vsekakor se strinjam, da jim je treba povedati, kaj se šušlja. Sicer bodo to slišali od koga drugega.«

»Rad bi, da jih čim prej obiščete,« je rekel Pawley. »Kaj, če bi jutri stopili do njih? Seveda boste morali odložiti pouk.«

»Lahko si vzamem prosti dan jutri namesto srede,« je predlagal Douglas. »Tako bi izgubil manj časa za šolo.« Pomenilo bi seveda tudi, da bi bil že en dan prej pri Judy.

»Ali vam je vseeno? Ker sem vam že prejšnji teden vse zamešal, vas nisem hotel prositi.«

SENCA IN VRH

Vsako popoldne je kurir odnašal pošto. Douglas je napisal brzojavko in jo dal v ovitek skupaj z nekaj denarja, nato pa jo oddal po kosilu s pošto. Ves preostali del dneva je bil sijajne volje. Torka se je bal kakor puščave brez oaze, ki jo bo moral prepotovati, preden bo spet videl Judy; sedaj pa se je na vsem lepem znešel na drugi strani puščave.

xxx

Takoj po zajtrku je zapustil šolo in je bil že ob desetih v Kingstonu. Johnovih staršev še ni poznal. Avta niso imeli in ob nedeljal niso nikoli prihajali na šolo. Šel je naravnost na njihov naslov. Našel je majhen bungalov sredi vrta, med množico popolnoma enakih drugih bungalovov. Vzdrževani z malimi dohodki, so vsi vzbujali spoštljiv videz.

Ko je odpiral vrata, se je v veži pojavila neka ženska. Bila je srednjih let, negroidnih potez in kavine barve. Bila je Johnova mati.

Potem ko se je Douglas predstavil, si je opravičevalje se snela predpasnik in ga peljala v majhno sobo, ki jo je imenovala dnevna soba. Na vsak način je vztrajala, da mora popiti kozarček pijače, in stopila do kredence po steklenico whiskyja. Steklenica je bila čisto zadaj, prejkone so jo hranili za slovesne priložnosti. Na mizi ob strani je bila fotografija Mrs. Cooper s sinom in možem. Mož je bil mnogo manj negroiden kakor žena. John je bil od vseh treh najtemnejši in najbolj izrazit negroid.

Mrs. Cooper je sedla in videti ji je bilo, da je ženska, ki se boji slišati slabe novice. Povedal ji je vzrok svojega obiska in ji zagotovil, da je z Johnom vse v redu; da nimajo name-na, pošiljati ga proč, ampak da je njihov edini namen, zadušiti govorice.

Medtem ko je govoril, se je na njen obraz prikrdel izraz brezupne nesreče. Roki sta se ji tresli.

»Vedela sem, da ljudje govorijo,« je rekla. »Nisem pa vedela, da je kdo napisal pismo.«

»Ne veste, kdo bi to mogel biti?« Negotovo je odkimala.

»Nekako boste to morali ugotoviti,« je menil Douglas.

»Ne morem si misliti, kdo bi bil.«

To je rekla precej neprepričljivo. Tresla se je vedno bolj.

»Zaradi Johna moramo to ugotoviti, Mrs. Cooper,« je rekel.

Nenadoma je izbruhnila v jok. Iz kratkega rokava svoje bombažne obleke je izvlekla robec. Ko si je nekoliko opomogla, je rekla:

»Mislim, da vem, toda ne upam si povedati. Ne upam.«

Prigovarjal ji je in ji obljubljal strogo zaupnost, nakar je nenadoma rekla: »Mislim, da je neka ženska, ki bi rada dobila mojega moža. Sovraži me. Ve, da sem se odrekla vsemu, da sem lahko poslala Johna v dobro šo-

lo. Srce bi mi počilo, če bi jo moral zapustiti. In ona to hoče doseči, tako je.«

»Lahko jo tožimo zaradi tistih pisem,« je menil Douglas.

»Ne,« je odkimala. »Ne upam si. Zaradi moža.«

»Vaš mož bi ji preprečil pisanje takšnih pisem, kajne?«

»Ne bi hotel, da bi imela sitnosti.«

»Ampak če bi izvedel za vse tole?«

Znova je pričela jokati.

»To se vleče že celo večnost. Poskusa ga dobiti zase. Rad jo ima — bolj svetle polti je kakor jaz. Tudi mlajša je. Toda vendar ga ne bi nikoli osrečila. Prava ničvrednica je.«

»Pisanje sramotilnih pisem je ne-navađen način, če si hočeš pridobiti naklonjenost takega človeka,« je menil Douglas.

»John mu sploh ni mar. Belega otroka hoče. Strašno se je razjezil, ker John nima svetlejših polti.«

»Ali ve, kaj ljudje govorijo o go-bavosti?«

»Ve. Zaradi tega je še bolj divji na-me. Res je, da sta moj oče in sestra umrla za gobavostjo. Tega mu nisem povedala, preden sva se poročila, ker ljudje nimajo radi takšnih stvari. Menda mislijo, da je to zločin. Po-zneje je izvedel. Malo je manjkalo, da me ni zaradi tega zapustil. Mislim, da je onemu dekletu to celo sam po-vedal.«

»Če ste za to, bi se sam pomenil z vašim možem,« je menil.

»Ne,« je rekla. »Prosim vas, samo tega nikar.«

»Morda bi mi uspelo, prepričati ga, kako grozna so ona pisma.«

Odkimala je.

»Poznam ga. Samo še bolj bi ga odvrnilo od mene. Še bolj bi ga odvr-nilo od Johna. Rekel bi, da sva sama kriva. Ono dekle pa prav to hoče. Upa, da se naju bo tako sramoval, da naju bo zapustil.«

»Imate kaj proti temu, če pismi iz-ročim policiji?«

Videti je bila na smrt prestraše-na.

»Oj, nikar,« je rekla. »Tega ne sme-te storiti.«

»Lahko to storim, ne da bi vas ko-ličkar vmešaval. Ne bom jim povedal, da sem bil pri vas.«

»Videli so vas ljudje na cesti. Mož bo vse izvedel. Zmerjal me bo, če do česa pride. Prisilil me bo, da bom vzela Johna iz šole. Najrajši bi vide-la, da stvar pustite pri miru.«

»Torej nečete, da bi se pomenil z vašim možem?«

»Ne, prosim vas, nikar,« je prosi-la. »Samo poslabšali bi moj položaj. Ne bi bilo treba dosti, da bi vzel ono dekle in odšel drugam. Samo zato vzdr-ži, ker ima dobro službo pri vladi in ker se boji opravljanja.«

»V redu,« je menil Douglas. »Brez vašega pristanka ne bomo ukrepali ni-česar. Morda bo vse pojenjalo samo od sebe.«

Spremila ga je do vrat. Med vrati je rekla:

»Mr. Lockwood, John o tem ne ve ničesar, kajne? Saj mu niste pove-dali?«

»Seveda ne. Zelo smo previdni s to stvarjo.«

»O, hvala vam,« je rekla z vidnim olajšanjem. »Hvala, Mr. Lockwood. Mislim, da bo nekega dne moral iz-vedeti, vendar mu sedaj še ne ma-ram povedati. To je zame strašen pe-čat.«

»Ne delajte si skrbi,« je rekel. »John je fant od fare. V šoli ga ima-jo vsi radi. V življenju bo še veliko dosegel.«

Ko je to rekel, ji je ves obraz za-sijal od zadovoljstva in ponosa. Nje-ne vlažne oči so se zasvetile.

»Če bo tako lepo napredoval, mi ni mar, kaj se zgodi,« je rekla. »Nič mi ni mar.«

xxx

Judyino novo stanovanje je bilo dve milj iz središča mesta, v prvem nadstropju zgradbe, ki so jo preuredi-li v stanovanja za samske osebe. Bal se je, da morda ni prejela brzojavke, toda ko je prišel, ga je že čakala s pripravljenim kosilom, da ga bosta vzela s seboj v zaliv. Oblečena je bila v ohlapno obleko.

»Trudila sem se, da bi uganila, kaj naj oblečem zate,« je rekla. »Rožna-te hlače ali tole obleko.«

»Hlače bi me preveč spominjale na Mrs. Pawley,« je menil.

»V redu, potem pa obleko. Saj ne bova šla skozi Kingston, kajne? Pri letalski družbi bi me nagnali, če bi se takšna prikazala na Harbour Streetu. Medtem ko se bom preoblačila, si lahko ogledaš stanovanje. Sicer pa ni kaj dosti videti.«

● nadaljevanje prihodnjč

VSE O SHAKESPEARU

Vse o Shakespearu? In to v takem kratkem članku? Je to mogoče?

To je mogoče. Ob 400. rojstnem dnevu »največjega genija vseh časov« je angleški list »Evening Standard« poskusil posredovati to, kar res vemo o »sladkem gospodu Shakespearu« (camoriški študentje v letu 1598). Ni bilo veliko in brez strahu, da bi dolgočasili bralce, lahko mirno sporočimo vse ugotovitve:

Shakespeare se je rodil v mestu Stratford on Avon v srednji Angliji kot sin krajevnega trgovca, zasluga je kot igralec v Londonu dovolj denarja, da se je lahko kmalu umaknil v domače mesto in očitno je bil med znanci znan kot človek, pri katerem se da izposoditi kaj denarja; leta 1600 je dal v Londonu s svojo izterjati nekega Johna Clactona zaradi dolga sedem funtov šterlingov, in istega leta nekega gospoda Philipa Rogersa zaradi treh šilingov. Očitno je Shakespeare omenjenemu gospodu Rogersu prodajal stvari, kajti našli so tudi obtožnico, v kateri ga terja Shakespeare za 15 šilingov in 10 peninjev za neko količino stvari leta 1608 je tožil nekega mr. Johna Addenbroka za dolg 1 funtov šterlingov.

Ob njegovi smrti ni bilo nobenih časti. Po poročilih ni imel šolske izobrazbe, ni imel literarno izobraženih prijateljev, ob svoji smrti ni imel nobenih knjig in ni znal niti pisati. Res je, da so našli nekaj podpisov, od katerih pa vsak črkuje priimek drugače in vsi so »ko bedni, da grafologi menijo, da mu je nekdo vodil roko. Razen teh podpisov ni Shakespeare — če se zedinimo za tako črkovanje — zapustil nič napisanega. Umrli je 1616 — s tem je povedano vse, kar za gotovo vemo o tem največjem umetniku, ki je kdaj živel.

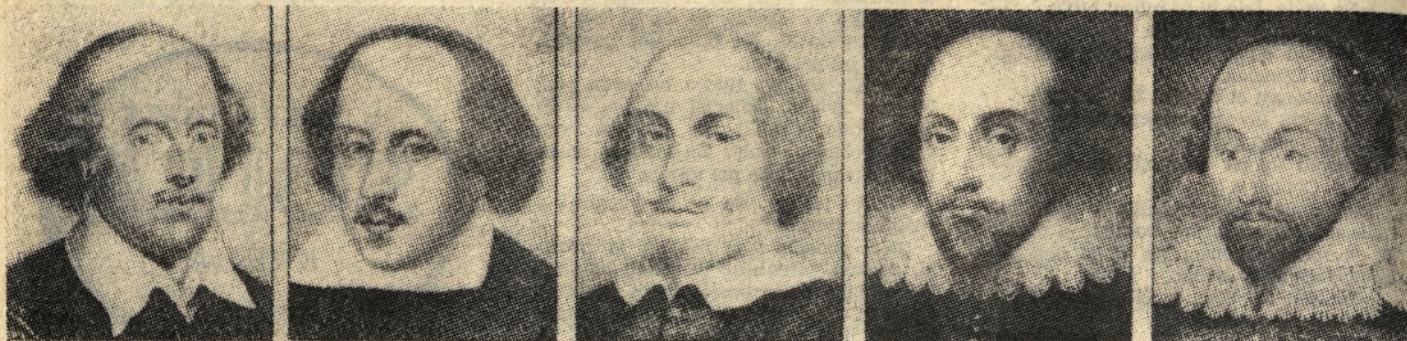
Portret, ki ga sedaj vidimo na mnogih plakatih v našem mestu, je samo eden od 18, ki obstajajo, vendar ni gotovo, če je Shakespeare res bil tak.

Vsekakor je bilo ob Shakespearovi smrti vsaj 24 dram, katerih avtor je mož z imenom Shakespeare, vendar sedem od njih absolutno gotovo ni napisal ta, čigar 400. obletnico rojstva praznujemo — če domnevamo, da je morda znal pisati in ni le narekoval svojih del.

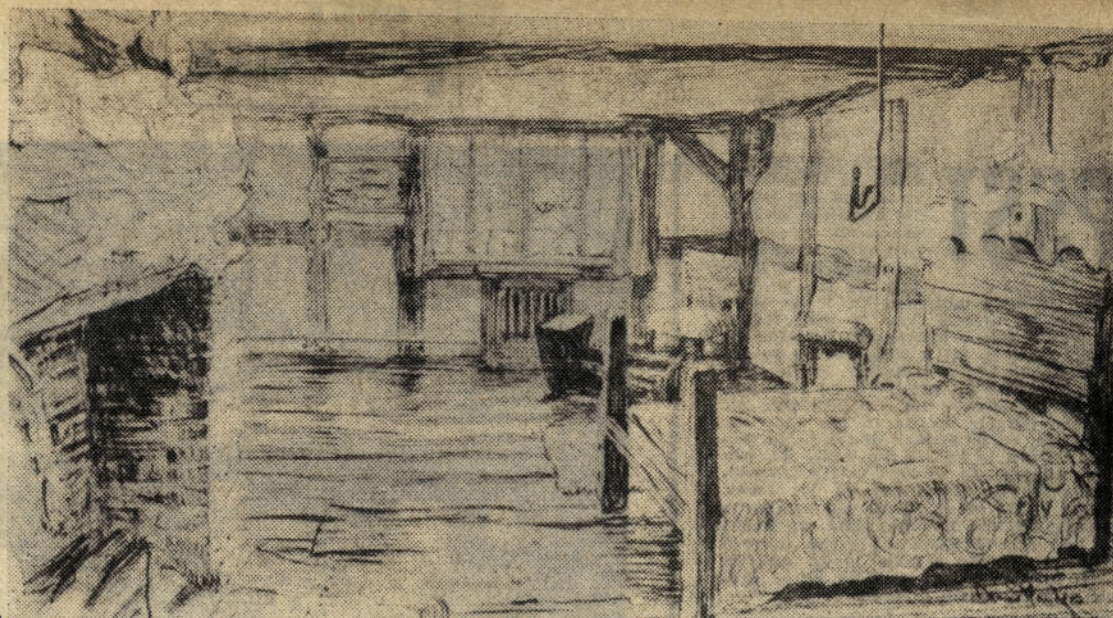
Zgodovina je sledove »sladkega laboda z Avona« (tako ga je po njegovi smrti imenoval dramatik Ben Jonson) tako zabrisala, da v njegovem grobu red približno 200 leti niso našli nič več razen

»blizu površine košček kolka, nekaj prstnih členkov in končno več zob«, dokler nazadnje niso našli še neke lobanje. Lobanja, ki morda niti ni prava, ker so očitno grob le prej izropali, je romala na pisalno mizo pripovednika Horaceja Walpolea, ki je imel avtor roman »Grad v Otrantu« gotovo dosti smisla za rokokojske muhe. Kje je lobanja sedaj, ne ve nihče več.

Shakespearova biografija je sestavljena skoraj iz samih lukenj in je zato bila že predmet žolčnih napadov, ki s se vedno končevali s tem, da je bodisi Shakespeare samo posodil ime drugim pisateljem in je bil sam popolnoma nepomemben mož, bodisi da je ime Shakespeare bil samo psevdonim za enega ali več avtorjev. Skupno poznamo iz literarne zgodovine 57 oseb, ki so jih shakespeareologi imeli za »prave avtorje« Shakespearovih dram. Med njimi je morsk razbojnik Francis Drake, raziskovalec Sir Walter Raleigh, škotska kraljica Marija Stuart, angleška kraljica Elizabeta I., britanski kancler lord Sir Francis Bacon in pesnik Christopher Marlowe, čigar življenje je bilo pravno tako skrivnostno kot Shakespearovo. Vse te teorije imajo seveda eno napako: kot žiško zani-

Domnevna Shakespea-
rova rojstna soba, ki
si jo ogleduje v Strat-
fordu-on-Avon na stoti-
soče obiskovalcev, je sa-
mo drzna rekonstruk-
cija. Kako je veliki dra-
matik preživel svoja
otročka leta, je prav
tako negotovo kot nje-
gova resnična podoba.
Z 18 portreti na naših
dveh straneh vsa zalo-
ga njegovih upodobitev
se zdaleč ni izčrpana.

kaj Shakespeareovo avtorstvo, tako tudi
težko najdejo dokaze, da so drugi napi-
sali 37 Shakespeareovih dram (od teh 37
dram je tudi »Pericles«, ki z veliko goto-
vostjo res ni Shakespeareov!)

Kljub vsej tej negotovosti pa si mesto
Stratford-on-Avon ne pusti vzeti pravice,
da slavi jubilej z velikim sijajem. Vsaka
hiša v Stratfordu je dala povprečno pri-
bližno 340.000 dinarjev, da se okiti za Sha-
kespeareov festival.

Da bi se denar spet stekal nazaj v bla-
gajne, so bili iznajdljivejši, kot bi to bil
sam Shakespeare:

V cerkvi sv. Trojice, kjer so še danes
zakopani Shakespeareovi zobje in prstni
členki, stane ena fotografija približno 7000
dinarjev; kdor hoče obiskati novi Shakes-
peareov center, mora plačati 2000 dinarjev,
čeprav ni dosti za videti; kdor hoče vidno
pokazati svoje občudovanje do avtorja
»Hamleta«, si lahko kupi platinasto spo-
minsko medaljo za 220.000 dinarjev, če že
neče kupiti »Shakespeareovih krožnikov«,
»Shakespeareovih odčepnikov«, »Shakes-
peareovih vrčev za mleko« ali »Shakespea-
reovih pepelnikov«; kdor je žejen, lahko
obišče restavracijo, kjer svež napis po-
nosno napoveduje:

»Dobrodošel, prijatelj! Tukaj je že pred
več kot 350 leti bila gostilna. Medtem ko
je Shakespeare pisal svoje nesmrtno dra-
me, so njegovi prijatelji tu pili svoja pri-
ljubljena žganja!«

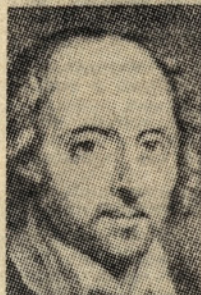
Tudi Shakespeareovo rojstno hišo lah-
ko obiščete: častiljiv hišnik, zelene trebu-
šaste galone, skelet pisalne mize iz prasta-
rih, zvitih desk. V rojstni sobi: majhna,
izrezljana zibelka.

Samo — Shakespeare ni nikoli ležal v
tej zibelki. Pravo Shakespeareovo rojstno
hišo so vsaj dve sto let po njegovi smrti
prezidali. Tam je potem bila gostilna in
mesnica. V ruševinah so pred sto leti našli
pol glavnika, del glinene pipe, koščke ko-
vine in steklene črepinje. Danes so te re-
likvije ponosno razstavljene v vitrinah. Ali
je morda glavnik res iz 17. stoletja in je
morda bil Willyjev ali pa je dve sto let
pozneje tičal v laseh mesarjeve žene — le
kdo bi vse to vedel?

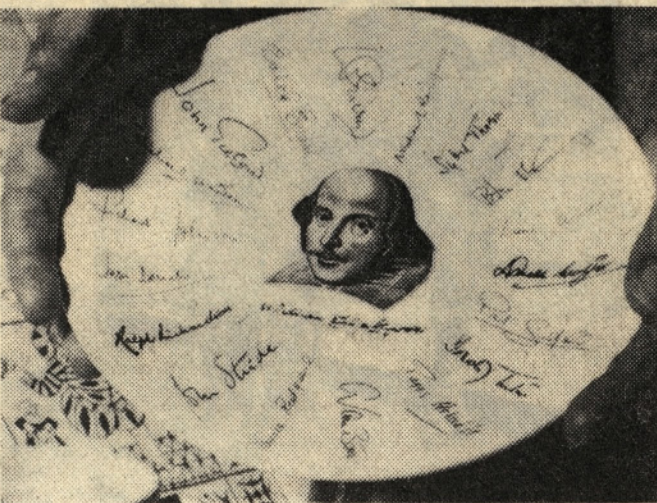
Glavno je, da dva milijona turistov
polnita stratfordske blagajne.

Končno pa ima Stratford on Avon ne-
kaj, česar New York na svoji svetovni
razstavi ne more pokazati.

H. P. R.

Shakespeareova pipa,
Shakespeareov pepelnik
in Shakespeareova bu-
dilka: turistična indu-
stria je dobila spet
nove ideje za izkorišča-
nje slave »laboda iz
Avona«. Menda ni tre-
ba posebej dokazovati,
da je tak kič zelo ne-
vreden način za poča-
stitev Williama Shakes-
peara v jubilejnem le-
tu ob 400-letnici, ker se
je 23. aprila 1564 rodil.

PSST

MARIO CAUNE, sla-
šičar iz Genove, je
že leta in leta kupo-
val loterijske srečke,
prepričan, da se mu
bo enkrat nasmehni-
la sreča. Pred krat-

kim se mu je res.
Dobil je deset milijonov lir. V soboto je
to izvedel, uradna lista in izplačevanje
pa sledita šele v ponedeljek. Ponosen na
svojo srečo je šel k fotografu in se dal
ovekovečiti, kako razkazuje svojo sreč-
ko. Zvečer sta ga prestregla na cesti dva
maskirana lopova, mu z naperjenimi pi-
štolami iztrgala srečko in mu zagrozila
s smrtju, če ju prijavi. Mario ju je vse-
eno prijavil in ko sta čez nekaj dni pri-
šla po denar, so ju brez težave zgrabili.
Nedolžno sta zatrjevala, da je srečka
njuna in da si je Mario vso zgodbo o
napadu izmislil. Sobotna slika, na kateri
je bilo s povečevalnim steklom mogoče
prebrati številko srečke, ju je spravila
pred sodišče. Mariu pa tako rekoč dru-
gič prinesla glavni dobiček.

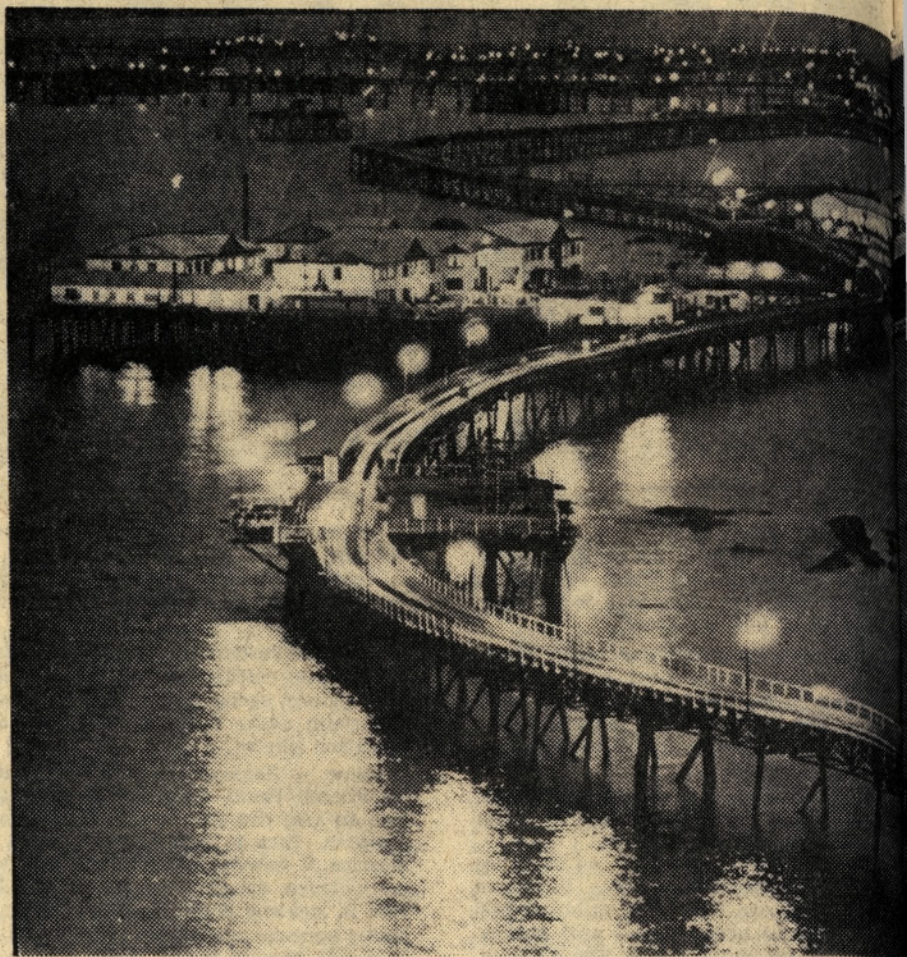
FRANCOSKI državni tožilec je obtož-
bo proti ženitnemu goljufu, ki je mnogim
ženskam obljubil zakon, zaključil z
ognjevitimi besedami: »Ta brezvestni,
podli človek zasluži najstrožjo kazen, ker
je zlomil nič več in nič manj kot 15 žen-
skih src v skupni vrednosti 2.800.000
frankov.«

PSIHOLOGINJA Odette Irving iz Washing-
tona je na sestanku ameriških psihologov od-
krila najnovejšo metodo za sprostitve živčne
napetosti in raznih oblik besa. Posebno je
metoda primerna za nervozne zakonce, direk-
torje podjetij in podobne žrtev današnjega
tempa. Postopek je prav preprost: vzameš
papirnato vrečico, jo napihneš in počiš. Ziv-
ci se bojda v hipu pomirijo. Promet s pa-
pirnatimi vrečicami je po tem senzacional-
nem odkritju narasel za 40 odstotkov in
pravijo, da je bistra psihologinja dobila od
nekega tovarnarja vrečic v zahvalo — vilo.

SODNI SLUŽITE LJ v Wellingtonu
(Anglija), ki bi moral poćlicati k zasli-
šanje nekega Poljaka, si ni znal pomagati
drugače, kot da je njegov nesrečni pri-
imek Prybyszwescki napisal na kos pa-
pirja in ga pomolil pod nos vsakomur
na sodnijskih hodnikih z vprašanjem:
»Ste to vi?« Niti dve uri nista minili in
že je našel pravega in ga pripeljal na za-
slišanje.

V RIO DE JANEIRU so odkrili šolo za
goljufanje pri igrah. Ker oblast takih
šol navadno noče registrirati, je bila pri-
javljena kot verska nedeljska šola.

PARISKI umetnik, ki je pripravil raz-
stavo svojih umetnin v svojem privatnem
stanovanju, je obesil k vratom navodilo:
»Moderne umetnosti ni težko razumeti.
Če vidiš objekt na zidu, je to slika; če pa
greš lahko okoli, gre za kip.«

Spet resen

Po dolgih letih životarjenja je
dobil Buster Keaton, komik »z
ledenim obrazom« spet večjo vlog-
o. Igra indijanskega poveljnika
Smrdljivega orla v filmu »Zaba-
va v pižamah«, glasbeni komediji
s področja »science fictiona«. Če
še kombinacija glasbe, indijana-
ric in vesolja ne bo pomagala,
bo za gotovo poskrbela za pri-
tiv gledalcev vsaj Busterjeva so-
igralka Bobbi Shaw.

Zadeva se pelje

Tri dni pred našim posnetkom
je bilo tole čudno vodno vozilo
še čoln na vesla. Potem se ga je
lotil Thomas Driscoll iz Lewisto-
na v ameriški državi Maine in ga
z očetovo pomočjo spremenil v
plavajočo zaboj, kot ga vidite na
sliki. Namenjen je za vlačilca,
dolga je skoraj štiri metre, po-
ganja pa ga motor s sedmimi
konjskimi močmi in pol.

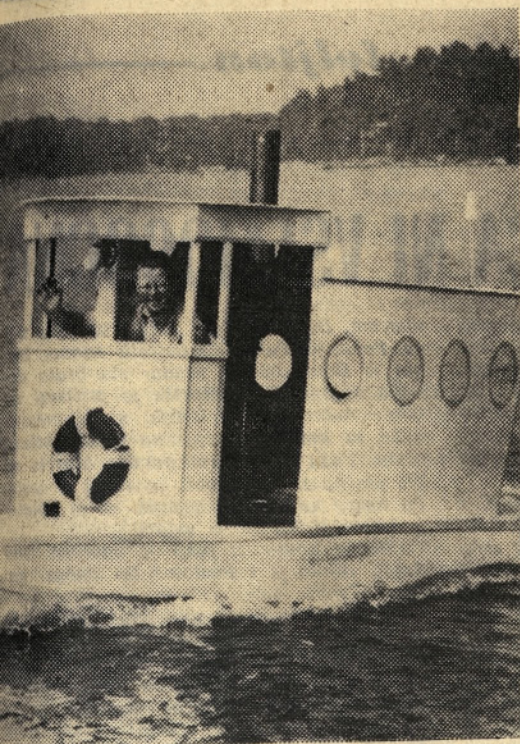

Naftni mostiščarji

Kot podobe iz pravljice zažari zvečer na Kaspijskem morju mesto Neftni Kamni, domovanje delavcev, ki črpajo izpod morskega dna dragoceno nafto. Zgrajeno je daleč od obal, njegove ceste na kolenh merijo več kot 150 kilometrov in vključujejo vse, kar si predstavljamo pod pojmom mesta: stanovanjske zgradbe, trgovine, šole, zabavišča itd.

V diru po slenskem trgu

Iz tekmovanja med 17 mestnimi četrtmi se je v 15. stoletju razvil v Sieni tradicionalni palio. Dvakrat na leto, 2. julija in 16. avgusta, privablja v starinsko srednjeitalijansko mesto okoli 50.000 gledalcev. Jahači dirjajo brez sedel okoli glavnega trga in smejo tekmece tudi nevihteško suvati s palico. Od tod pravilo, da je zmagovalec konj, ki pride prvi na cilj, pa naj je jezdec na njem ali ne. Dokaj živahen prizor z letošnjega avgustovskega palia je na naši spodnji sliki.

Babici se mudi pod nebo

83 let je stara, pet vnukov ima in nobene večje želje na svetu, kot da bi se naučila letati. Leta 1927 se je Mrs. Evelyn Hobday iz Farnborougha v Angliji prvič peljala z letalom in tedaj se ji je zapičilo v glavo hrepenenje po zračnih višavah. Nekajkrat bo morala v kabini še prenesti instruktoria Dereka Johnsona, ker pa je v najboljših letih za učenje, upa, da bo lahko kmalu sama poletela med oblake.

Violinski čari

Nemška filmska igralka Korinna Rahls je huda, ker se noben režiser ne zmeni za njene violinske sposobnosti. Sicer je »Rinnchen« tudi že brez goslanja dosegla že čedne uspehe, nazadnje v filmu »Noč brez konca« in v televizijskih igrah »Zločince« in »Trojanske vojne ni bilo«. Pravijo, da ji pomagajo pri karieri zdrava načela, ki si jih je postavila: 1. ne bodi do režiserja prijaznejši kot zasluži, 2. pokaži vse, kar moreš in kar imaš, in še malo več, 3. napačen sram je napačen. Po prostodušnem igranju in navedenih načelih je kar težko verjeti, da je bila Korinna »mrzla« nečakinja nemškega protestanskega škofa Ota Dibeliusa.

JUNAKI OKLEPOV IN SULIC

S starim bojnim krikom »Drži ga!« je vitez v črnem oklepu zabodel ostroge konju v bok in zdrvel na bojno polje. Vijoličasta perjanica na čeladi je zaplapolala v lahнем vetrcu in sulica se je zableščala v poletnem soncu.

Z druge strani se je zapodil proti njemu konjenik v sivem oklepu in z rumeno perjanico na glavi.

Zameglilo se je, ko sta treščila skupaj. Čez nekaj hipov se je črni jezdec valjal po tleh. Nasprotnik je razjahal in naskočil premaganca z mečem.

Kratek boj in črnega viteza — kri je lila z njega — so odnesli služabniki v svilenih in žametastih srednjeveških oblekah.

Tisočglava množica gledalcev vzklika zmagovalcu in med smehom komentira strašni boj.

Oziramo se za filmskimi kamerami in žarometi. Nikjer ničesar. Čemu se potem viteza v drugi polovici 20. stoletja v mirni Angliji zbadata s sulicami in si puščata kri?

»Britain's National Trust«, ustanova, ki ima na skrbi angleške starine, bi rada prišla do denarja in je sklenila obnoviti viteške turnirje v vsem blišču

Viteški turnirji s pravimi oklepi in gumijastimi sulicami privabljajo v Montacute množice romantičnih gledalcev.

feljton

ZLOČIN POTUJE PO SVETU

10

STROJNICA NI VSEMOGOČNA

Stražar Stone je takoj pohitel po pomoč, saj ni vedel, koliko vlomilcev je vdrlo v banko. Odprl je glavna vrata in odhitel v pisarno mestnega šerifa, ki je bila oddaljena le nekaj hiš. Našel ga je v družbi njegovega pomočnika in advokata Adamsa. Vsi so zagrabil za orožje in odhiteli k banki.

Earl Morris je zaslišal streljanje v banki in takoj odšel k avtomobilu. Medtem se je Paul Scott priplazil do okna v strnišču in se spustil na ulico. Don Scott je s strehe videl, kako je njegov ranjeni brat bolj padel kakor plezal proti ilom, kjer je obležal.

»Drži se, Paul,« je zavpil in mu priskočil na pomoč. Na drugem koncu ulice so se že prikazali šerif in spremljevalci.

Don je vlek el brata proti avtomobilu. Za hip je obstal in spustil rafal proti prega-

njalcem. Dva strela sta zadela šerifa v nogo. Padel je. Takrat je ustrelil Adams. Naboje je Dona oplazil, vendar sta brata dosegla avtomobil in Morris je pritisnil na plin. Avtomobil je zdvijal skozi mestne ulice in kmalu zapeljal na avtomobilsko cesto. Toda na nekem ovinku Morris ni bil pazljiv in avtomobil je zletel s ceste. Po nekaj sunkovitih zavojih se je zaletel v drevo. Motor se je ustavil.

»Morali bomo iti peš,« je ugotovil Don Scott. »Kako je s Paulom? Bo zmoget hojo?«

Pri svetlobi avtomobilskih žarometov sta mu pogledala rano in z velikim napotrom izvlekla drobce žepne svetilke iz krvavečih ust. Nato sta rano za silo obvezala. Podprla sta Paula, ki se je opotekal od bolečnin in slabosti, in počasi so vsi trije krenili proti Pine Ridgeu.

V ANGLIJO!

avno minulih stoletij. Upokojeni podpolkovnik Anthony Bullivant, nekdanji konjeniški oficir, je povabil k sodelovanju osem najboljših angleških jezdecov.

Tisoči angleških in tujih turistov so se zbrali pred romantičnim gradom Montacute v jugovzhodni Angliji in uživali v viteškem dvoboju, čeprav je bila konica sulice gumijasta in čeprav je lil iz premaganega viteza namesto krvi paradižnikov sok.

Prvotni turnirji v 11. stoletju so bili bolj krute narave. Nasprotnika sta se bila na življenje in smrt. Zmagovalec je dobil premagančovo premoženje. Kasneje je imel pravico samo do njegovega konja in opreme. Sčasoma pa je postala oprema tako težka in konji pod njo tako počasni, da ni bilo več pravega zanimanja za turnirje.

Enkrat samkrat so jih skušali po 17. stoletju obnoviti. Leta 1839 na Skotskem, a poskus ni uspel.

V našem zmehaniziranem veku ima romantični spektakel več upanja. V Montacutu ga nameravajo prirediti večkrat v poletni sezoni. Z nameček bodo vedno izvolili še »kraljico mladosti in lepote«.

Štirinoge televizijske zvezde

Chuck Eisenmann je bil poklicni igralec baseballa. Z leti je slava minila, treba se je bilo lotiti drugega poklica. Poskusil je z novinarstvom in gledališčem, uspel pa šele s svojimi štirimi psi. Kvartet nemških ovčarjev London, Toro, Thorn in Little London — je poskrbel, da mu ni slabo na svetu. Res pa jih je naučil stvari, o katerih se ostalim pasjim zastopnikom niti ne sanja. V angleščini, nemščini in francoščini razumejo 4800 besed, razločujejo barve in izvajajo točke, kot je na sliki, skoraj v spanju. 286-krat so doslej že nastopili v televizijskih oddajah in dvakrat v celovečernih filmih. Chuck svojim psom ni samo učitelj, ampak tudi skrben oče: kuha jim hrano, vsak dan jih skopa, jim počese dlako in in očisti zobe.

OBROČ SE STISKA

Naslednje jutro, okoli sedmih, je učitelj Taylor odprl šolsko garažo, da bi pregledal autobus, ki je dovažal otroke iz oddaljenih farm. Naenkrat se je znašel pred revolverjsko cevjo.

»V hudi kaši ste, gospod!« je zamrmral neobrit neznanec z mrkami očmi, z revolverjem v rokah. »Vstopite!«

»Kaj hočete od mene? Ničesar vam nisem storil.«

»Že to je narobe, da ste tu. Moramo pobegniti, pa čeprav bi vas morali ubiti. Bolje bo, da ne puščamo priča za seboj.«

»Prosim vas, pustite me pri življenju,« jih je zaklinjal učitelj. »Ostati bom v garaži. Oborožen tudi nisem.«

Neznanci so si premislili. Zaklenili so ga v garažo. Sedli so v njegov avtomobil in odpeljali s šolskega dvorišča. Bila sta Earl Morris in Don Scott. Ponoči sta se skrila v garažo in čakala Paula, ki je odšel v Pine Ridge po skriti avtomobil.

Medtem je lokalna policija iz Camptona, okrepljena z agenti FBI, s sodelovanjem meščanov in farmarjev organizirala velik lov na roparje in natančno preiskavo vsega območja. Že zgodaj zjutraj so našli

razbiti avtomobil, kar je bil očiten znak, da roparji niso mogli biti daleč.

Pred poldnevom so osvobodili tudi zaklenjenega učitelja. V Pine Ridgeu so našli še rezervni avtomobil, do katerega Paulu še ni uspelo priti.

POZNANSTVO V JECI

Vpeljani in izkušeni policijski stroj je hitro stiskal obroč okoli treh roparjev. Popolnu dosieji z vsemi podrobnostmi iz njihove roparske dejavnosti so že ležali na mizi vodje preiskave.

Earl Morris, star 31 let, je 11. maja 1951 izropal neko manjšo banko v Texasu, kjer je pobral 4000 dolarjev. Po hudem boju ga je policija čez kako uro prišla.

Nekaj tednov pozneje so v avtomobilu bratov Scott našli 10.000 dolarjev, ukradenih v letalski bazi v Wichiti.

Vsi trije kriminalci so prestajali kazen v jetnišnici v Huntessvilleu. Brata Scott sta dobila po pet, Morris pa deset let zapora. Tu so se seznanili in v prostih urah precej pogovarjali o svojih roparskih podvigih in napakah.

»Moral bi takrat v Collinville ubiti

tistega fanta, pa me ne bi nikoli prijeli,« je razglabljal Morris.

»Če bi midva imela strojnico, bi ne bila tukaj,« je obžaloval Scott. »Prihodnjic ne bom več brez avtomata.«

Ugotovili so, da je treba biti vedno dobro oborožen in odstraniti vsako pričo.

SESTANEK NA SVOBODI

Morrisa so pomilostili že po dveh letih, brata Scotta pa so izpustili leto dni pozneje. Marca 1956 so se ponovno srečali, tokrat na svobodi. Pogovarjali so se o dnevih, ki so jih prebili skupaj v zaporu. Ob neki priložnosti je Paul Scott omenil bogato banko v majhnem odročnem mestecu, ki nima niti lastne policije.

»To pot, Earl,« je poudarjal Paul, »me bomo ponovili napake. Obvezno bomo nosili s seboj orožje.«

V začetku decembra je Morris prejel pismo, v katerem ga je Paul Scott povabil na sestanek zaradi končnega dogovora o napadu na banko. Priskrbeli so si orožje in naboje ter določili 5. januar za akcijo.

Morris in Paul sta priskrbeli tudi acetilensko luč za rezanje železa in odšla Donu naproti. Spotoma sta se ustavila, da bi

S TEŽKIM SRCEM V BENETKE

»Benetke? Prava mora!« je priznal Michelangelo Antonioni z mračnim glasom. »V Benetke grem ves prestrašen. To ni strah pred morebitnim neuspehom: kdor se odloči za tekmo, mora biti pripravljen tudi na poraz. Plaši me festivalsko vzdušje: dvojje slabih izkušenj iz Cannesa mi je zapustilo

v duši rane. Morda so Benetke resnejše...«

»Strašno je pomisliti,« povzame Monica Vitti, »da bodo v Benetkah v dveh urah zvrtili napore in tegobe celega leta. Na vzdušje večera lahko vpliva cel kup zunanjih elementov. Celo dež lahko spravi v slabo voljo publiko, to festivalsko publiko, ki pri-

de z jaht in dvoran kazina ter se snobistično zavali v naslonjače, v bistvu pa ji sploh ni za film. Moji spomini na festivalske večere so polni tesnobe: še zdaj slišim žvižge iz Cannesa za »Avanturo«, film, ki je doživel poznejše po vsem svetu silen uspeh. Tisti večer sem jokala, kot da bi me pretepli. In potem »Mir«, spet v Cannesu; občinstvo ga je sprejelo malo bolje, polemika pa je bila ostra in nesramna.«

Ne vemo še, če je tesnoba para Antonioni — Vitti pred premiero njunega filma »Rdeča puščava« na letošnjem beneškem festivalu upravičena. Če že ne bo težav z žirijo, s cenzuro bodo prav gotovo. Naša slika kaže enega izmed močno naturalističnih prizorov z Monico Vitti in Richardom Harrisem v hotelski sobi, ki prav gotovo ne bo neporezan prišel na platno.

preizkusila bombo s kisikom. Pri tem sta ju zmotila policijski narednik in njegov pomočnik, ki sta se pripeljala mimo.

Komaj 24 ur po srečanju s policisti so roparji že bežali kot zajci pred lovskimi psi. Paul je bil hudo ranjen, Morris je imel prezeble noge. Don pa je drgetal od mraza in lakote.

V PASTI

Preganjanja niso prekinili niti ponoči. V ponedeljek zjutraj so ujeli Dona Scotta. Neki policaj ga je našel v hiši starega farmarskega para, ki ga je nahranil in mu ponudil posteljo, ne da bi vedel, da je ropar. Ko so ga prijeli, se je zaklinjal, da je brat mrtev.

Paula Scotta in Morrisa so ujeli sele v torek. Neki delavec je zapazil ukradeni avtomobil, s krvavimi madeži na sedežih. Kmalu so obkolili vse območje in začeli preiskovati vsako ped zemlje.

Eden izmed preganjalcev je opazil, da se koruzna stebila na njivi, ki jo je preiskoval, sumljivo majejo.

»Pridite ven, ah pa vas bomo postrelili kot zajce,« je zavpil bolj prestrašen kot hraber.

Nekaj agentov je slišalo njegov klic in mu priteklo na pomoč.

»Mi smo iz FBI. Deset pušk je uperjenih v vas. Pridite ven z dvignjenimi rokami!«

»Odgovor je kmalu prišel. »Ne streljajte. »Dam se, Ranjen sem. Jaz sem Paul!«

»Morris je tu blizu. Čuvajte se ga.«

Vendar pa je bilo opozorilo nepotrebno. Tudi Morris je z dvignjenimi rokami prilezel iz koruze.

Nekaj mesecev pozneje so bili vsi trije obsojeni na trideset let ječe. Za zdaj ni še nobenega doletela amnestija.

PRIHODNJIČ:

HITLERJEV PONAREJEVALNI STROJ

Pasja prijateljica

Iskala je hobby, pa se je odločila za bok-sarje. Ne take z rokavicami, ampak za pasjo pasmo, ki je nekaterim predstavnikom plemenitega športa iz ringa samo slučajno podobna v obraz. Zdaj je Rosanna Schiaffino obdana z malimi bok-sarčki, soprogram Alfreda Bini pa se diskretno trudi, da se ne bi vsa hiša spremenila v glasen pesjak. Sicer pa bo morala kmalu zapustiti svoj rimski hobby in odpotovati v Spanijo, kjer bo v filmu o El Greču (upodobil ga bo Mel Ferrer) igrala Gerónimo de Cuevas, s katero je imel slavní španski slikar grškega rodu otroka. Po tem pa jo čaka Amerika. S televizijo se je pogodila za vrsto oddaj, med drugim tudi za novo serijo s priljubljenim dr. Kildarom. Tako hudo ji bo po možu, da namerava ob petkih zvečer z letalom zdrveti v Rim in se ob ponedeljkih zjutraj ponovno vračati na delo v Hollywood.

PSST

je dal v polni opremi čez noč zapreti v celico za globoko zmrzovanje. Zjutraj ni prišel iz nje globoko zmrznjen, ampak čisto v redu in ni staknil niti najmanjšega naboda.

AMERISKI zdravniki so ugotovili, da se vse bolj zmanjšuje število namišljenih bolnikov. Dejstvo bi bilo razveseljivo, ko ne bi šlo zmanjšanje na račun drugega dejstva, da je namreč vedno več pravih bolnikov.

BIBLIJA je prišla na vrsto tudi za prevod v eskimščino. Pojavila se je težava z »jagnjetom«, saj Eskimi nimajo pojma, kakšna žival je to, in zato tudi nimajo besede zanjo. Odločili so se, da bodo jagnje povsod nadomestili s »tulenjčkoma«.

OBCINSKI uslužbenec nekje v Flandriji je javno razlagal, da je njegov šef tepec, ki ne zna šteti niti do deset. Prišel je pred sodišče in zaslišal so ga za tri mesece. V obrazložitvi sodbe piše, da je bil kaznovan »zaradi izdajanja uradnih skrivnosti«.

MED NAGRADAMI radijske postaje Odense na Danskem je bil tudi brezplačen porod v privatni kliniki z vsem komfortom. Pravico do njega si je zagotovil Helge Madsen, 82-letni samec.

SREDI NOCI je policija dvignila iz postelje 26 mirnih državljanov East Orangea v New Jerseyu in jim sporočila, da so aretirani. Sele na policijski postaji so izvedeli, kaj so zagrešili. Sodišče je sprejelo predlog mestne knjižnice, da se smatrajo za tatove vsi bralci, ki kljub opominu niso vrnili izposojenih knjig.

SVEDSKI etnolog dr. Strandberg je objavil rezultate svojih raziskovanj o zgovornosti prebivalcev vseh petih kontinentov. Najbolj molčeči so po njegovih ugotovitvah Finci, na drugem mestu so Kanadčani. Drugi konec spiska so kot najbolj klepetavi in najglasnejši zasedli Italijani, Brazilci in Mehikanci.

DIREKTOR MAROSKEGA turističnega urada M. Chraibi je nedavno obiskal Pariz in povedal novinarjem pripetljaj prejšnjega dne: »Kakih 60 let stara francoska dama me je presenetila z vprašanjem: 'Ali je pri vas še kaj šejkov? Ze od svojega osemnajstega leta naprej namreč sanjam, da bi me zapeljal kak šejk...'. Vprašal sem damo, čemu je tako dolgo čakala in nedolžno mi je odgovorila: 'Ja, mož mi ni prej umrl. Bil je tako ljubosumen...'.«

DRUSTVO za zaščito živali v Buenos Airesu je doseglo pri oblasteh zakonsko odločbo, da morajo imeti konji poleti na glavi pokrivalo. Ali baskovsko baretko, slamnik ali cilindar, v zakonu ni določeno.

NOVINARKA, ki je hotela po govoru delegata v Združenih narodih takoj natipkati poročilo in ga poslati svojemu časopisu, je vzele v ta namen s seboj prenosni pisalni stroj. Doživela je neljubo presenečenje. Odprla je kovček in ugotovila, da je v naglici zagrabila prenosni šivalni stroj.

PEVKA Maria Callos se smrtno boji številke 13. S tem v zvezi se je razvil med njo in impresariom iz Londona takle razgovor. »London vam ponuja za večer dvanajst tisoč šillingov.« Callas: »Zakaj ravno dvanajst?« Impresario: »Da vam ne bi številka trinajst prinesla nesreče.« Callasova: »Točno. Sijajni ste. Zadržite štirinajst, pa prav tako ne bo nesreče!«

NITI ZVEČER ni popustila vročina in 37-letni Franco Cornolti iz Torina ni mogel zaspati. Sklenil se je osvežiti v bližnjem bazenu. Kopalnice ponoči seveda ni bilo odprto, pa je zlezal čez zid, se sleknil in se na glavo pognal v vodo. Zdaj leži s hudimi poškodbami v bolnišnici. Vročina ga je tako zbegala, da sploh ni opazil, da v bazenu ni vode.

IZGUBLJENI VAGON

● Konec s strani 34
sušen vodnjak. Vanj smo spustili sliko. Ob robu vodnjaka boste lahko našli skrito tudi vrv.«

Hazel je od črke do črke zapisal njegovo priznanje. Malo ga je pekla vest, ker se ni držal pravil, toda...

x x x

»Kot sem že rekel,« je razlagal Hazel siru Gilbertu, »sem popolnoma zasebna oseba v tem primeru in kot tak vam vračam vašo sliko.«

Sir Gilbert je gledal v Hazelov brezizrazni obraz.

»Dobro, kdo pa ste potem?« je začudeno vprašal.

»Po mojem najprej zbiralec knjig. Ste že prebrali razpravo o Zbirki knjig iz Jakobove dobe?«

»Ne,« je odgovoril sir Gilbert, »še nisem. Toda rad bi kaj več zvedel o tem primeru. Kako ste prišli do slike? Kje je bila? Kdo...«

»Sir Gilbert,« ga je prekinil Hazel, »razume se, da vam bom povedal resnico. Jaz sam nisem sodeloval pri tem. Čisto slučajno sem odkril, kako so ukradli vašo sliko in kam so jo skrili.«

»Prav to hočem vedeti. Prijavi bom policiji, jaz...«

»Mislim, da tega ne boste storili. Se spominjate, čigava je bila kopija te slike?«

»Da. Bila je last grofa Ringmera, toda on jo je prodal.«

»Ste o tem popolnoma prepričani.«

»Prosim?«

»Kaj bi rekli, če bi vam povedal, da je grof kopijo ves ta čas skrival?« je vprašal Hazel.

Dolgo časa sta oba molčala.

»Mislite resno,« je končno vzkliknil sir Gilbert. »Grof vendar stoji že z eno nogo v grobu! Tako je ostarelo, da

ne more... Pred dvema tednoma sem bil pri njem na kosilu.«

»Mislim, da boste zadovoljni s tem, kar ste do sedaj slišali?«

»Strašno! Strašno! Ne bi rad, da bi se o tem kaj razvedelo.«

»To ni niti potrebno. Organizacijski odbor Winchesterske razstave bo že uredil to stvar.«

»Seveda, v vsakem primeru, če bom izjavil, da sem se zmotil in poslal kopijo.«

»Tako bo najbolje,« je odgovoril Hazel. »Jeffrey je pravzaprav zaslužil kazen,« si je mislil, »toda ideja je bila sijajna.«

»Vas lahko povabim na kosilo,« je rekel sir Gilbert.

»Hvala, sem vegetarijanec.«

»Pripravili bomo nekaj primernega.«

»Hvala lepa, toda v železniški restavraciji sem si že naročil krožnik zelenjave.«

Prevedla

MARJETA BRUMEN

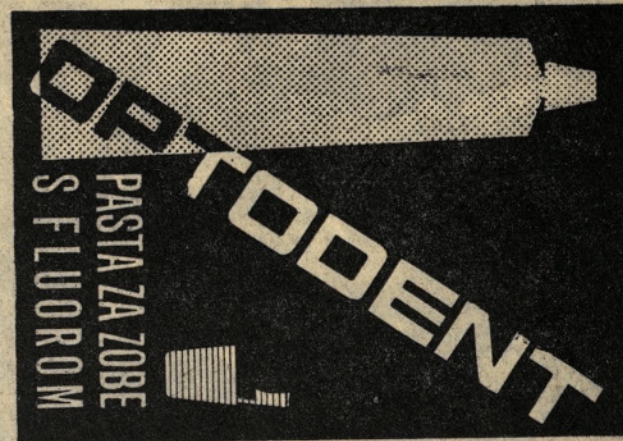
ADRIA CREME

ščiti vaš obraz pred
vsemi dražljaji, hrani
in neguje kožo

DAHLIA - Beograd

Za žejne narave

Bolj kot na jezenski velesejem v Frankfurtu bi sodil tale nahrbtnik na vinski sejem v Ljubljano. 25 litrov traminca bi podaljšalo sladkosti poskušenj najmanj za teden dni. Če je v njem voda, pišejo, da je zelo primeren tudi za kampiranje, lahko pa ga uporabljajo tudi vrtnarji in gasilci (za žepne požare). Pipica za natakanje je priročna posebno za tistega, ki koraka za lastnikom nahrbtnika.

NAČRTI SOVJETSKIH REŽISERJEV

Sovjetski film si je zadnja leta pridobil v svetu velik ugled, ki so ga potrdile tudi številne nagrade na mednarodnih filmskih festivalih. Te dni je bila v Moskvi tiskovna konferenca predsednika Državnega komiteja Sveta ministrov ZSSR. A. V. Romanova, ki je domače in tuje novinarje seznanil z rezultati lanske filmske žetve in načrti za letošnje leto.

V sovjetskih studijih so lani izdelali 102 umetniška filma in 33 dolgometražnih poljudno-znanstvenih in dokumentarnih filmov. Za lansko sezono je značilno, da ni dala kakšnih izjemnih dosežkov, da pa je število nadpovprečnih filmov bilo dokaj višje kot prejšnja leta. Največ uspeha doma in v tujini so poželi »Uvod v življenje«, režiserja Igorja Talankina (posebna nagrada žirije na beneškem fe-

stivalu), »Optimistična tragedija« režiserja Samsonova (posebna nagrada v Cannesu za najboljšo revolucionarno epopejo), »Pot v prazno« režiserja Vladimira Vengerova (srebrna nagrada na festivalu v Moskvi), »Slepa ptica« režiserja Borisa Dolina (prva nagrada na beneškem festivalu mladinskih filmov).

Razen teh so bili mnogo priznanja deležni tudi vojni film Aleksandra Stolperja po romanu Konstantina Simonova »Živi in mrtvi«, slavna »Tišina« Vladimirja Basova, pogumno se je lotil usod ljudi, ki so se znašli v kolesju stalinističnih metod, pa še vedra komedija Georgija Danelija »Sprehajam se po Moskvi« in številni drugi.

Za letošnje načrte je značilno, da imajo sodobne teme zelo velik delež, saj

jim bo posvečena dobra polovica od 107 filmov, kolikor jih bodo posneli letos. Največje zanimanje vlada za novi film režiserja Grigorija Cuhraja »Živela sta starec in starka«, ki se ukvarja z moralno podobo sovjetskih ljudi. Zanimive stvaritve s sodobno tematiko obetajo tudi A. Saltikov (»Težka pot«), I. Pirjev (»Svetloba daljne zvezde«), A. Bukovskij (»Torba polna src«) itd...

Mnogi režiserji so se posvetili filmskemu prikazu klasičnih del ruske literature. Tako Sergej Bondarčuk končuje prvi in drugi del »Vojne in miru« po romanu Leva Tolstoja. Basov snema film po Puškinovi povesti »Metež«, Rostocki pa se je lotil Lermontovih povesti »Taman« in »Bela«.

Domačo in tujo (v Londonu) premie-

Med vsemi lanskoletnimi sovjetskimi filmi je menda največ zanimanja vzbudil film režiserja Basova »Tišina«. To je pogumna in odkrita izpoved o težkih časih, ko je Stalin neusmiljeno posegel v usode ljudi in svojevoli odločal o sreči ali nesreči nedolžnih in poštenih ljudi. Igrajo: Vitali Konjaev, Georgij Martinjuk.

ro je nedavno doživel »Hamlet« režiserja Kozinceva, ki je požel mnogo priznanja.

Med zanimivejšimi načrti kaže omeniti še nekaj koprodukcij, ki jih že snemajo. Tako na primer sovjetsko-italijanski film »Šli so na vzhod«, ki ga snema De Santis in pa prva sovjetsko-ameriška koprodukcija »Srečanje na daljnem vzpoledniku« po istoimenskem romanu Michela Wilsona. Snemanje bodo v kratkem začeli v Sovjetski zvezi in nato nadaljevali v ZDA.

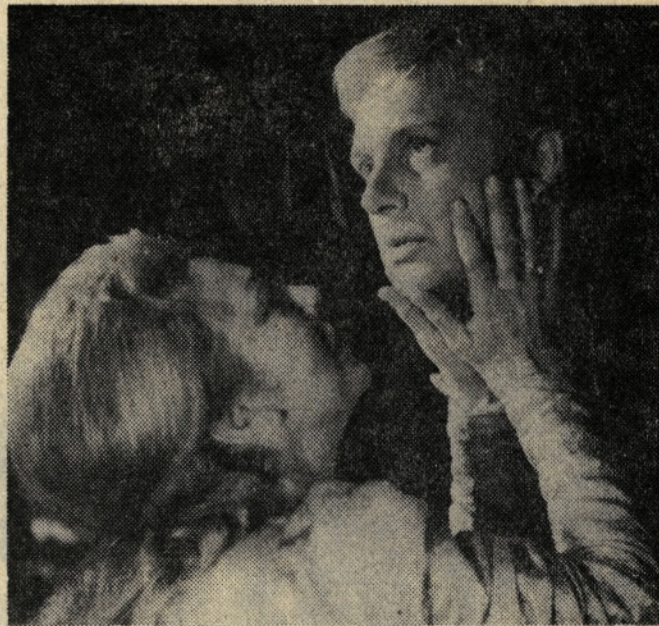
Napovedi, načrtov in obljub ne manjka. Sovjetski filmski delavci ponujajo z letošnjim programom široko izbiro ne le tem, ampak — če smemo soditi po uspelem startu s »Hamletom« — tudi kvalitno in novo obdelavo.

JANEZ STANIC

»Sprehajam se po Moskvi« režiserja Danelija je vedra poetična komedija o dogodivščinah mladega Volodje, ki ga je iz Sibirije prineslo za en dan v Moskvo. Tu se je seznanil z Koljo in Aljono. Marsikaj doživijo, tako da se Volodja prav težko vrne v Sibirijo.

»Živi in mrtvi« je film, ki pripoveduje o prvih dneh druge svetovne vojne, ko je silovit nemški naval našel sovjetsko armado premalo pripravljeno na spopad in ko se je ta med neprestanimi boji morala umikati na vzhod. Film, ki ima za motto: »Resnica in samo resnica«, prikazuje usode številnih ljudi, ki so se znašli v zmedu prvih vojnih dni. Režiser in scenarist Aleksander Stolper je za osnovo svojega filma vzel istoimenski roman Konstantina Simonova. Pisatelj in režiser že vrsto let sodelujeta, posnela sta že nekaj uspešnih filmov.

»Hamleta« je posnel režiser Grigorij Kozincev, ki je ljubiteljem filmske umetnosti dobro znan po filmih »Don Kihot« in drugih. Film je nedavno doživel premiero v Angliji. Preizkušnjo je odlično preстал in dosegel mnogo priznanj pri londonskih kritikih.

KONJSKI PAŠNIKI

Se do druge svetovne vojne so gojili v Gornjem Posočju posebno kobariško pasmo delovnih konj Kobile z mladimi žrebčki so vsako pomlad odgnali v planine pod Krnom in Matajurjem, kjer so se pasle do pozne jeseni. Kravje pastirje še danes v teh krajih imenujejo kozarji, čeprav bi bolj ustrezalo ime govedarji, pastirje mešanih čred, parkljarjev in kopitarjev pa nazivajo konjarji. Danes so konjske črede na planini pod Matajurjem redkost, saj konje tudi v teh krajih močno izpodrivajo traktorji, motorna vozila in drugi kmetijski pripomočki.

JEZERO NA POHORJU

Razen mikavnih sedmerih Lovrenskih jezer je na Pohorju zanimivo tudi Črno jezero, ki ima preko tisoč metrov nadmorske višine. Voda je čista, nekoliko temperirana in primerna za kopanje. Prednost Črnega jezera pa je tudi v tem, ker je zaradi ugodne lege dostopno tako pešcem kot avtomobilistom. Od Osankarice namreč vodi lepa gozdna avtomobilska cesta; po dobro prehojeni pešpoti pa je do jezera 20 minut. Poznavalci pohorskih zanimivosti pa z bojaznijo ugotavljajo, da postaja to višinsko jezero iz leta v leto vedno manjše. Najbrž bo treba umetnega posega, da se bo ta krasota vrh pohorske planote ohranila.

FUŽINA GERMOKA

V Tržiču je včasih delalo 14 fužin. Stiristo let stara, lesena fužina Germovka je imela med vsemi najdaljšo delovno dobo, saj so jo uporabljali vse do osvoboditve. Ko so Tržičani dobili svoj muzej, so sklenili, da Germovko obnovijo. V njej bodo uredili kosarski muzej.

ORIGINALEN VODNJAK

V škojeloškem muzeju na prostem so razstavili tudi primerek originalnega lesenega kmečkega vodnjaka. Zalpa je vodnjak precej izgubil na originalnosti, ker so mu dodali precej neoriginalno in nekmečko pipo.

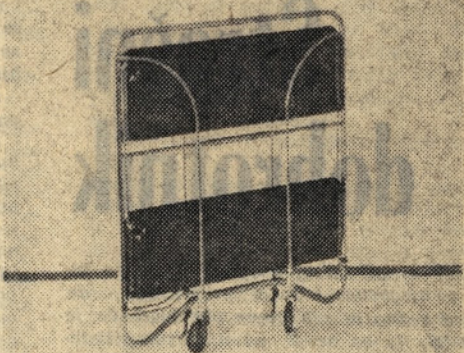
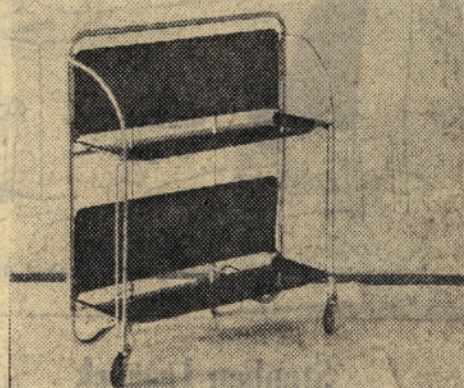

SESTAVLJIVA MIZA ZA SERVIRANJE

Lahka,
premična miza,
praktična
za serviranje in
razdeljevanje
hrane po sobah,
primerna
za hotele,
gostinske
objekte,
sanatorije in
bolnišnice

Sestavljiva
miza
ne zavzame
velikega
prostora.

SUTJESKA

FABRIKA MEDICINSKIH UREDAJA I INSTRUMENTATA
BEOGRAD, 29 NOVEMBRA 113.

— Ah, kakšen slučaj: tudi jaz sem študirala v Oxfordu.

— Izumil sem žepni satelit.

— Mali je gotovo prehlajen: kar naprej kiha!

— Zdaj mi pa lepo v miru povejte, zakaj mislite, da ste piroman?

— Dosti zdaj tega! Nismo več v hotelu!

Stephen Leacock

Strašni dobrotnik

Življenjska zmota gospoda Butta je bila v njegovem trdnem prepričanju, da mora vedno in vsakomur pomagati. Če je izvedel, da se nekdo od njegovih prijateljev seli, kupuje ali prodaja pohištvo, išče ali odpušča služinčad, da ni zadovoljen z obrtnikom ali pa da kupuje klavir, mu je bil vedno pripravljen pomagati. Ko sem ga nekega večera srečal v garderobi našega kluba — pravkar je oblačil dežni plašč in natikal galoše — sem vedel, da se pripravlja na eno svojih dobrih del.

»Pojdite z menoj,« sem ga povabil: »Odigrala bova partijo biljarda.«

Vedel sem, da povabilo ni bilo nevarno.

»Dragi moj, prav rad bi to storil, pa žal nimam časa. Pravkar odhajam.«

»Kam pa, zaboga, v tem dežju in pozni uri?«

»Stopil bom do Everleigh-Jonesovih,« mi je odgovoril. »Saj jih poznate? Te dni so se preselili v naš predel. Kupili so novo hišo na aveniji Samour.«

»Toda saj to je vendar precej daleč, ura pa bo vsak čas deset.«

»Da, kar dobro miljo od zadnje avtobusne postaje,« mi je ljubezljivo odgovoril Butt. »Dež mi pač ne bo škodil, hišo bom pa tudi našel. Sicer res še nikoli nisem bil tam, imam pa trden sistem, kako najti hiše ponoči. Toliko časa zvonim pri vseh hišah v okolici, dokler ne najdem prave. Res je že malce pozno, toda to me ne sme zadržati. Ta dva mlada človeka sta se komaj vselila v svoj novi dom in imata še vse narobe. Nikogar nimata, da bi jima pomagal.«

Ko je stopal po slabo razsvetljenem hodniku, je njegov obraz sijal od dobrote in človekoljubja.

Naslednjega dne sva se pri kosilu v klubu spet srečala.

»Torej,« sem ga vprašal, »ste sinoči našli Jonesove?«

»Seveda,« mi je odgovoril. »Tako sem vesel, da si sinoči nisem premislil. Res da sem se pošteno namučil, a sem jih le

našel. Moral sem pozvoniti pri najmanj dvajsetih hišah. Pri vsaki sem vprašal: »Poznate Everleigh-Jonesove?« Večina jih ni poznala. »Pustite nas pri miru!« so govorili. »Ze prav,« sem jim odgovarjal. »Nikar se ne trudite in ne hodite dol. Kar vrnite se v posteljo. Bom že sam našel. Zakaj bi vznemirjal ljudi. Končno sem našel pravo hišo. Vse je bilo že temno. Ko sem močno pozvonil, je Jones pomolil glavo skozi okno v prvem nadstropju.«

»Kdo je?!« je zavpil.

»Jaz sem! Butt.«

»Kdo? Butt? Žal mi je, toda mi smo že v postelji,« je zavpil Jones.

»Dragi moj mladenič, ne vznemirjajte se, kar ključ mi vrzite. Nikar se ne opravičujte.« — Pomislite, ti ubogi duši sta šli spat iz samega dolgočasje že ob pol enajstih! Prav vesel sem bil, da sem prišel. Malce ju bom razvedril, sem si dejal. Skraja sta bila nekam molčeca. Moral sem največ kar sam govoriti. Dal sem vse od sebe. Naenkrat, bilo je kmalu po polnoči, pa sta kar zaživela. Jones je pogledal na uro in presenečen ugotovil: »Vraga, saj je polnoč že mimo! Bil je presečen, kako čas hitro beži. Pozneje je še nekajkrat pogledal na uro in vedno dejal: »Vraga, saj je že... toliko in toliko. No, pa nisem ostal predolgo. Pri odhodu sem jima obljubil, da bom danes zopet prišel

ŠILCE GREŇČICE ZA: ČEVLJE

— Bikoborbo bo prenašala televizija.

Z izbiro čevljev res nimamo preglastic, saj je trgovin z MODNIMI in TRPEZNIMI čevlji dovolj. Tako vsaj zatrjujejo naše obutvene tovarne. In tako nekako dela reklamno za svoje izdelke tudi tovarna PEKO v Trzinu.

Za šolarje so taki trpežni čevlji kot nalašč, čeprav stanejo sedem tisoč dinarjev. Starši so se kljub visoki ceni odločili za ta izdelek. Za nekaj dobrega je že vredno toliko odšteti. Fant je bil zadovoljen z novimi čevlji, čeprav, po pravici povedano, posebno trpežnih čevljev sploh ni rabil, ker prebije večino časa na kolesu in celo do šole, ki je za prvim ovinkom, ne more peš.

Toda obljube, ki jih zagotavlja PEKO v reklamah, so se kmalu izjalovile. Že čez mesec dni je prišel šolar domov s kislim obrazom in pokazal staršem čevlje, na katerih so popokali šivi in je odpadla peta.

Prva pot staršev je bila seveda do trgovine. Mesec dni je le prekratka življenjska doba za čevlje, zato so upali, da jim jih bodo v trgovini zamenjali. »Brez računa ne bo nič,« so zmajevali uslužbenci. »Seveda se spominjamo, da ste jih kupili pri nas pred kratkim, toda res nam je žal. Poskusite v tovarni. Povejte, da smo priče, če bodo hoteli vedeti za čas nakupa.«

V Trzinu pa ni šlo tako gladko. »Za zamenjavo je zadolžena trgovina,« so se opravičevali. »Sicer pa, saj nimate niti računa, niti potrdila trgovine.«

V trgovini so izstavili potrdilo in ga poslali v Trzin. Medtem pa so prišli poletni meseci z dopusti in primer šolarjevih čevljev je zaspal.

Zdaj pa tovarna PEKO pravi, da o zamenjavi ne more biti govora, ker so čevlji nošeni in torej ne morejo ugotoviti, če gre za tovarniško napako. Žal se ni nihče spomnil in jih povprašal, kolikšno življenjsko dobo pravzaprav imajo njihovi čevlji. Starši so se namreč raje odločili za nove čevlje. To pot so jih izbrali pri PLANIKI. Čevlji so bili celo tri tisoč dinarjev cenejši od prejšnjih in do danes še niso razpadli....

DRAGICA BUZGA

— Ali ne bi mogla nalivati kave brez tega strašnega ropota?

Danes je obletnica bolnišnice, pa smo se odločili, da vas bomo omamili s šampanjcem.

SAPONIA

ter jima pomagal namestiti pohištvo. Sicer sta se malo branila, toda ostal sem čvrst.«

In res je Butt istega dne zopet odšel k Jonesovim, da bi jima pomagal urediti stanovanje. »Saj veste, kako je. Mlada sta še in nimata izkušenj,« je govoril.

»Delal sem vse popoldne,« se je pohvalil zvečer. — »Garal sem v potu svojega obraza in z zavihanimi rokavi. Najprej sem ponovno razobesil slike po zidovih. Bile so obešene brez vsakega reda.«

Nekaj dni pozneje mi je Butt poročal: »Pohištvo je sedaj nameščeno, vendar pa nisem preveč zadovoljen. Svetoval sem Jonesu, naj nekaj kosov proda in kupi nove.«

Potem je moral biti Butt nekaj časa zelo zaposlen. V klubu ga nisem srečal nekaj dni.

»Kako gre Everleighovim?« sem ga vprašal, ko sva se po nekaj dneh spet srečala. »Se dobro počutijo v svojem novem stanovanju?«

Butt je odločno in nekam žalostno odkimal. »Ne!« je dejal. »Vedno sem se tega bal. Jones bi moral stanovati nekje bližje središču mesta. Že vse dopoldne letam po mestu in iščem stanovanje zanj. Ko bom našel kaj primerne, mu bom pomagal pri selitvi. Vedno mi je bilo ljubše stanovanje od samostojne vile.«

»Ste slišali za Jonesa?« me je vprašal Butt čez nekaj dni.

»Ne! Kaj?« sem ga vprašal.

»Pravkar sem izvedel, da je revež bolan. Tri dni že leži. Tega mi niso niti sporočili. Zelo sem zaskrbljen. Takoj pojdem k njim.«

Potem me je Butt vsak dan sproti obveščal o Jonesovi bolezni.

»Vsak dan sedim ob njegovi postelji,« je povedal. »Ubogi fant. Včeraj je bilo prav slabo z njim. Bledlo se mu je. Zdi se mi, da je prepičan, da ga nekdo preganja... Je tisti nesrečnik končno odšel?« je vročično mrmral. Prijel sem ga za roko in ga miril... »Nikogar ni tukaj, dragi prijatelj. Samo Butt, vaš zvesti Butt...« Obrnil se je k zidu in zastokal. Gospa Jones me je prosila, naj ga pustim samega... »Zdite se mi na smrt utrujeni. Pojdite malo na zrak.«

»Draga gospa Jones,« sem ji odgovoril. »Z menoj je kar v redu.«

Počasi je Jones kljub Buttovi negi ozdravel.

»Da, da,« mi je nekaj tednov pozneje povedal gospod Butt. »Jones je spet zdrav. Ne morete si pa misliti, kakšen napor je bila zame njegova bolezen. Toda ganljiva je hvaležnost teh mladih ljudi. To bi morali videti. Uboga, dobra, mlada žena je

vska zaskrbljena za moje zdravje. Vsekar hoče, da bi se temeljito spočil. Predlagala mi je, naj odpotujem na jug.

To je edini kraj na svetu, ki ga sovražim, sem ji povedal. »Nič zato,« je rekla ona. »Pa odpotujte na sever. Pojdite v Kanado ali na Labrador. Takoj je vzela vozni red in pogledala, kako daleč je z vlakom... Potem pa nadaljujte s smučkami...« je svetovala.

»Da! Da! To je hvaležnost,« sem mu po-trdil.

»Res je! Sam sem na svetu in moji prijatelji so mi vse.« Butt je umolknil. Zdelo se mi je, da ima solze v očeh. Poslovil se je in odšel v garderobo. V trenutku, ko je odhajal po stopnicah, je vstopil neznan gospod. Suh, bled, preplašen, z izmučenim obrazom, skratka, podoba preganjanega človeka. Vstopil je z negotovim korakom ter se pri tem oprezno oziral okoli.

»Je gospod Butt morda v klubu?« je šepetaje vprašal vratarja.

»Da, pravkar je odšel v garderobo. Naj ga pokličem?«

Vratar ni odgovoril. Obiskovalec se je jadrno obrnil in stekel skozi režna vrata na ulico.

»Ga poznate?« sem vprašal vratarja.

»Ah, da! Naš novi član,« je povedal. »Pis je se Everleigh-Jones.«

**to
va
rio**

36 11. IX.
1964
CENA 80 DIN

Na najvišjem vrhu
Afrike. Sam. Fotograf
je samosprožilec. Ta-
ko je drugikrat v zgo-
dovini vzponov na Ki-
limandžaro preplezan
ledenik Decken. — S
tem začnemo vrsto
reportaž Anteja Mah-
kote: »25.000 kilome-
trov po Afriki«. Doku-
mentarne fotografije o
prvem solo vzponu
čez ledenike Kiba so
v naši reviji prvičkrat
objavljene.

